

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း
"သတင်းအမှား" ဆိုင်ရာ
တရားခံရှေ့နေလက်စွဲ

DEFENCE LAWYERS' TOOLKIT
"FALSE NEWS"
CASES IN MYANMAR

FREE လွတ်လပ်သော
EXPRESSION ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း
MYANMAR မြန်မာ

ဗဟိုအဖွဲ့

Introduction 2

သတင်းအမှားနှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေ

International law on false news.....3

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် “သတင်းအမှား”

“False news” in Myanmar.....13

ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်းခံရစဉ် သင့်တွင်ရှိသော အခွင့်အရေးများ

Your rights when detained and arrested 27

တရားစွဲဆိုသည့်စံနှုန်းများ

Charging standards.....30

စွဲချက်တင်ခံရစဉ်နှင့်အမှုကြားနာစဉ် သင်၏ အခွင့်အရေးများ

Your rights when charged and in trial 31

သင့်ရှေ့နေ၏အခွင့်အရေး

Your lawyer’s rights.....36

အထွေထွေ တရားရေးဆိုင်ရာ ခုခံချေပရေးဗျူဟာများ

General legal defence strategies.....37

“သတင်းအမှား”နှင့်အထူးသက်ဆိုင်သော တရားရေးဆိုင်ရာ ခုခံချေပခြင်းဗျူဟာများ

Legal defence strategies specific to “false news” 44

နိဒါန်း

Introduction

ရာနှင့်ချီသော အပြစ်မဲ့သတင်းထောက်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ Facebook အသုံးပြုသူများ၊ ဆန္ဒထုတ်ဖော်သူများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများသည် ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်ခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သတင်းအမှားဆိုင်ရာဥပဒေများအရ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ (မြန်မာ့ဥပဒေတွင် “မမှန်သတင်း”ဟု သုံးနှုန်းသော်လည်း ယခုအစီရင်ခံစာတွင် အများရင်းနှီးပြီးသားဖြစ်သော “သတင်းအမှား” ကိုသာ အသုံးပြုသွားပါမည်။)

ဤ“သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာ လက်စွဲကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမြစ်တွယ်နေသည့် မတရားသော တရားရေးစနစ်ကို တစ်လှမ်းခြင်း ခုခံတွန်းလှန်နေမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် တရားခံများ (တရားစွဲဆိုခံရသူများ)၊ ရှေ့နေများနှင့် ၎င်းတို့ကိုထောက်ခံသော အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာ စွပ်စွဲချက်များမှ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်နိုင်အောင် အားပေးကူညီရန် ရည်ရွယ်ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။

“သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာလက်စွဲတွင် (၁) သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများ၊ (၂) မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေနှင့် ဥပဒေများ၊ (၃) ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုခြင်းခံရပါက သင့်တွင်ရှိသော အခွင့်အရေးများနှင့် ရွေးချယ်စရာများ၊ (၄) ဖြစ်နိုင်ခြေ ဥပဒေအရ ခုခံချေပရေး ဗျူဟာများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များ ပါဝင်သည်။ စာမျက်နှာ တစ်ခုစီတိုင်းကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားထားပြီး ပိုမိုလေ့လာနိုင်ရန်နှင့် အခြားသူများနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်လည်း ထပ်မံဖော်ပြထားသည်။

Hundreds of innocent journalists, human rights defenders, activists, Facebook users, protesters, and politicians have been arrested, charged, and sentenced under Myanmar’s “false news” laws for exercising their right to freedom of expression and opposing the coup.

The “False News” Toolkit empowers defendants, lawyers, and their civil society supporters to defend themselves against allegations of “false news” as part of an incremental resistance against Myanmar’s deeply unjust legal system.

The “False News” Toolkit includes guidance on: 1) relevant international standards; 2) the situation and laws in Myanmar; 3) your rights and options when detained, arrested, or charged; 4) potential legal defence strategies. Each page is written in Myanmar but repeated in English to enable you to research further and communicate with different audiences too.

သတင်းအမှားနှင့်ပတ်သက်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေ

International law on false news

စစ်တပ်သည် “မမှန်သတင်း” (ယခုအစီရင်ခံစာတွင် “သတင်းအမှား”) ဟူသောစကားရပ် အသုံးအနှုန်းကို ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၅-က တွင် တရားမဝင်ပြင်ဆင် ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ “သတင်းအမှား”ဆိုသည့် စကားရပ်မှာ မရေရာသော အသုံးအနှုန်းဖြစ်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင် ရှောင်ကျဉ်ထားပြီး ထိုစကားရပ်ကို စစ်အာဏာရှင်များကဲ့သို့သော အာဏာရှင်များက အလွယ်တကူ အလွဲသုံးစား လုပ်ကြသည်။

အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်

အကျယ်တဝင့်ပြောရလျှင် “သတင်းအမှား” ဆိုသည်မှာ “နားထောင်ဖတ်ရှုသူများကို နားလည်မှုလွဲစေနိုင်သည့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ မှားယွင်းစွာ ဖော်ပြထားသကဲ့သို့၊ မှားယွင်းကြောင်းလည်း စိစစ်ခွဲခြား၍ရသည့် သတင်းဟု အမည်တပ်ထားသော အကြောင်းအရာ”ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ “သတင်းအမှား”အမျိုးအစား အမျိုးမျိုးရှိသည်။

- မှားယွင်းသော အဓိပ္ပါယ်ကို ဖန်တီးရန် မှန်ကန်တိကျသော အချက်အလက်များကို အသုံးပြုခြင်း။ ယင်းတွင် - အကြောင်းအရာများကို လိုသလို စီမံခြယ်လှယ်ထားခြင်း (နားလည်မှုလွဲမှားစေရန် မှန်ကန်သော အချက်အလက်များကို ပုံဖျက်ထားခြင်း)၊ မှားယွင်းသော ချိတ်ဆက်မှု (မှန်ကန်သော အချက်အလက်များအား နားလည်မှုလွဲမှားစေသော ခေါင်းစဉ်များ၊ ရုပ်ပုံများ နှင့် စာသားများ)၊ မှားယွင်းသော နောက်ခံအကြောင်းအရာ (ကာလ နောက်ခံအခြေအနေတစ်ခုနှင့် မဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို မှန်ကန်သော်လည်း နားလည်မှုလွဲအောင် ဖော်ပြခြင်း) တို့ ပါဝင်သည်။
- မှန်ကန်သော (သို့မဟုတ်) မမှန်ကန်သော အချက်အလက်များ။ ယင်းတွင် - အယောင်ဆောင်အကြောင်းအရာ (အခြားသူတစ်ဦးဦး၏ အကြောင်းအရာအဖြစ် ဟန်ဆောင် ပုံဖော်ထားသည့် မှန်ကန်သောသတင်းအချက်အလက် (သို့မဟုတ်) မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်)၊ ဝါဒဖြန့်ခြင်း (နိုင်ငံရေးအကျိုးစီးပွား မြှင့်တင်ရန်အတွက် အသုံးပြုသည့် တိကျမှန်ကန်သော (သို့မဟုတ်) မမှန်ကန် သော အချက်အလက်)၊ သရော်စာ (ပျက်ရယ်ပြုခြင်း၊ သရော်ခြင်း၊ လှောင်ပြောင်ခြင်း (သို့မဟုတ်) တစ်နည်းနည်း ဖြင့် ရယ်စရာဖြစ်စေခြင်းတို့ဖြစ်စေရန် အသုံးပြုသည့် မှန်ကန်သော (သို့မဟုတ်) မမှန်ကန်သော အချက်အလက်များလည်း ပါဝင်နေသည်။
- မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်။ ယင်းတွင် - လုပ်ကြံဖန်တီးထားသော အကြောင်းအရာ (လှည့်ဖြားရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသော မမှန်ကန်သော အချက်အလက်) ပါဝင်သည်။

The military has included the term “false news” in its illegitimate amendment of the Penal Code, article 505A. International law and international standards however avoid using “false news” because it is a vague term and is therefore easily abused by authoritarians like the military.

Definition

Broadly speaking, “false news” can be defined as “content purporting to be news that is intentionally and verifiably false and that seeks to mislead an audience”. There are different types of “false news”.

- Accurate information used to create a false meaning, including: Manipulated content (Accurate information distorted to mislead); False connection (Accurate information with misleading titles, visuals, or captions); False context (Accurate information placed out of context to mislead).
- Accurate or inaccurate information, including: Imposter content (Accurate or inaccurate information pretending to be someone else’s’); Propaganda (Accurate or inaccurate information used to promote a political interest); Satire (Accurate or inaccurate information used to mock, parody, or otherwise joke).
- Inaccurate information: Fabricated content (Inaccurate information designed to deceive).

“သတင်းအမှား”၏အကျိုးကျေးဇူးများ

ဒဿနပညာရှင် ဂျွန်စတူးဝပ်မေး(လ်)က လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတိုင်း တက်ရန်အတွက် မှားယွင်းသည့်ဖော်ပြချက်များ လိုအပ်ကြောင်း ယုံကြည်ခဲ့သည်။ မှားယွင်းသော ဖော်ပြချက်များသည် သဘောထားကွဲလွဲမှုများ၏ သင်္ကေတတစ်ခုဖြစ်ပြီး၊ ထိုသဘောထား ကွဲလွဲမှုကသာလျှင် လူများကို ပိုမိုမေးမြန်းစုံစမ်းဖော်ထုတ်ရန်၊ အတူတကွငြင်းခုံရန် နှင့် အသိပညာ ဗဟုသုတအသစ်များကို ဖန်တီးရန် တွန်းအားပေးနေကြောင်း သူက ပြောကြားခဲ့သည်။

“သတင်းအမှား” အတွက် နိုင်ငံတကာ အသုံးပြုသော အခြားနည်းများ

နိုင်ငံတကာဥပဒေ၌ “သတင်းအမှား” ဟူသောအသုံးနှုန်းသည် မရေရာသည့် စကားရပ်ဖြစ်သောကြောင့် အသုံးပြုရန်ရှောင်ထားသည်။ မကြာခဏဆိုသလိုပင် အမှန်နှင့်အမှားကြားတွင် ပိုင်းဖြတ်ထားသည့် ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် မျဉ်းမရှိပေ။ အမှန်တရားသည်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် အမှားဖြစ်လာနိုင်သည်။ အချို့သော မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များမှာ မတိကျရုံလောက်သာဖြစ်ပြီး အချို့မှာမူ မြောင်လိမ်ညာခြင်း ဖြစ်သည်။ အမှန်တရားက ဘာလဲဆိုတာ ဘယ်သူ ဆုံးဖြတ်သင့်ပါသနည်း။ “သတင်း”သည် မီဒီယာများမှ အချက်အလက်များကို စစ်ဆေးအတည်ပြုပြီးမှ ဖော်ပြသောကြောင့် (“အမှား”နှင့်တွဲလိုက်သည့်) “သတင်းအမှား” ဆိုသည့် စကားရပ်မှာ လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက်အခြေအနေ နှစ်မျိုးကို ပေါင်းစပ်ထားသည့် ပုံစံလည်း ဖြစ်သည်။ “သတင်းအမှား” ဆိုသည့် စကားရပ်သည် မည်သည့်ထိခိုက်နစ်နာမှုကို ဖြစ်ပွားစေသနည်း။ ထိခိုက်နစ်နာမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့လျှင်ပင် သတင်းနှင့် ထိခိုက်မှုကြားရှိ အကြောင်းအရင်း ချိတ်ဆက်မှု စသည်တို့ကို မတိုင်းတာ၊ မညွှန်းပြနိုင်ပါ။ လူတစ်ဦး၏ ရည်ရွယ်ချက်ပေါ်တွင် မူတည်နေသည့် ဥပဒေကြောင်းအရ တာဝန်ကိုလည်း ညွှန်ပြခြင်းမရှိပါ။

နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများအရ “သတင်းအမှား (false news)” ထက်ပိုပြီး ရှင်းလင်းတိကျသည့် “မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက် (misinformation)” နှင့် “မှားယွင်းကြောင်းသိလျက် တမင်ရည်ရွယ်၍ ပြုလုပ်ထားသော သတင်းအချက်အလက် (disinformation)” ဆိုသည့် စကားရပ်နှစ်ခုကို အသုံးပြုသည်။ “မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်” ပေးမိခြင်းသည် ကြီးကြပ်ခြယ်လှယ်ရန် (သို့မဟုတ်) ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်များ မပါဘဲ ပြုလုပ်ဖြန့်ဖြူးလိုက်သည့် မှားယွင်းသော (သို့မဟုတ်) နားလည်မှုလွဲမှားသွားစေသော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြစ်သည်။ မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက် ပေးမိခြင်းမှာ မတော်တဆဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာ အကြောင်းအရာများထဲမှ

Benefits of “false news”

The philosopher, John Stuart Mill, believed that society needed false statements to progress. Mill said that false statements were a symbol of disagreement, and that only disagreement motivated people to inquire further, argue together, and create new knowledge.

International alternatives to “false news”

International law avoids the term “false news” because it is vague. There is often no clear line between true and false. Truths can later become false. Some false information is just inaccurate and some is a blatant lie. Who should be judge of what is true? “False news” is also an oxymoron because “news” is defined as information verified by the media. The term does not indicate what harm is caused, if any, or what the causal link between news and harm is. There is no indication of whether liability depends on a person’s intention.

International standards use the two terms “misinformation” and “disinformation” because they are more precise than “false news”. Misinformation is false or misleading information created or disseminated without manipulative or malicious intent. Misinformation is accidental. Most incorrect information in independent news content is misinformation.

Disinformation is false or misleading information deliberately created or disseminated with manipulative or malicious intent. Disinformation may be intended to confuse an audience, deceive, or even to incite a crime. It may be called “a blatant lie”. Just a small minority of incorrect information in news content produced by independent media is disinformation.

မှန်ကန်မှုမရှိသော အချက်အလက်အများစုမှာ မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက် ပေးမိခြင်း ဖြစ်သည်။

မှားယွင်းကြောင်းသိလျက် တမင်ရည်ရွယ်၍ပြုလုပ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်သည် ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ရန် (သို့မဟုတ်) ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ပြုလုပ်ဖြန့်ဖြူးလိုက်သည့် မှားယွင်းသော (သို့မဟုတ်) နားလည်မှုလွဲမှားသွားစေသော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြစ်သည်။ မှားယွင်းကြောင်းသိလျက် တမင်ရည်ရွယ်၍ ပြုလုပ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်သည် နားထောင်သူကို ရှုပ်ထွေးစေရန်၊ လှည့်ဖြားစေရန် (သို့မဟုတ်) ရာဇဝတ်မှုတစ်ခု ပြုလုပ်ရန် လှုံ့ဆော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုအရာကို “မြောင်လိမ်”သည်ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ လွတ်လပ်သော သတင်း မီဒီယာများမှ ထုတ်လုပ်သည့် သတင်းအကြောင်းအရာများထဲမှ မှန်ကန်မှုမရှိသော အချက်အလက်အနည်းစုသည်သာ မှားယွင်းကြောင်းသိလျက် တမင်ရည်ရွယ်၍ ပြုလုပ်ထားသော သတင်းအချက်အလက် ဖြစ်နိုင်သည်။

အတွေးအခေါ်အယူအဆလွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်

အတွေးအခေါ်အယူအဆလွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်ကို နိုင်ငံတကာဥပဒေ (ICCPR အပိုဒ် 19၊ UDHR အပိုဒ် 19)တွင် အကာအကွယ် ပေးထားပြီး၊ ယင်းသည် မည်သည့်အချိန်ကာလတွင်မှ ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခွင့်မရှိသည့် အကြွင်းမဲ့အခွင့်အရေး ဖြစ်သည်။ အမြင်အယူအဆတစ်ခုကို တည်ဆောက်ရာတွင် စဉ်းစားတွေးတောသည့် ဖြစ်စဉ်ကို နိုင်ငံထက်စီးနင်းပြုခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မလုပ်ခြင်း၊ (သို့မဟုတ်) မိမိဆန္ဒမပါဘဲ တခြားသူက ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ခြင်း ပြုလုပ်ခံရလျှင် ယင်းသည် အတွေးအခေါ်အယူအဆလွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်အား ချိုးဖောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းတွင် အယူဝါဒသွတ်သွင်းခြင်း၊ အတွေးအခေါ်အယူအဆတစ်ခုလုံး ပြောင်းလဲသွားအောင် ဖန်တီးယူခြင်းတို့ ပါဝင်ပြီး၊ မိမိလိုသလို ပုံသွင်းခြယ်လှယ်ထားသော ဆိုရှယ်မီဒီယာ အကြောင်းအရာများကို စိစစ်ရွေးချယ်ပြသခြင်းနှင့် သေးငယ်သော ချိန်ရွယ်ထားသည့် မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များကို သုံး၍ သတင်းလက်ခံရယူမည့် လူတစ်ဦးချင်း၏ စိတ်နေစိတ်ထား၊ ပျော့ကွက်တို့ကို အခြေခံပစ်မှတ်ထားခြင်း (microtargeting) တို့လည်း ပါဝင်နိုင်သည်။

Freedom of opinion

The right to freedom of opinion is absolute, as protected under international law (ICCPR Article 19, UDHR Article 19). Coercive, involuntary, or non-consensual manipulation of the thinking process to develop an opinion, are violations of the right to opinion. This includes indoctrination, brainwashing, and could include manipulative social media content curation and micro-targeting with incorrect information.

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးထားသော အခွင့်အရေးဖြစ်သည် (ICCPR ပုဒ်မ ၁၉၊ UDHR ပုဒ်မ ၁၉)။ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ မြန်မာစစ်တပ် အပါအဝင် အစိုးရများနှင့် ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးသည် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လေးစားရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုအားလုံးနီးပါးကို နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးထားသည်။ “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာဥပဒေကဲ့သို့ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်မှုမရှိသည့် “အဆင့်(၃)ဆင့်ပါဆန်းစစ်ချက်” (ICCPR ပုဒ်မ ၁၉(၃)) နှင့်ကိုက်ညီမှသာ တရားဝင်မှု ရှိနိုင်သည်။ ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုသည် (၁) ဥပဒေအရ ပြဋ္ဌာန်း ထားခြင်း၊ (၂) တရားဝင်သော ရည်ရွယ်ချက်ရှိခြင်း၊ (၃) အဆိုပါ ရည်ရွယ်ချက်အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ခြင်း ရှိရမည်။

ပုဒ်မ ၁၉(၃) တွင်ဖော်ပြထားသော ရည်ရွယ်ချက်များသာ တရားဝင်သော ရည်ရွယ်ချက်များဖြစ်ပြီး၊ ယင်းတို့တွင် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်နှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးကို ကာကွယ်ရန်တို့ ပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်စေရန် လှုံ့ဆော်မှုမြောက်သော အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး (သို့မဟုတ်) ဘာသာရေး အမုန်းပွားများအောင် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းများလည်း ပါဝင်သည် (ICCPR ပုဒ်မ ၂၀)။ ဝေဖန်မှုများကို ပိတ်ပင်ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းသော ဆန္ဒပြပွဲများကို တားဆီးခြင်း၊ CDM လှုပ်ရှားမှုကို နှိပ်ကွပ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) NUGကို ပိတ်ပင်ခြင်း စသည်တို့သည် တရားဝင်သော ရည်ရွယ်ချက်များ မဟုတ်ပေ။

မရှိမဖြစ်လိုအပ်ခြင်း ရှိမရှိ ဆန်းစစ်ချက်ဆိုသည်မှာ မည်သည့် “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာ ဥပဒေမဆို အမှန်ကတယ်ထိခိုက်မှုကို တားဆီးရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည့်အရာ ဖြစ်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။ အကယ်၍ “သတင်းအမှား” ဥပဒေတစ်ခုသည် အမှန်ကတယ်ထိခိုက်နစ်နာမှု မဖြစ်စေသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို ကန့်သတ်ပါက ထိုဥပဒေသည် ပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် အသုံးပြုရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည့်အရာ မဟုတ်ပေ။ မဖြစ်မနေ လိုအပ်သော ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုသည် လိုအပ်ချက်နှင့် အချိုးကျရန် လိုအပ်ပြီး၊ ဖြစ်ပေါ်သည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုကို ကုစားရန်သာ ဦးတည်ချက် ကျဉ်းကျဉ်းထားရမည်ဖြစ်ကာ၊ ကျယ်ပြောသော လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို မချိုးနှိမ်မိစေရန် လိုသည်။

Freedom of expression

The right to freedom of expression is protected under international law (ICCPR Article 19, UDHR Article 19). International law requires all States and their institutions, including Myanmar’s military, to respect, protect, and fulfil the right to freedom of expression.

Almost all expressions are protected under international law. Any restriction on freedom of expression, such as a “false news” law, can only be legitimate if it passes the “three-part test” (ICCPR Article 19(3)). The restriction must: 1) be provided by law, 2) achieve a legitimate aim, and 3) be necessary to achieve that aim.

The only legitimate aims are listed in Article 19(3) and include respect for the rights of others and the protection of public order. They also include advocacy of national, racial, or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility, or violence (ICCPR Article 20). Preventing criticism, stopping non-violent protests, suppressing the CDM, or banning the NUG are not legitimate aims.

The test of necessity means that any “false news” law must be necessary to prevent real harm. If a “false news” law restricts expression that would not create real harm, then the law is not necessary. A necessary restriction must also be proportionate and narrowly focused only on harm and not undermining the broader right to freedom of expression.

နိုင်ငံတော်အရေးပေါ်အခြေအနေအရ ရုပ်သိမ်းခြင်း

“နိုင်ငံတော်၏ရှင်သန်ရပ်တည်ရေးကို ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်စေသည့်” အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပါအဝင် အချို့သောအခွင့်အရေးများကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရန် နိုင်ငံတကာဥပဒေတွင် ခွင့်ပြုထားသည် (ICCPR ပုဒ်မ ၄)။ သို့သော် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းသည့် မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်မဆို အချိန်ကန့်သတ်ချက်ပါဝင်မှု၊ လိုအပ်ချက်နှင့် အချိုးညီမှုအပြင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကင်းမှုရှိရန် လိုအပ်ပြီး “အတိုင်းအတာအားဖြင့် လတ်တလောအရေးပေါ်အခြေအနေ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် အတိအကျ ကိုက်ညီမှုရှိရန်” မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည်။ ရုပ်သိမ်းခွင့်တွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို “ထိခိုက်ပျက်စီးခြင်း”ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်သည့် လုပ်ရပ်များကို ခွင့်ပြုထားခြင်းမရှိပါ (ICCPR ၊ ပုဒ်မ ၅.၁)။

မြန်မာနိုင်ငံ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက်သည် တရားဝင်မှု မရှိသော်လည်း စစ်တပ်အနေဖြင့် ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခွင့်နှင့် သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို လိုက်နာရန် လိုအပ်သည်။

“သတင်းအမှား” ဥပဒေများ

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို တရားဝင်ကန့်သတ်ချက်များ စာရင်းတွင် “သတင်းအမှား”ကို တားဆီးခြင်းမပါဝင်ပါ။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် မှန်ကန်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုသာ ရှာဖွေ၊ လက်ခံ (သို့မဟုတ်) မျှဝေရမည်ဟူ၍ ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ အဆိုပါကန့်သတ်မထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များတွင် မှားယွင်းနေသည့်အတွက် ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်စေသည့်၊ မနှစ်မြို့ဖွယ်ဖြစ်စေသည့်၊ စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည့် အချက်အလက်များနှင့် အတွေးအခေါ်များလည်း ပါဝင်သည်။ “သတင်းအမှား” အပါအဝင် မရေရာ၊ မပြတ်သားသော အတွေးအခေါ်များအပေါ် အခြေခံထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်းကို တားမြစ်ထားသည့် ဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများဖြင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသောကြောင့် ဖျက်သိမ်းပစ်သင့်သည်။

ထိုစံနှုန်းသည် အလွန်အရေးကြီးပြီး “သတင်းအမှား”များ ဖြန့်ဝေခြင်းက ကျိုးကြောင်းဆီလျော်နေ၍မဟုတ်ဘဲ၊ ဘယ်အရာမှန်ကန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ရန် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုကို အခွင့်အာဏာပေးအပ်ထားခြင်းမှာ အလွန်အမင်းကြီးမားသော တန်ခိုးအာဏာပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ အာဏာရှင်အစိုးရများသည်သာ မည်သည့်ကမ္ဘာ့ပိုင်း၊ မည်သည့်ကမ္ဘာ့ကြောင်း အတင်းထိန်းချုပ်ရန် အမြဲကြိုးစားကြသည်။

Derogation under a State of Emergency

International law allows States to derogate from certain rights, including freedom of expression, during an emergency that, “threatens the life of the nation” (ICCPR Article 4). Any derogation on the right to freedom of expression must however be time-limited, proportionate, non-discriminatory, and only “to the extent strictly required by the exigencies of the situation”. Derogation does not allow “destruction” of the right itself (ICCPR Article 5.1).

International law still expects the military to abide by international law on derogation even though the State of Emergency was unlawful.

“False news” laws

The list of legitimate restrictions to freedom of expression does not include preventing “false news”. The right to freedom of expression is not limited to seeking, receiving, or imparting only correct information. It also includes information and ideas that may shock, offend, and disturb, including because they are incorrect. Laws prohibiting the dissemination of information based on vague and ambiguous ideas, including “false news”, are incompatible with international human rights standards and should be abolished.

This standard is very important not because disseminating “false news” is justifiable, but because any person or institution given the authority to decide what is true would be extremely powerful. Totalitarian regimes always try to control what is true and what is false.

The negative impact of disseminating incorrect information may be addressed by a range of policy measures, including laws, but these should not be vague and easily-abused “false news” laws.

မမှန်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်း၏ ဆိုးကျိုးများ ကို ဥပဒေများအပါအဝင် နိုင်ငံတော်မူဝါဒအစီအမံ အမျိုးမျိုးဖြင့် ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနိုင်သော်လည်း ထိုအရာများသည် “သတင်းအမှား” ဥပဒေများကဲ့ သို့ မရေမရာနှင့် လွယ်လင့်တကူ အလွဲသုံးစားပြုနိုင်သည့် ဥပဒေမူဝါဒ များတော့ မဖြစ်သင့်ချေ။

သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုနှင့် စစ်ဝါဒဖြန့်မှုများကို တားဆီးကာကွယ်ခြင်း

လူနည်းစုအုပ်စုများကို ဆန့်ကျင်ရန် လှုံ့ဆော်ခြင်း (ICCPR ပုဒ်မ ၂၀(၁))၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်း (လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်၊ ပုဒ်မ ၃(ဂ))၊ စစ်ဝါဒဖြန့်မှု တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်း (ICCPR ပုဒ်မ ၂၀(၁)) စသည့် လှုံ့ဆော်မှုနှင့် စစ်ဝါဒ ဖြန့်မှုများကို ကန့်သတ်ရန် နိုင်ငံများကို ခွင့်ပြုထားသည့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများမှ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ သို့သော်လည်း “သတင်းအမှား”များသည် လှုံ့ဆော်မှု (သို့မဟုတ်) စစ်ဝါဒဖြန့်ခြင်းအဆင့် သို့ ရောက်ရှိသွားလိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

ကုလသမဂ္ဂရာဘတ်လုပ်ငန်းအစီအစဉ် (Rabat Plan of Action) တွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုတစ်ခုသည် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်နိုင်သော လှုံ့ဆော်မှု မြောက်၊မမြောက် သိရှိတိုင်းတာနိုင်သည့် အပိုင်းခြောက်ခုပါ ဆန်းစစ်ချက်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- ၁။ လှုံ့ဆော်မှုတစ်ခုသည် လက်တလော လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး အခြေအနေအရ အမှန်တကယ် အောင်မြင်နိုင်ခြေများသည်။
- ၂။ လှုံ့ဆော်သူသည် နားထောင်သူအပေါ် ဩဇာသက်ရောက်မှု ရှိသည်။
- ၃။ လှုံ့ဆော်သူသည် အမှန်တကယ် လှုံ့ဆော်မှုပြုလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက် ရှိသည်။
- ၄။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည့် အကြောင်းအရာနှင့် ပြောဆိုသည့်ပုံစံတို့သည် နှိုးဆွမှုကို ဖြစ်စေသည်။
- ၅။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို ပြန်လည်ဖြန့်ဝေမှုများရှိသည်။
- ၆။ လှုံ့ဆော်မှုသည် ချက်ချင်းထိခိုက်နစ်နာမှု ဖြစ်စေနိုင်သည့် အလားအလာ များသည်။

Preventing incitement and war propaganda

International standards developed from international law on incitement against minority groups (ICCPR Article 20(1)), incitement to atrocity crimes (Genocide Convention Article 3(c)), and the prohibition of war propaganda (ICCPR Article 20.1) allow States to restrict incitement and war propaganda. However, it is unlikely that “false news” would reach the threshold of incitement or war propaganda.

The UN’s Rabat Plan of Action includes a six-part test to identify whether an expression has reached the threshold of restrictable incitement. The six parts of the test are:

1. Incitement is likely to work given the social and political context
2. Speaker has authority over the listener
3. Speaker intends to incite
4. Content and form of the expression are provocative
5. Expression is disseminated
6. Expression is likely to result in imminent harm.

ဂုဏ်သတင်း၊ ပြည်သူများတည်ငြိမ်မှု၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ နိုင်ငံများသည် ကောင်းမွန်ထိုက်တန်သော ဂုဏ်သိက္ခာများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်လိုအပ်သလို တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကိုလည်း ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်းသည် ထိုအရာများကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့်အတွက် နိုင်ငံများအနေဖြင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်များကို နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများက လမ်းညွှန်ပြဌာန်းပေးထားပါသည်။

မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များသည် လူတစ်ဦး၏ ကောင်းမွန်သော ဂုဏ်သတင်းကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်သည်။ ဂုဏ်သိက္ခာ ထိခိုက်စေရန် ရည်ရွယ်ရှိရှိဖြင့် မှားယွင်းသောအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဖြူးရန် ကြိုးစားခြင်းကို ကာကွယ်ရန်နှင့် အစွပ်စွဲခံရသူမှလည်း မိမိကိုယ်တိုင် ကောင်းမွန်စွာ ချေပခံနိုင်ခွင့်ရရှိစေရန် နိုင်ငံများအနေဖြင့် တရားမဆိုင်ရာ အသရေဖျက်ခြင်းကာကွယ်သည့် ဥပဒေများကို ပြဌာန်းနိုင်သည်။ [\(FEM ရှင်းလင်းချက်ကို ကြည့်ပါ။\)](#) သို့သော်လည်း ပြစ်မှုဆိုင်ရာ အသရေဖျက်မှု ဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။

မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များသည် အများပြည်သူ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကို ခြိမ်းခြောက်ကောင်း ခြိမ်းခြောက်နိုင်သည်။ နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်းကို ပြစ်မှုမြောက်စေသည့် ဥပဒေများပြဌာန်းနိုင်သည်။ သို့သော် ထိုဥပဒေများသည် မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ရာဇဝတ်မှုကြားရှိ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုကို ပြသရန် လိုအပ်သည့် တရားစွဲဆိုခြင်း ဖြစ်သင့်သည်။ [\(FEM သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှု လက်စွဲတွင် ကြည့်ပါ။\)](#) အမြင်လွဲစေရန် ရည်ရွယ်ချက် ရှိကြောင်းနှင့် ထိုလွဲမှားခြင်းကြောင့် တိုင်းတာ၍ရသော ထိခိုက်နစ်နာမှုကို ဖြစ်စေကြောင်းကိုလည်း ထင်ရှားစွာပြနိုင်သည့် တရားရုံးများ၊ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာရုံးများ၊ (သို့မဟုတ်) ရွေးကောက်ပွဲများသို့ မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များ တင်ပြနေခြင်းကို ဥပဒေရေးဆွဲပြဌာန်း ကာကွယ်နိုင်သည်။

Protecting reputations, public order, public health

International standards require States to protect well-deserved reputations, as well as public order and public health. Dissemination of incorrect information may harm these and international standards provide guidance on what States may do.

Incorrect information may threaten a person’s well-deserved reputation. States may adopt civil defamation laws to stop people from intentionally trying to spread incorrect information that damages reputations, provided defendants are able to properly defend themselves ([see FEM explanation](#)). However, criminal defamation laws are incompatible with international human rights standards.

Incorrect information may threaten public order or public health. States may adopt laws that criminalise incitement to a crime, provided it requires the prosecution to show the causal link between the incorrect information and the crime ([see FEM incitement toolkit](#)). States may adopt laws on presenting incorrect information to courts, financial institutions, or elections, provided that there is clear intention to mislead and the misleading creates measurable harm.

မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မူဝါဒများ

ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို အလွန်အန္တရာယ်ရှိသည့် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက်သာ နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများက ခွင့်ပြုထားသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများသည် မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရသည့် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် နိုင်ငံများအနေဖြင့် အပြုသဘောဆောင်သော မူဝါဒခြေလှမ်းများ ချမှတ်ရန် တိုက်တွန်းထားသည်။

လူတိုင်းသည် ကောင်းမွန်သောဆုံးဖြတ်ချက်များချရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် သတင်းအချက်အလက်များကို လိုအပ်နေကြောင်း နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ အသိအမှတ်ပြုကြပြီး၊ သတင်း အချက်အလက်များ မရရှိပါက လူများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရရှိရန် စိတ်ဆန္ဒသည် ရပ်တန့်သွားမည် မဟုတ်ဘဲ ယုံကြည်စိတ်ချရမှု နည်းပါးသော သတင်းအရင်းအမြစ်များတွင် ယင်းတို့ လိုအပ်နေသော သတင်းအချက်အလက်များကို ဝင်ရောက်ရှာဖွေကြလိမ့်မည်။ အစိုးရများနှင့် မြန်မာစစ်တပ်အပါအဝင် တချို့သော တာဝန်ရှိသူများသည် ယုံကြည်စိတ်ချရသော သတင်းရင်းမြစ်များကို အယုံအကြည်မဲ့စေရန် “အတုအယောင်” ဟု သမုတ်ကာ၊ ယုံကြည်လက်ခံလောက် ဖွယ်မရှိသော အရင်းအမြစ်များကို လူအများ ယုံကြည်လာကြစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တွန်းအားပေးလျက်ရှိသည်။

မှားယွင်းသောအချက်အလက်များကို ကိုင်တွယ်ရန် အကောင်းဆုံးသော နည်းလမ်းမှာ အရည်အသွေးမြင့်မားပြီး၊ မတူကွဲပြားခြားနားသော ယုံကြည်ရသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူ ရယူနိုင်ကြောင်း သေချာစေရန် ဖြစ်သည်။

မီဒီယာ မူဝါဒများ

လွတ်လပ်ပြီး အမှီအခိုကင်းသော မီဒီယာသည် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို ဖြေရှင်းရန် အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ မီဒီယာများသည် ပရိသတ်၏ယုံကြည်မှုအပေါ် မှီတည်ပြီး၊ မီဒီယာအများစုသည် ၎င်းတို့၏ သတင်းအချက်အလက် မမှန်ပါက မိမိပရိသတ်သည် အခြားသို့ ပြောင်းသွားနိုင်သဖြင့် အချက်အလက်ကို စိစစ်အတည်ပြုရန် အစွမ်းကုန် လုပ်ဆောင်ကြသည်။ အစိုးရက ထိန်းချုပ်ထားသော မီဒီယာများသည် ပရိသတ်များ မလိုအပ်ပါ။ အကြောင်းမှာ အစိုးရမှ အဆိုပါ မီဒီယာအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များ ထုတ်ပေးထားပြီး၊ အခြားအပြိုင်အဆိုင် မီဒီယာများကို အစိုးရမှ ဆင်ဆာပိတ်ဆို့ထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းအစိုးရမီဒီယာများသည် မကြာခဏဆိုသလို မမှန်ကန်သော

Policies to address incorrect information

International standards only allow for criminal laws to address the very most harmful of incorrect information. However, for everything else, international standards encourage States to take positive policy steps to address problems caused by the dissemination of incorrect information.

International standards recognise that everybody wants information to help them make informed decisions, and if there is an information vacuum, people will not just stop desiring information, but will look to less reliable sources. Some actors, including governments and the Myanmar military, have also intentionally tried to discredit reliable sources of information, calling them “fake”, and encouraging people to trust less reliable sources.

The best way to address incorrect information is to ensure that people can access high-quality, diverse, and reliable information.

Media policies

A free and independent media is the best way to address incorrect information. Media outlets rely on audience trust and most do their best to verify information because their audience will go elsewhere if their information is incorrect. Media outlets controlled by the government do not need audiences, because the government pays their costs and censors competing outlets, and they are often full of incorrect information and propaganda that promote government interests.

သတင်းအချက်အလက်များအပြင် အစိုးရ၏ အကျိုးစီးပွားကို မြှင့်တင်သည့် ဝါဒဖြန့်မှုများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ အစိုးရများသည် လွတ်လပ်သောမီဒီယာကို မြှင့်တင်ရန်၊ လိုင်စင်ပေးခြင်း (သို့မဟုတ်) စောင့်ကြည့်ခြင်းကဲ့သို့သော တားဆီးမှုများကို ဖယ်ရှားရန် တာဝန်ရှိသည်။ လွတ်လပ်သော မီဒီယာနှင့် အွန်လိုင်းမီဒီယာများသည် ၎င်းတို့၏ မီဒီယာစံနှုန်းများ၊ မှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပြန်လည်တုံ့ပြန်ပိုင်ခွင့်တို့ကို အရည်အသွေးမြင့်တင်ရန် မိမိဘာသာထိန်းကျောင်းသည့် ယန္တရားကို ဖန်တီးပေးလိမ့်မည်။ ခိုင်မာသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ရုပ်သံထုတ်လွှင့်သူများအပါအဝင် ရုပ်သံလွှင့်မီဒီယာများကို လွတ်လပ်သော စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့များက ထိန်းကျောင်းသင့်သည်။ အမှီအခိုကင်းသော မီဒီယာများသည် မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်းကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်သည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာ မူဝါဒများ

ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်ရှိ အကြောင်းအရာများသည် မီဒီယာကျွမ်းကျင်ပညာရှင်ပီသသော ဆောင်းပါးများမဟုတ်ဘဲ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့်သာ အတော်သက်ဆိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာသည် အွန်လိုင်းပြင်ပရှိ အများပြည်သူရပ်ဝန်းများကဲ့သို့ပင် မကြာခဏ မှားယွင်းသည့် အချက်အလက်များနှင့် ပြည့်နှက်နေသည်။

အမှီအခိုကင်း၍၊ သမာသမတ်ကျပြီး အခွင့်အာဏာရှိသော တရားရုံး အဆုံးအဖြတ်များ မရှိပါက အစိုးရများသည် ဖေ့ဘွတ်(စ်)ကဲ့သို့ (အကြောင်းအရာတစ်ခုအား မူလထုတ်လုပ်သူမဟုတ်သည့်) ကြားခံပလက်ဖောင်းများကို မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်ပြဿနာများထဲမှ အချို့သီးခြားကိစ္စရပ်များအတွက် တာဝန်ခံခြင်းမပြုရန် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ လိုအပ်သည်။ အလားတူအားဖြင့် လူတစ်ဦးချင်းစီသည် အများအားဖြင့် အခြားသူတစ်ဦး၏ မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို အွန်လိုင်းတွင် ဝေမျှရုံလောက်အတွက် တာဝန်မခံခြင်းစေသင့်ပါ။ သတင်းအချက်အလက် မှားယွင်းသောကြောင့် ဝတ်ဆိုင်ခံ (သို့မဟုတ်) ပလက်ဖောင်းတစ်ခုလုံးကို အချိုးအစားမမျှတစွာ ပိတ်ဆို့ထားခြင်းအတွက် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော အကြောင်းပြချက်များ ရှိခဲ့သည်ဆိုစေကာမူ အလွန်ရှားပါးပေလိမ့်မည်။

International standards require governments to promote independent media and remove any barriers such as licencing or surveillance. Independent print and online media will create their own self-regulatory mechanisms to promote media standards, accurate information, and rights of reply. Broadcasters, including strong public service broadcasters, should be regulated by independent regulators. Independent media can then themselves highlight the dissemination of incorrect information.

Social media policies

Social media content is not professional media articles but rather a reflection of individual people's interests. Therefore, social media is often full of incorrect information just like in offline public spaces.

International standards require that governments do not hold intermediaries like Facebook liable for specific examples of incorrect information unless there has been an independent, impartial, and authoritative court decision. Similarly, individuals should usually not be held liable for merely distributing someone else's incorrect information online. There is very rarely if ever a justifiable reason for disproportionately blocking entire websites or platforms simply because of incorrect information.

ပညာရေး မူဝါဒများ

လူတို့သည် မည်သည့်သတင်းအချက်အလက် မှန်သည်/မှားသည်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် အရည်အချင်းများနှင့် မွေးဖွားလာသည် မဟုတ်ပါ။ ထိုအရည်အချင်းသည် ကျောင်းနှင့်ပြင်ပ လူထုရပ်ဝန်းမှ သင်ယူရသည့် အတတ်ပညာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများသည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ပြည်သူများအား မှန်ကန်သောသတင်းအချက်အလက် ရှာဖွေတတ်စေရန် ပုံမှန် ကျောင်းသင်ခန်းစာများအပါအဝင် မီဒီယာနှင့်ဒစ်ဂျစ်တယ် စာတတ်မြောက်မှု မြှင့်တင်ရေးကို အကြံပြုထားပါသည်။ သတင်းမီဒီယာများ၊ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သူများကိုလည်း သတင်းအချက်အလက် တတ်မြောက်မှုဆိုင်ရာ အသိပညာများ လူထုကြားထဲ မြှင့်တင်ရန် တွန်းအားပေးသင့်သည်။

ဝါဒဖြန့်ချိရေးပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ခြင်း

မကြာခဏဆိုသလိုပင် မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များ ပြည့်နှက်နေသည့် အများဆုံး အရင်းအမြစ်မှာ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များပင်ဖြစ်ပြီး၊ ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း အလားတူဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များထဲမှ အချို့သည် အစိုးရ၏ လုပ်ငန်းစဉ်ကို မြှင့်တင်ရန် (သို့မဟုတ်) လွတ်လပ်သော မီဒီယာမှ ထုတ်ဝေနေသည့် ဝေဖန်ထောက်ပြမှုများကို တန်ပြန်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုလုပ်သည့် ဝါဒဖြန့်သတင်းများ ဖြစ်သည်။ အချို့သော မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို အထူးသဖြင့် အွန်လိုင်းတွင် လျှို့ဝှက်ဖြန့်ဝေပါသည်။ အချို့သော နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းမှ တာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အများပြည်သူယုံကြည်မှုကို ပျက်ပြားစေရန် စိတ်ချရသော သတင်းရင်းမြစ်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဂုဏ်သိက္ခာကျ ဆင်းစေကြသည်။ နိုင်ငံတော်မှ မီဒီယာကဏ္ဍကို ထိန်းချုပ်ထားသည့် (သို့မဟုတ်) အမှီခိုကင်းသော မီဒီယာကို ဖိနှိပ်တိုက်ခိုက်သည့် နိုင်ငံများတွင် ပြဿနာအရှိဆုံးသော အချက်အလက်အမှားများကို မကြာခဏ တွေ့ရသည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများအရ နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ အနေဖြင့် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို မပြုလုပ်ရန်၊ ပံ့ပိုးကူညီခြင်း မပြုရန်၊ အားမပေးရန်နှင့် ထပ်မံဖြန့်ဝေခြင်းများ မပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ၎င်းတို့တွင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ တမင်လုပ်ကြံသည့် သတင်းအချက်အလက်အမှားများနှင့် ဝါဒဖြန့်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များသည် စီးပွားရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ လုံခြုံရေး နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် စသည့် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအပါအဝင် သတင်းအချက်အလက်များကို ပေးရာတွင် စိတ်ချယုံကြည်ရသည့် မှန်ကန်သော အချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေကြရန် ဂရုစိုက်ကြရမည်။

Education policies

People are not born with the inherent ability to judge whether information is correct or incorrect. It is a skill that must be learned in schools and in public.

International standards recommend the promotion of media and digital literacy, including within formal school curriculums, partly to ensure people have the skills to seek out correct information. The media, civil society, and other stakeholders should also be encouraged to raise awareness about information literacy.

Addressing propaganda

States and state actors are often the most prolific sources of incorrect information, including in Myanmar. Some of their incorrect information is propaganda intended to promote the government's agenda or to counter critical information being published by the independent media. Some incorrect information is disseminated in secret, especially online. Some state actors also intentionally discredit reliable sources of information in order to undermine public trust. The most problematic incorrect information is often found in those countries where the State controls the media and/or attacks the independent media.

International standards require state actors to not make, sponsor, encourage, or further disseminate incorrect information. This includes intentional disinformation and propaganda. State actors should also take care to ensure that they disseminate reliable and trustworthy information, including about matters of public interest, such as the economy, public health, security and the environment.

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် “သတင်းအမှား”

“False news” in Myanmar

မြန်မာနိုင်ငံတွင် “သတင်းအမှား”သည် ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်နေပါသလား။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် “သတင်းအမှား”သည် ပြဿနာဖြစ်နေပါသည်။ စစ်တပ်သည် မီဒီယာလိုင်စင်များကို ရုတ်သိမ်းခြင်း၊ မီဒီယာတိုက်များကို ဝင်ရောက်စီးနင်းခြင်း၊ ဂျာနယ်လစ်များကို ရိုက်နှက်ဖမ်းဆီးခြင်းအပြင် ၎င်းတို့၏ သတင်းပရိတ်သတ်များကိုပါ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ပြီး လွတ်လပ်သောမီဒီယာများကို စနစ်တကျ တိုက်ခိုက်နေသည်။ ထို့ကြောင့် အာဏာသိမ်းသည့် သတင်းမှလွဲလျှင် သတင်းထုတ်လုပ်မှု ပမာဏ ကျဆင်းသွားနိုင်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ မှန်ကန်သည့် သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှု ကျဆင်းသွားခြင်းသည် ရည်ရွယ်ချက်မပါသည့် သတင်းအမှားဖြန့်ဝေမှုဆီသို့ ဦးတည်သွားနိုင်သည်။

စစ်တပ်သည် ယင်း၏ဝါဒဖြန့်ချိရေးသတင်းများကို နိုင်ငံပိုင် ပုံနှိပ်မီဒီယာ အပါအဝင် ယင်းတို့လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားသည့် ရုပ်သံနှင့် ရေဒီယိုချန်နယ်များတွင်ပါ တိုးမြှင့်ထုတ်လွှင့်လျက်ရှိသည်။ ဝါဒဖြန့်ချိရေး သတင်းအမှားစုသည် မှားယွင်းကြောင်းသိလျက် တမင်ရည်ရွယ်၍ ပြုလုပ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များဖြစ်သည်။ စစ်တပ်သည် မှားယွင်းကြောင်းသိလျက် တမင်ရည်ရွယ်၍ပြုလုပ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေနေသည့် တရားဝင် နှင့် အလွတ်သဘောဆန်သည့် “ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်ရေး စစ်တပ်များ”ကိုလည်း ဖွဲ့စည်းထားသည်။

မြန်မာပြည်တွင် “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာဥပဒေ ရှိသင့်ပါသလား

မရှိသင့်ပါ။ “သတင်းအမှား” ဥပဒေများသည် လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသဖြင့် ဖျက်သိမ်းသင့်ပါသည်။ လွတ်လပ်အမှီအခိုကင်းသောမီဒီယာ နှင့် ပညာရေးကို မြှင့်တင်ပေးသည့် မူဝါဒအပြောင်းအလဲများဖြင့် မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေခြင်း (misinformation) နှင့် မှားယွင်းကြောင်း သိလျက် တမင်ရည်ရွယ်၍ပြုလုပ်ထားသော သတင်းအချက်အလက် ဖြန့်ဝေခြင်း (disinformation) ပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသင့်သည်။ လှုံ့ဆော်မှုအဆင့်သို့ရောက်သွားသည့် တမင်လုပ်ကြံထားသော မမှန်သတင်းကို လှုံ့ဆော်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသင့်ပါသည်။

Is “false news” a problem in Myanmar?

Yes. The military has systematically attacked the independent media, cancelling their licences, raiding their offices, beating and imprisoning their journalists, and threatening their audiences. It is likely that the number of stories published by the media has therefore declined, with the exception of stories about the coup. Such a decline in the availability of accurate information may have led to an increase in the spread of unintentional misinformation.

The military has also increased propaganda published by its print media as well as its domination over all television and radio channels. Most propaganda is intentional disinformation. The military has also set up formal and informal “cyber armies” that spread disinformation online.

Should Myanmar have “false news” laws?

No. “False news” laws are incompatible with international human rights standards on the right to freedom of expression and should be abolished. Misinformation and disinformation should be addressed by policy changes promoting independent media and education. Disinformation that reaches the threshold of incitement should be addressed by incitement laws.

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မည်သို့သော “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ဥပဒေများ ရှိသနည်း။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်ဥပဒေများရှိသလို “သတင်းအမှား”နှင့်ပတ်သက်သည့် တရားမဝင်စစ်“ဥပဒေ”လည်း ရှိသည်။ “သတင်းအမှား”၏ ဝေဝါးကျယ်ပြန့်လှသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များတွင် “လွဲမှားစွာတင်ပြခြင်း”၊ “အားပေးကူညီမှု” နှင့် “ဖုံးကွယ်ထိန်းချုပ်ခြင်း”တို့ ပါဝင်ပြီး၊ ပြဋ္ဌာန်းချက်အများစုသည် ရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေထဲတွင် အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီအစိုးရ လက်ထက်ကတည်းကပင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရာဇသတ်ကြီးတွင် ဗြိတိသျှပြစ်မှုဥပဒေနှင့် ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများကို နှိပ်ကွပ်ရန် အထူးထည့်သွင်းထားသော ပြစ်ဒဏ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်သည်။

What kinds of “false news” laws does Myanmar have?

Myanmar has civilian “false news” laws and illegitimate martial “law” too. The vague scope of the definition of “false news” includes “misrepresentation”, “abetment”, and “concealment”, many of which are in the civilian Penal Code, which was adopted by the British colonial regime. The Penal Code includes a mixture of British criminal law and provisions specifically intended to oppress anti-colonial movements.

Penal Code ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ		
Article ပုဒ်မ	Sanction ပြစ်ဒဏ်	Description ဖော်ပြချက်
107-117 ၁၀၇-၁၁၇	3 to 7 years (၃) နှစ်မှ (၇) နှစ်	A person may commit abetment if their intentional misrepresentation or concealment causes the crime (107). Abetment is an inchoate crime (108), that could take place abroad (108A). All crimes can be abetted. Some crimes include specific abetting provisions. Where there is no specific provision, the abettor should be punished as if they committed the abetted crime (109), up to 7 years imprisonment (115), or 3 years if they abetted a group (117), with less punishment if the abetted crime did not happen (116). လူတစ်ယောက်သည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ မှားယွင်းစွာ တင်ပြခြင်း (သို့မဟုတ်) ထိန်းချုပ်ထားခဲ့လျှင် ရာဇဝတ်မှုကိုဖြစ်စေသည့် အားပေးကူညီမှုကို ကျူးလွန်နိုင်သည် (၁၀၇)။ အားပေးခြင်းသည် ပြည်ပတွင်နေ၍ ကျူးလွန်ခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်သည့် (၁၀၈-က) ကနဦးပြစ်မှုဖြစ်သည် (၁၀၈)။ ရာဇဝတ်မှုအားလုံးတွင် အားပေးကူညီမှု ပါနိုင်သည်။ တချို့သော ပြစ်မှုများတွင် သီးခြား အားပေးကူညီမှု ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ပါဝင်သည်။ သီးခြားပြဋ္ဌာန်းချက် မပါရှိသောနေရာတွင် အားပေးသူများကို အားပေးကူညီမှု ကျူးလွန် သကဲ့သို့ (ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ - ၁၀၉)ဖြင့်၊ ထောင် ဒဏ်အများဆုံး (၇) နှစ်အထိလည်းကောင်း (ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ - ၁၁၅)၊ လူတစ်စုကို အားပေး ခြင်းဖြစ်ပါက ထောင်ဒဏ် (၃) နှစ်သော် လည်းကောင်း (၁၁၇)၊ အကယ်၍ အားပေးမှုကြောင့် နောက်ဆက်တွဲ ပြစ်မှုမဖြစ်ခဲ့ပါက ထို ထက် လျော့သော ပြစ်ဒဏ်သော်လည်းကောင်း ချမှတ်ခံ ရနိုင်သည် (၁၁၆)။
118 ၁၁၈	Up to 7 years (+fine) ၇နှစ်(+ငွေဒဏ်)	Misrepresentation or concealment that causes a crime punishable by death. သေဒဏ်ချနိုင်သော ရာဇဝတ်မှုကို ဖြစ်စေသည့် လွဲမှားစွာတင်ပြခြင်း (သို့မဟုတ်) ထိန်းချုပ်ထားခြင်း။

119 ၁၁၉	Half the sentence of caused crime ဖြစ်ပွားသည့် ပြစ်မှု၏ ပြစ်ဒဏ် ထက်ဝက်	Misrepresentation or concealment by a public servant that causes a crime they are duty-bound to prevent. ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးအနေဖြင့် ယင်း၏ တာဝန်ကာလနယ်နိမိတ်အတွင်း တားဆီးရန် ရှိသည့် ပြစ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပွားခြင်းကို လွဲမှားစွာတင်ပြခြင်း (သို့မဟုတ်) ထိန်ချန်ထားခြင်း။
120 ၁၂၀	Quarter the sentence of planned crime (+fine) ကြိုတင်စီစဉ်ထားသော ရာဇဝတ်မှုအတွက် ကျခံရ နိုင်သော ထောင်ဒဏ်၏ လေးပုံတစ်ပုံ+ (ငွေဒဏ်)	Misrepresentation or concealment of a plan to commit a crime. ပြစ်မှုတစ်ခုကျူးလွန်ရန် အစီအစဉ်အား လွဲမှားစွာတင်ပြခြင်း (သို့) ထိန်ချန် ထားခြင်း။
171G ၁၇၁-ဆ	Unspecified fine သတ်မှတ်ချက်မရှိသော ငွေဒဏ်	Intentionally publishing a false statement of fact about an election candidate. ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအကြောင်း မှားယွင်းသောအချက်အလက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖြန့်ဖြူးခြင်း။
176 ၁၇၆	Up to 6 months (+fine) ၆လ(+ငွေဒဏ်)	Intentionally omitting legally-required information owed to a public servant. ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးသို့ တင်ပြရမည့် ဥပဒေကြောင်းအရ လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်ကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖြုတ်ပယ်ထားခြင်း။
177 ၁၇၇	Up to 2 years (+fine) ၂ နှစ်(+ငွေဒဏ်)	Intentionally giving false legally-required information to a public servant. ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးထံသို့ ဥပဒေကြောင်းအရ ပေးရန်လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက် အား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အမှားပေးခြင်း။
181 ၁၈၁	Up to 3 years (+fine) ၃နှစ်(+ငွေဒဏ်)	Intentionally giving false information as a person required to give the truth (by oath or law). အမှန်တရားကိုထွက်ဆိုရန် (ကျမ်းကျိန်ခြင်းဖြင့် (သို့မဟုတ်) ဥပဒေအရ) တာဝန်ရှိသူတစ်ဦး သည် မှားယွင်းသော အချက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပေးခြင်း။
182 ၁၈၂	Up to 6 months (+fine) ၆လ(+ငွေဒဏ်)	Intentionally giving false information to a public servant, intending for the public servant to harm another person. ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းမှ အခြားသူတစ်ဦးအား ထိခိုက်နစ်နာမှုပြုစေရန် မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပေးခြင်း။
191-211 ၁၉၁-၂၁၁	3 to 20 years (၃)နှစ်မှ(၂၀)နှစ်	Person required to give the truth (by oath or law) intentionally gives false evidence in court (191) or fails to report a crime (202), or gives false information about a crime (203). Any person intentionally fabricating false evidence (192), giving false evidence in court (193), using false evidence (196), making false allegations (209), causing false charges (211) or protecting an offender (201). Any person gives false evidence intending to cause any sentence (195) or a death penalty sentence (194). Issuing or signing a false certificate (197) or declaration (199), or using that false certificate (198) or false declaration (200). Falsely impersonating someone in a court (205).

		<p>(ကျမ်းကျိန်ခြင်းဖြင့် (သို့မဟုတ်) ဥပဒေအရ) အမှန်တရားကို ထွက်ဆိုပေးရန် လိုအပ်သောသူမှ တရားရုံးတွင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သက်သေအမှားထွက်ဆိုခြင်း (၁၉၁)၊ (သို့မဟုတ်) ရာဇဝတ်မှု တစ်ခု တိုင်ကြားရန် ပျက်ကွက်ခြင်း (၂၀၂)၊ ပြစ်မှုအကြောင်း မှားယွင်းသော အချက်အလက် ပေး ခဲ့ခြင်း (၂၀၃)။ မည်သူမဆိုရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ မှားယွင်းသော သက်သေခံအတွက် လုပ်ကြံဖန်တီး ခြင်း (၁၉၂)၊ မှားယွင်းသော သက်သေခံကို အသုံးပြုခြင်း (၁၉၆)၊ မဟုတ်မမှန် လုပ်ကြံစွပ်စွဲခြင်း (၂၀၉)၊ မှားယွင်းသောတရားစွဲဆိုမှုများ ဖြစ်စေခြင်း (၂၁၁)၊ သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို ကာ ကွယ်ပေးခြင်း (၂၀၁)။ မည်သူမဆို ပြစ်ဒဏ်ကျခံရစေရန် တမင်ရည်ရွယ်၍ မှားယွင်းသော သက် သေပေးခြင်း (၁၉၅)၊ (သို့မဟုတ်) သေဒဏ်ကျခံရစေရန် တမင်ရည်ရွယ်၍ မှားယွင်းသော သက် သေပေးခြင်း (၁၉၄)။ အတုအယောင် လက်မှတ်များထုတ်ပေးခြင်း (သို့) လက်မှတ်တုများ ထိုး ပေးခြင်း (၁၉၇)၊ အတုအယောင်ကြေငြာချက် (၁၉၉)၊ (သို့မဟုတ်) မဟုတ်မမှန်သော အသိအ မှတ်ပြုမှု လက်မှတ်ကို အသုံးပြုခြင်း (၁၉၈)၊ (သို့မဟုတ်) မဟုတ်မမှန်ကြေငြာခြင်း (၂၀၀)၊ တရား ရုံးတွင် တစုံတယောက်အယောင်ဆောင်၍ ဝန်ခံချက်ပေးခြင်း (၂၀၅)။</p>
505(a) ၅၀၅(က)	Up to 2 years (+fine) ၂)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	<p>Spreading rumours that cause military or officials to “deprive, affect, hinder, disturb, damage the motivation, discipline” or create “hatred, disobedience, disloyalty” towards them.</p> <p>စစ်တပ်သို့မဟုတ် နိုင်ငံဝန်ထမ်းများအား “စိတ်ဓာတ်တက်ကြွမှုနှင့် စည်းကမ်းသေဝပ်မှုကို ယုတ်လျော့စေရန်၊ ထိခိုက်စေရန်၊ အတားအဆီးဖြစ်စေရန်၊ အနှောင့်အယှက်ပြုစေရန်၊ ပျက်စီးစေ ရန်”၊ (သို့မဟုတ်) ၎င်းတို့အပေါ် “မေတ္တာပျက်စေရန်၊ ဖိဆန်စေရန်၊ သစ္စာမဲ့စေရန်” ကောလဟာလ ဖြန့်ခြင်း။</p>
505(b) ၅၀၅(ခ)	Up to 2 years (+fine) ၂)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	<p>Spreading rumours that cause military to “mutiny” or “disregard or fail in their duty”.</p> <p>စစ်တပ်အား “တပ်တွင်းပုန်ကန်မှု” ဖြစ်အောင် သို့မဟုတ် “၎င်းတို့၏တာဝန်ကို မလေးစား အောင် သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်အောင်ကောလဟာလဖြန့်ခြင်း။</p>
505(c) ၅၀၅(ဂ)	Up to 2 years (+fine) ၂)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	<p>Spreading rumours that cause through fear or alarm the public to commit an offence “against the State” or against public “tranquillity”.</p> <p>အများပြည်သူ အကြောက်တရားဖြစ်အောင် သို့မဟုတ် ထိတ်လန့်မှုဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြင့် “နိုင်ငံတော်အစိုးရ” ကိုဖြစ်စေ ၊ “နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး” ကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်စေ သည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင် ကောလဟာလဖြန့်ခြင်း။</p>
505(d) ၅၀၅(ဃ)	Up to 2 years (+fine) ၂)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	<p>Spreading rumours Inciting one “class or community” to commit an offence against another.</p> <p>“လူအတန်းအစား သို့မဟုတ် လူမျိုးစု” တဖက်နှင့်တဖက် ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင် လှုံ့ဆော်သည့် ကောလဟာလဖြန့်ခြင်း။</p>
505A(b) ၅၀၅.က(ခ)	Up to 3 years (+fine) ၃)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	<p>Causes or intends to spread false news, knowing or believing that it is untrue.</p> <p>မမှန်သည်ကို ယုံကြည်လျက် (သို့မဟုတ်) သိလျက်နှင့် “သတင်းအမှား” ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖြန့်ဝေ ခြင်း၊ ပြန့်ပွားမှုကို ဖြစ်စေခြင်း။</p>

အရပ်သားတစ်ပိုင်း ကြံ့ခိုင်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီအစိုးရက ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေတွင် “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါဝင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေက အများပြည်သူလုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ရန် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား ကန့်သတ်ရာတွင် တရားဝင်ပြီး မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည့် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုကိုသာ ခွင့်ပြုထားသည်။ သို့သော် အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေသည် ယေဘုယျဆန်ပြီး အလွယ်တကူ အလွဲသုံးစားပြုလုပ်ခြင်း ခံရနိုင်သည်။ ဥပမာ - လေယာဉ် ပျံသန်းမှုကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေရန် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို ဆက်သွယ်ပြုလုပ်ခြင်းသည် အလွန်ယေဘုယျဆန်ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အရေး ဆန္ဒပြသူများကို အရေးယူရာတွင် အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်ခံရနိုင်သည်။

The Counter Terrorism Law, adopted by the quasi-civilian USDP government in 2014, includes “false news” provisions. International law allows restricting freedom of expression to protect public security provided that restrictions are legitimate and necessary. However, the Counter Terrorism Law is vague and can be easily abused. For example, the act of communicating false information to endanger a flight is very vague and could be abused to punish environmental protesters.

Counter-Terrorism Law အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ		
Article ပုဒ်မ	Sanction ပြစ်ဒဏ်	Description ဖော်ပြချက်
9(d) + 49(d) ၉(သ) + ၄၉(သ)	10 years to Death sentence (၁၀) နှစ်မှ သေဒဏ်	Intentionally communicating false information to endanger a flight. လေယာဉ်ပျံသန်းမှုကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေရန် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း။
27(f) + 50(g) ၂၇(စ) + ၅၀(ခ)	10 years to life ၁၀နှစ်မှထောင်ဒဏ်တစ်သက်	Intentionally communicating false information to endanger a ship. သင်္ဘောကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေရန် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သတင်းမီဒီယာ၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်ကဏ္ဍနှင့် စစ်တပ်ကဲ့သို့ သီးခြားအုပ်စုများအလိုက် “သတင်းအမှား” ကို ပြစ်မှုမြောက်စေသည့် အထူးဥပဒေအချို့ရှိသည်။ အဆိုပါ “သတင်းအမှား” ပြဋ္ဌာန်းချက်အများအပြားမှာ ရာဇသတ်ကြီးတွင် လူတိုင်းအတွက် အကျိုးဝင်ပြီးဖြစ်သော ကြောင့် အမှန်တကယ် လိုအပ်ခြင်းမရှိပါ။

Myanmar has several special laws that criminalise “false news” relating to special groups such as the media, digital, and members of the military. Many of these “false news” provisions are unnecessary because the Penal Code already covers everyone.

Special laws အထူးဥပဒေများ		
Article ပုဒ်မ	Sanction ပြစ်ဒဏ်	Description ဖော်ပြချက်
News Media Law သတင်းမီဒီယာဥပဒေ		
9(a) ၉(က)	Unspecified ဖော်ပြထားခြင်းမရှိ	Journalist failing to publish precise, correct, and complete information. သတင်းမီဒီယာသမားမှ တိကျမှန်ကန်၊ ပြည့်စုံသော သတင်းအချက်အလက် ဖြန့်ဝေရန် ပျက်ကွက်ခြင်း။

9(d) + 25(b) ၉(ဃ)+၂၅(ခ)	Fine of 3-10 lakhs ငွေဒဏ် ၃ သိန်းမှ ၁၀ သိန်းအထိ	Journalist using technology to improperly modify photos, pictures, or sounds. သတင်းဓာတ်ပုံနှင့်ရုပ်သံများဖော်ပြရာတွင် နည်းပညာတစ်ရပ်ရပ်ကို အသုံးပြု၍ မလျော်ကန်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း။
Broadcasting Law ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ		
84(a) + 88 ၈၄(က)+၈၈	License revocation (+fine) လိုင်စင်ရုပ်သိမ်းခြင်း + (ငွေဒဏ်)	Broadcasting false information. မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်ကို ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခြင်း။
Electronic Transactions Law အီလက်ထရောနစ်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးဥပဒေ		
34(d) ၃၄ (ဃ)	Up to 5 years (+fine) (၅)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	Creating, modifying or altering information that harms an organisation or person. အဖွဲ့အစည်း (သို့မဟုတ်) လူတစ်ဦးကို ထိခိုက်နစ်နာစေသော အချက်အလက်များကို ဖန်တီးခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြောင်းလဲခြင်း။
38C ၃၈-ဂ	Up to 3 years (+fine) (၃)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	Creating false news or misinformation that causes public panic, loss of trust, or defaming an organisation. လူထုကို အထိတ်တလန့်ဖြစ်စေခြင်း၊ ယုံကြည်မှု ဆုံးရှုံးပျက်ပြားစေခြင်း၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်နစ်နာစေသော သတင်းအမှား (သို့မဟုတ်) မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များကို ဖန်တီးခြင်း။
Telecommunications Law ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ		
68(a) ၆၈(က)	Up to 1 year (+fine) (၁)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	Receiving or communicating incorrect information. မမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များကို လက်ခံခြင်း (သို့မဟုတ်) ဆက်သွယ်ခြင်း။
Natural Disaster Management Law သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေ		
27 ၂၇	Up to 1 year (+fine) (၁)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	Misinforming about a disaster causing public panic. ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုအကြောင်း သတင်းမှားပေးပို့ခြင်းကြောင့် လူများ အထိတ်တလန့်ဖြစ်စေခြင်း။
Myanmar Military Act တပ်မတော်အက်ဥပဒေ		
32(g) ၃၂(ဆ)	Death sentence သေဒဏ်	Member of military intentionally raises a false alarm or spreads false reports causing panic. တပ်မတော်သားသည် မှားယွင်းသော အချက်ပေးသံကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ မြှင့်စေခြင်း (သို့မဟုတ်) မဟုတ်မမှန်သော အစီရင်ခံစာကို ဖြန့်ဝေခြင်းဖြင့် အထိတ်တလန့်ဖြစ်စေခြင်း။
36(d) ၃၆(ဃ)	Death sentence သေဒဏ်	Member of military conceals a mutiny. စစ်တပ်ပုန်ကန်မှုကို ဖုံးကွယ်ထားခြင်း။

55 ၅၅	Up to 5 years ၅နှစ်အထိ	Member of military intentionally makes false allegation against or statement about another. တပ်မတော်သားသည် မှားယွင်းသော စွပ်စွဲချက် (သို့မဟုတ်) အခြားအကြောင်းဖော်ပြချက် တစ်ခုခုကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပြုလုပ်ခြင်း။
56 ၅၆	Up to 7 years ၇နှစ်အထိ	Member of military intentionally makes a false statement or omits information. တပ်မတော်သားသည် မှားယွင်းသောထုတ်ပြန်ချက်တစ်ခုခုကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပြုလုပ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) အချက်အလက်များကို ချန်လှပ်ထားခြင်း။

စစ်တပ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ရန်ကုန်တိုင်း၊ (၆) မြို့နယ်တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး (မာရှယ်လော)ကို တရားမဝင် ကြေညာခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် မန္တလေးတိုင်း၊ (၅) မြို့နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်၊ (၁) မြို့နယ်တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ထပ်မံကြေညာခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်း (၁၄) မြို့နယ်၊ ချင်းပြည်နယ် (၇) မြို့နယ်၊ မကွေးတိုင်း (၅) မြို့နယ်၊ ပဲခူးတိုင်း (၅) မြို့နယ်၊ မွန်ပြည်နယ် (၁) မြို့နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ် (၂) မြို့နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းတွင် (၂) မြို့နယ် နှင့် ကယား ပြည်နယ် (၄) မြို့နယ်တို့ကို စစ်အုပ်ချုပ်ရေး အမိန့် ထပ်မံကြေညာခဲ့သည်။

မာရှယ်လောသည် ရဲဌာနနှင့် တရားရုံးများအပါအဝင် အရပ်သား အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားများအား စစ်တပ်ကို တိုက်ရိုက်ထိန်းချုပ်မှုပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မတ်လ၊ (၁၅) ရက်နေ့ စစ်တပ်၏ မာရှယ်လော အမိန့်ထုတ်ပြန်ချက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ဥပဒေ အများအပြားသည် မာရှယ်လောအောက်သို့ ကျရောက်လိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကြေညာထားသည့် မည်သည့်မြို့နယ်အတွင်းမဆို ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ စွပ်စွဲချက်များသည် စစ်တပ်တရားစီရင်ရေးအောက်တွင် ကိုင်တွယ်ခံရမည်ဖြစ်ပြီး၊ တရားမျှတမှုမရှိသော စစ်ခုံရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခံရမည် ဖြစ်သည်။

The military illegitimately imposed martial law in six Yangon townships in March 2021, later adding five more in Mandalay and one in Chin State. In February 2023, the military extended martial law area by adding 14 townships in Sagaing Region, seven more townships in Chin State, five townships in Magway Region, five townships in Bago Region, one township in Mon State, two townships in Karen State, two townships in Tanintharyi State, and four townships in Kayah State.

Martial law is the imposition of direct military control of normal civilian functions, including the police and courts. The military’s 15 March martial law order said that many of Myanmar’s “false news” provisions would fall under martial law. Any allegation of “false news” in any of the townships under martial law would be dealt with under military jurisdiction and be prosecuted in extrajudicial military tribunals.

Martial Law Order 3/2021 + 5/2021 စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် ၃/၂၀၂၁ + ၅/၂၀၂၁		
Article ပုဒ်မ	Sanction ပြစ်ဒဏ်	Description ဖော်ပြချက်
4(b)(3) + App. A(5) ၄(ခ)(၃) + နောက်ဆက်တွဲ ဇယား - က(၅)	Up to 2 years (+fine) (၂) နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	Spreading rumours that cause military or officials to “deprive, affect, hinder, disturb, damage the motivation, discipline” or create “hatred, disobedience, disloyalty” towards them. Spreading rumours that cause military to “mutiny” or “disregard or fail in their duty”. Spreading rumours that cause through fear or alarm the public to commit an offence “against the State” or against public “tranquillity”. Spreading rumours Inciting one “class or community” to commit an offence against another. စစ်တပ် (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများကို “စိတ်ဓာတ်တက်ကြွမှုနှင့် စည်းကမ်းသေဝပ်မှု ယုတ်လျော့စေရန်၊ ထိခိုက်စေရန်၊ တားမြစ်စေရန်၊ အနှောက်အယှက်ပြုစေရန်၊ ပျက်စီးစေရန်” (သို့မဟုတ်) ဖော်ပြချက်

		<p>မဟုတ်) ၎င်းတို့အပေါ် “မေတ္တာပျက်စေရန်၊ ဖိဆန်စေရန်၊ သစ္စာမဲ့စေရန်” ကောလဟာလဖြန့်ခြင်း။</p> <p>စစ်တပ်အား “တပ်တွင်းပုန်ကန်မှု” ဖြစ်အောင် (သို့မဟုတ်) “၎င်းတို့၏တာဝန်ကို မလေးစားအောင် (သို့မဟုတ်) ပျက်ကွက်အောင်” ကောလဟာလဖြန့်ခြင်း။</p> <p>အများပြည်သူ အကြောက်တရားဖြစ်အောင် (သို့မဟုတ်) ထိန်းလန့်မှုဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် “နိုင်ငံတော်အစိုးရကိုဖြစ်စေ” ၊ “နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ရေးကို” ထိခိုက်စေသည့် ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင် ကောလဟာလဖြန့်ခြင်း။ “လူ့အတန်းအစား (သို့မဟုတ်) “လူမျိုးစု” တဖက်နှင့်တဖက် ပြစ်မှုကျူးလွန်အောင် ကောလဟာလဖြန့်ခြင်း။</p>
4(b)(3) + Appendix A(6) ၄(ခ)(၃) + နောက်ဆက်တွဲဇယား - က(၆)	Up to 3 years (+fine) (၃)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	Causes or intends to spread false news, knowing or believing that it is untrue. မမှန်သည်ကို ယုံကြည်လျက် (သို့မဟုတ်) သိလျက် နှင့် “သတင်းအမှား” ဖြန့်ဝေရန် ရည်ရွယ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဝေစေခြင်း။
4(b)(3) + Appendix A(18) ၄(ခ)(၃) + နောက်ဆက်တွဲဇယား က(၁၈)	Unspecified ဖော်ပြထားခြင်းမရှိ	Journalist failing to publish precise, correct, and complete information. Journalist using technology to improperly modify photos, pictures, or sounds. ဂျာနယ်လစ်တစ်ဦးမှ တိကျ၊ မှန်ကန်၍ ပြည့်စုံသော သတင်းအချက်အလက်ကို ထုတ်ဝေရန် ပျက်ကွက်ခြင်း။ ဂျာနယ်လစ်မှ သတင်းဓာတ်ပုံနှင့်ရုပ်သံများဖော်ပြရာတွင် နည်းပညာတစ်ရပ်ရပ်ကို အသုံးပြု၍ မလျော်ကန်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း။
4(b)(3) + Appendix A(19) ၄(ခ)(၃) + နောက်ဆက်တွဲဇယား - က(၁၉)	License revocation (+fine) လိုင်စင်ရုပ်သိမ်းခြင်း + (ငွေဒဏ်)	Broadcasting false information. မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်ကို ထုတ်လွှင့်ခြင်း။
4(b)(3) + Appendix A(21) ၄(ခ)(၃) + နောက်ဆက်တွဲက(၂၁)	Up to 5 years (+fine) (၅)နှစ်အထိ (+ငွေဒဏ်)	Creating, modifying or altering information that harms an organisation or person. Creating false news or misinformation that causes public panic, loss of trust, or defaming an organisation. အဖွဲ့အစည်း (သို့မဟုတ်) လူတစ်ဦးကို ထိခိုက်နစ်နာစေသော အချက်အလက်များကို ဖန်တီးခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်း (သို့မဟုတ်) ပြောင်းလဲခြင်း။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို အသေရေဖျက်ခြင်း၊ ယုံကြည်မှုဆုံးရှုံးစေခြင်း၊ အများပြည်သူ ထိတ်လန့်စေခြင်းတို့ ဖြစ်စေရန် မှားယွင်းသောအချက်အလက်များ၊ (သို့မဟုတ်) သတင်းအမှားများ ဖန်တီးခြင်း။
4(b)(3) + Appendix A(23) ၄(ခ)(၃) + နောက်ဆက်တွဲက(၂၃)	10 years to Death sentence ထောင်ဒဏ် (၁၀) နှစ်မှ သေဒဏ်	Intentionally communicating false information to endanger a flight. Intentionally communicating false information to endanger a ship. လေယာဉ်ပျံသန်းမှုကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေရန် မှားယွင်းသောအချက်အလက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း။ သင်္ဘောကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေရန် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် တရားဝင်မှုရှိပါသလား။

အထက်ဖော်ပြပါ အရပ်ဘက် ဥပဒေများထဲမှ အချို့သည် တရားဝင်မှုရှိသည်။ ဥပမာ - ပြစ်မှုတစ်ခုကျူးလွန်ရန် အစီအစဉ်အား လွှဲပြောင်းတင်ပြခြင်း (သို့မဟုတ်) ထိန်းချုပ်ထားခြင်း ကဲ့သို့သော ပြဋ္ဌာန်းချက် (ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၀၇) ကို နိုင်ငံအားလုံးတွင် တွေ့နိုင်သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံ၏ “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် “အဆင့် (၃) ဆင့်ပါ ဆန်းစစ်ချက်” တစ်ခုကိုမှ အောင်မြင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် တရားမဝင်မှု မရှိပေ။ ဥပဒေများသည် ရှင်းလင်းစွာ ရေးသားထားခြင်းမရှိသလို တရားဝင်သည့် ရည်ရွယ်ချက်လည်း မရှိသည့်အပြင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ခြင်းလည်း မရှိပေ။ တပ်မတော်က အသစ်ပြဋ္ဌာန်းသည့် ရာဇသတ်ကြီး ပြဋ္ဌာန်းချက် (၅၀၅-က(ခ)) “မမှန်သတင်း” သည် လုံးဝတရားမဝင်ပါ။ စစ်တပ်သည် အဆိုပါ တရားမဝင်ဥပဒေများကို ဂျာနယ်လစ်များ၊ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများ၊ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်အသုံးပြုသူများနှင့် အခြားသူများ၏ ဝေဖန်မှုများကို အပြစ်ပေးရန်အတွက် အသုံးပြုထားသည်။

Are Myanmar’s “false news” laws legitimate?

Some of the above laws are legitimate, such as misrepresenting or concealing information to abet a crime (Penal Code article 107), and are found in all countries. However, most of Myanmar’s “false news” laws are illegitimate as they fail all parts of the “three-part test” in international law. They are not clearly written, do not have a legitimate aim, and are unnecessary. The military’s new “false news” Penal Code provision (505A(b)) is completely illegitimate. The military uses these illegitimate laws to punish criticism from journalists, human rights defenders, Facebook users, and others.

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘာကြောင့် “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ဥပဒေအများအပြား ရှိနေသနည်း။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပြည်သူများကို ဖိနှိပ်ရန် သဏ္ဍာန်တူပြစ်မှုအများအပြားကို ဖန်တီးသည့် သမိုင်းရှိသည်။ “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ဥပဒေ အများအပြား ရှိနေခြင်းသည် ပြည်သူများက မည်သည့်ထုတ်ဖော် ပြောဆိုမှုက ဥပဒေနှင့်ညီကြောင်း (သို့မဟုတ်) မညီကြောင်း သဲသဲကွဲကွဲ မသိနိုင်အောင် အခိုင်အမာ ဖန်တီးထားသည်။ ဤအချက်က အကြောက်တရားနှင့် မိမိကိုယ်ကို ဆင်ဆာဖြတ်တောက်သည့် အခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ အချို့သော “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ပြစ်ဒဏ်တိုးမြှင့်ရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ရာဇသတ်ကြီးမူဟောင်းထဲတွင် ပါဝင်သော “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်အများစုသည် အမြင့်ဆုံးထောင်ဒဏ် (၂) နှစ် သတ်မှတ်ထားပြီး နောက်ပိုင်းပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေတွင် အမြင့်ဆုံး သေဒဏ်အထိ သတ်မှတ်ထားသည်။

Why does Myanmar have so many “false news” laws?

Myanmar has a history of creating many similar crimes in order to oppress the people. Having many “false news” laws ensures that people are unsure which expression is lawful and which is not. This creates an environment of fear and self-censorship. Some “false news” laws were adopted to increase punitive sentences. For example, “false news” provisions in the old Penal Code include a maximum term of two years imprisonment but the newer Counter Terrorism Law includes the death sentence.

မြန်မာနိုင်ငံ “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာဥပဒေများကို အသုံးပြု၍ မည်သူများအား အရေးယူသနည်း။

မြန်မာနိုင်ငံ “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာ ဥပဒေအများစုကို သတင်းထောက်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများ၊ ဆန္ဒပြသူများ၊ နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ NLD ပါတီအမတ်များ၊ ကျောင်းသားများ၊ Facebook အသုံးပြုသူများ၊ ကျောင်းသားသမဂ္ဂခေါင်းဆောင်များ နှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အများစုဖြစ်ကြသည့် လူထုအာဏာဖီဆန်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်သူများ(CDM)အပါအဝင် စစ်အာဏာသိမ်းမှု ဆန့်ကျင်သူများကို အရေးယူရာတွင် အဓိကအသုံးပြုသည်။ ထို့ပြင် မမှန်သတင်းဆိုင်ရာဥပဒေများကို တရားစွဲဆိုခံရသူများ၏ ရှေ့နေများနှင့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ မိသားစုဝင်များကို အရေးယူ ရာတွင်လည်း အသုံးပြုလာခဲ့သည်။

“သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာဥပဒေကို စစ်တပ်က ဘာကြောင့် အသုံးပြုသနည်း။

စစ်တပ်သည် တစ်နိုင်ငံလုံးကို ဆက်လက်ထိန်းချုပ်ထားချင်ပြီး၊ ၎င်းတို့အုပ်ချုပ်ရေးအကြောင်း ပုံရိပ်ကောင်းကိုသာ ပြသချင်ကြသည်။ ၎င်းတို့အား ဝေဖန်မှုအားလုံးကို “သတင်းအမှား”ဥပဒေများဖြင့် အရေးယူပြီး ဝေဖန်သံများကို ပိတ်ပင်ချင်ကြသည်။ မည်သည့်က မှန်သည်၊ မှားသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်အခွင့်အာဏာအား စစ်တပ်လက်ထဲသို့ “သတင်းအမှား”ဆိုင်ရာ ဥပဒေများက မပေးအပ်ခင်အချိန်အထိ လူထုသည် ကနဦးတွင် “သတင်းအမှား” ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အပြုသဘောဆောင်သည်ဟု ထင်ခဲ့ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် “သတင်းအမှား”ကြောင့် အရေးယူခံရသည့် အမှုအရေအတွက် မည်မျှရှိသနည်း။

FEM ၏သုံးသပ်ချက်အရ “သတင်းအမှား”အမှုများ အများအပြားရှိကြောင်း တွေ့ရသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် “သတင်းအမှား”ကြောင့် အရေးယူခံရသည့်အမှု အရေအတွက် အချက်အလက်မရှိပါ။ နိုင်ငံရေးနှင့် ဆက်နွယ်သော ပြစ်မှုများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာနေသည့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မီဒီယာများက လူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ် တရားစွဲဆိုထားသည့် စွဲချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြေခံ အချက်အလက်များသာ ပေးနိုင်ကြသည်။ အဆိုပါ အခြေခံအချက်အလက်များတွင် အများအားဖြင့် အရေးယူထားသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များသာ ပါဝင်ပြီး မည်သည့်ပြစ်မှုကို အမှန်တကယ်ကျူးလွန်ထားကြောင်း ပါဝင်ခြင်း မရှိပေ။

Who are Myanmar’s “false news” laws used against?

Myanmar’s “false news” laws are mainly used to censor those opposing the military coup including journalists, human rights defenders, political activists, NLD politicians, students, Facebook users, student union leaders, and participants in the Civil Disobedience Movement (CDM), many of whom are public officials. “False news” laws are also used against lawyers and family members of political prisoners.

Why does the military use “false news” laws?

The military wants to continue to control and show only a positive image of their regime and uses “false news” provisions to silence their critics. The public may initially think that a “false news” law is positive until they realise that it gives the military the authority to decide what is true and what is false.

How many “false news” cases are there in Myanmar?

There is no data on the number of “false news” cases in Myanmar, although FEM’s analysis has found many. Civil society groups and media monitoring politically-motivated criminal cases only provide basic information on the charges brought against individuals. This basic information often only includes a sentencing provision and not the actual crime.

နိုင်ငံတော်အရေးပေါ်အခြေအနေသည် “သတင်းအမှား” နှင့်ပတ်သက်သည့် အမှုများပေါ် မည်သို့သက်ရောက်မှု ရှိသနည်း။

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံတော်အရေးပေါ် ကာလအတွင်း ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ခြင်း၊ ဆိုင်းငံ့ခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်ဟု ဆိုထားသော်လည်း မည်သည့်အခွင့်အရေးများ ဖြစ်ကြောင်းကို အတိအကျဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ မည်သည့် ဆိုင်းငံ့မှုမျိုးကိုမဆို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ဖော်ပြရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံတော်အရေးပေါ်အခြေအနေကို တရားမဝင် ကြေညာပြီးနောက် စစ်တပ်သည် မည်သည့် လူ့အခွင့်အရေးများကို မည်မျှကြာမြင့်အောင် ဆိုင်းငံ့လိုက်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ စစ်တပ်က အများပြည်သူထံ အသိပေးကြေညာခဲ့သည့် တစ်ခုတည်းသော ဆိုင်းငံ့မှုမှာ နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလိုခြံမှုကို ကာကွယ်ပေးရေးဥပဒေပါ စောင့်ကြည့်ထောက်လှမ်းခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် (ပုဒ်မ ၃၅၄(က))ကို စစ်တပ်ကဆိုင်းငံ့လိုက်ခြင်းရှိမရှိ မသိရှိရပေ။ ထို့ကြောင့် “သတင်းအမှား” နှင့်ပတ်သက်သည့် အမှုများအပေါ် နိုင်ငံတော်အရေးပေါ် အခြေအနေ၏ သက်ရောက်မှုကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရပေ။

“သတင်းအမှား” ကြောင့် ဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းခြင်းခံခဲ့ရသူများ၏ အခြေအနေ မည်သို့ ရှိသနည်း။

“သတင်းအမှား”ဖြင့် စွပ်စွဲခံထားရသူတစ်ဦးသည် ရဲ (သို့မဟုတ်) စစ်တပ်၏ ထိန်းသိမ်းခြင်းကို ခံရနိုင်သည်။ ထိန်းသိမ်းခံရသူ အများစုသည် စစ်တပ်၏ စစ်ကြောရေးဌာနများသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခြင်း ခံရသည်။ ထိန်းသိမ်းခြင်း နှင့် စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်း ပြုလုပ်စဉ်ကာလအတွင်း အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့် ရက်စက်သော၊ လူမဆန်သော (သို့မဟုတ်) လူ့ဂုဏ်သိက္ခာ ညှိုးနွမ်းစေသော ပြုမူဆက်ဆံခြင်းများ၊ အပြစ်ပေးခြင်းများ နှင့် ကြိုတွေ့ခဲ့ရသည်ဟု ထိန်းသိမ်းခံရသူများက ဆိုကြသည်။ အများအပြားမှာ ၎င်းတို့သည် ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အကျဉ်းထောင်များမှာ အလွန်အမင်း လူထူထပ်နေပြီး၊ လုံလောက်သော ဆေးဝါးနှင့် အစားအသောက်များ မရှိပါ။ အမျိုးသမီး နှင့် မိန်းကလေးများမှ ကျား/မခွဲခြားဆက်ဆံမှုအပြင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။ စွပ်စွဲခံရသူများကို အာမခံမပေးဘဲ အကျဉ်းထောင်များအတွင်း ထိန်းသိမ်းထားပြီး ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် တွေ့ဆုံခွင့်မပြုပေ။

What impact has the State of Emergency had on “false news” cases?

The 2008 constitution says that undefined fundamental human rights can be restricted or suspended during a state of emergency. International law requires that any suspensions are clearly defined. After unlawfully declaring a state of emergency the military has not clarified which human rights have been suspended or for how long. The only suspension that the military made public was to surveillance rights in the Law Protecting the Privacy and Security of Citizens. We do not know whether the military has or has not suspended the constitution’s right to freedom of expression provision (Article 354(a)) or fair trial rights. Therefore, the impact of the state of emergency on “false news” cases is unclear.

What are the conditions like for those detained or arrested for “false news”?

A person accused of “false news” can be detained by either the police or the military. A majority of those detained are taken to military interrogation centres. Those detained have reported facing at the very least cruel, inhuman, or degrading treatment and punishment while being held and interrogated. Many have reported facing torture. Prisons are overcrowded and have inadequate food and medical care. Women and girls have faced gender-based violence and discrimination. Defendants are kept in prisons without bail and are not allowed access to their family.

မြန်မာနိုင်ငံတွင် “သတင်းအမှား” နှင့်ပတ်သက်သော အမှုများကို မည်သို့ စစ်ဆေးကြားနာသနည်း။

စွပ်စွဲခံထားရသူများသည် လမ်းကြောင်းနှစ်ခုအနက် တစ်ခုနှင့်အညီ အရေးယူခြင်းခံရသည်။ သို့သော် လမ်းကြောင်းနှစ်ခုလုံးမှာ လျှို့ဝှက်လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စစ်တပ်ကသာ ကြိုး ကိုင်ခြယ်လှယ်သည်။ ပထမလမ်းကြောင်းမှာ ထောင်များအတွင်း စီစဉ်ထားသည့် “အထူးတရားရုံးများ”တွင် စစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည်။ အထူးတရားရုံးများသည် တံခါးပိတ်တရားရုံးများ ဖြစ်သောကြောင့် သတင်းထောက်များ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မိသားစုဝင်များ တက်ရောက်ခွင့်မရှိပေ။ အထူးတရားရုံးများတွင် အရပ်ဘက်ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများအတိုင်း ဆောင်ရွက်ပြီး စီရင်ချက်များကို အရပ်သားတရားသူကြီး အမည်ခံသူများက ချမှတ်ကြသည်။ မျှတသော တရားခွင့်အခွင့်အရေးများ ချိုးဖောက်ခြင်းခံရသည်။ အမှု သည် (၁) နှစ်ခန့် ကြာမြင့်လေ့ရှိပြီး (သို့မဟုတ်) စွပ်စွဲခံရသူက ဝန်ခံပါက (၁) လ မှ (၃) လကြား ကြာမြင့်လေ့ရှိသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ရာဇသတ်ကြီးပါပြစ်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း မရှိသော အမှုများတွင် တရားရင်ဆိုင်နေရသူများကို တတိယလမ်းကြောင်းဖြစ်သည့် အရပ်ဘက်ခရိုင်တရားရုံးများတွင် ဆက်လက်အရေးယူဆောင်ရွက်သည်ဟု သိရသည်။

ဒုတိယလမ်းကြောင်းမှာ စစ်ခုံရုံးတွင် အမှုစစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်ခုံရုံးများသည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးများမဟုတ်ပေ။ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးများသည် စစ်သားများအပေါ်သာ သက်ရောက်မှုရှိသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (ပုဒ်မ ၂၉၃ နှင့် ၃၁၉) အရလည်းကောင်း၊ တပ်မတော်အက်ဥပဒေ (ပုဒ်မ ၁၁၀-၁၉၃) အရလည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းထားသည့် တရားရုံးများဖြစ်ပြီး အဆိုပါပြဋ္ဌာန်းချက်များ (တပ်မတော်အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၃၆၊ ၂၃၃(၁)၊ ၂၂၀) တွင် သက်သေခံစွည်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ၊ အယူခံဝင်ခွင့်နှင့် ဥပဒေအကြံပေး ရယူခွင့်ကဲ့သို့ အချို့သော မျှတသော တရားခွင့်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ ပါဝင်သည်။ စစ်ခုံရုံးများမှာ အရပ်သားများအပေါ်သက်ရောက်မှုရှိပြီး ယခင်တစ်ကြိမ် ၁၉၈၉ ခုနှစ် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ကြေငြာခဲ့စဉ်က နောက်ဆုံးကျင့်သုံးခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ စစ်ခုံရုံးများသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်အပေါ် အခြေခံထားခြင်း မရှိသောကြောင့် တရားလက်လွတ်ဆောင်ရွက်သော အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆောင်ရွက်ပုံများနှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း ၎င်းတို့သည် မျှတသောတရားခွင့်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ တစ်စုံတစ်ရာ ကျင့်သုံးခြင်းရှိမရှိနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း သတင်းအချက်အလက် အလွန်နည်းပါးသည်။

How do “false news” trials proceed in Myanmar?

Defendants have proceeded down one of two tracks, both of which are secretive with decisions dictated by the military. The first track is trial by “special court” set up inside prisons. Special courts are closed courts and therefore journalists, civil society, and families are not allowed to attend. Special courts apply civilian criminal laws and judgements are made by ostensibly civilian judges. Fair trial rights are violated. Trials take about a year or 1-3 months if the defendant confesses. In 2023, some defendants who are not facing Penal Code cases are reportedly proceeding down a third track of civilian district courts.

The second track is trial by military tribunal. Military tribunals are not courts martial, which are referred to in the constitution (Articles 293b and 319), are regulated in the Myanmar Military Act (Articles 110-193), apply only to military personnel, and include some fair trial principles, such as evidential standards, right to appeal, and legal advice (Myanmar Military Act Articles 136, 213(1), 220). Military tribunals apply to civilians and were last seen when the military previously imposed martial law in 1989. They have no constitutional basis and are therefore extrajudicial. Little is known about their procedures and practices or whether they include any fair trial principles.

တရားစွဲဆိုခံရသူများသည် ရှေ့နေအကူအညီ ရကြပါ သလား။

ရဲများ၏ ဖမ်းဆီးခြင်း၊ စွဲချက်တင်ခြင်းခံရပြီး “အထူးတရားရုံးများ” တွင် အမှုရင်ဆိုင်ရသည့် တရားစွဲဆိုခံရသူများသည် ရှေ့နေအကူအညီ ရကောင်း ရနိုင်ပါသည်။ “သတင်းအမှား” နှင့် ပတ်သက်သည့် အမှုများကို “နိုင်ငံရေး နွယ်သော” အမှုများဟု သတ်မှတ်ကြပြီး ရှေ့နေလိုက်ပေးရန် ကြောက်ရွံ့ ကြသောကြောင့် အချို့သော တရားစွဲဆိုခံရသူများသည် ရှေ့နေရှာ၍ မရ ကြပေ။ အခြားသော တရားစွဲဆိုခံရသူများမှာ ငွေကြေးမတတ်နိုင်သော ကြောင့် (သို့မဟုတ်) ဥပဒေအထောက်အကူ မရကြသောကြောင့် ရှေ့နေ မငှားနိုင်ကြပေ။ အချို့သော တရားစွဲဆိုခံရသူများက ၎င်းတို့၏အမှုများအ တွက် စောစောအမိန့်ချ၍ အမှုပြီးအောင် မြန်မြန်ဝန်ခံချက်ပေးလိုသော ကြောင့် တမင်ရှေ့နေမငှားဘဲ နေကြသည်။ အချို့သော တရားစွဲဆိုခံရသူ များက စစ်တပ်ကသာ အမိန့်ချဆုံးဖြတ်ပြီး တရားသူကြီးများသည် လွတ် လပ်စွာဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာ မရှိသောကြောင့် ရှေ့နေအကူအညီယူခြင်း သည် အကျိုးမရှိဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ရှေ့နေရှိသူများကလည်း ၎င်းရှေ့ နေများကို အမှုလိုက်ပေးစေခြင်းထက် ၎င်းတို့၏မိသားစုများနှင့် မိတ် ဆွေသူငယ်ချင်းများထံ သတင်းစကားပါးနိုင်ရန် အဓိကအားကိုးကြ သည်။

တရားလက်လွတ်ဖွဲ့စည်းထားသော စစ်ခုံရုံးများတွင် အမှုရင်ဆိုင်ရသူ များသည် အမှုမစစ်ဆေးမီဖြစ်စေ၊ စစ်ဆေးနေစဉ်ဖြစ်စေ၊ စစ်ဆေးပြီး ချိန်တွင်ဖြစ်စေ မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆို ရှေ့နေအကူအညီ ရယူခွင့် မရှိ ကြပေ။

မည်သို့သော ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်သနည်း။

အထူးတရားရုံးများနှင့် စစ်ခုံရုံးများသည် အရေးယူမှုပြင်းထန်သည်။ ၎င်း တို့သည် ရှိသမျှသော အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ကြသည်။

အကျဉ်းထောင်များသည် မည်သို့ အခြေအနေ ရှိသနည်း။

“သတင်းအမှား” အတွက် အမှုကြားနာရန် စောင့်ဆိုင်းနေသည့် (သို့မ ဟုတ်) တရားရုံးအမိန့် စောင့်ဆိုင်းနေသည့် တရားစွဲဆိုခံရသူများကို “နိုင် ငံရေး” အကျဉ်းသားများဟု သတ်မှတ်ထားကြသည်။ ၎င်းတို့အကျဉ်း ထောင်များတွင် ရာဇဝတ်အကျဉ်းသားများထက် ပိုမိုဆိုးရွားသော အခြေ အနေများနှင့် ကြုံတွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့သည် အနိမ့်ဆုံးအားဖြင့် ရက်စက် သော၊ လူမဆန်သော (သို့မဟုတ်) လူဂုဏ်သိက္ခာ ညှိုးနွမ်းစေသော ဆက် ဆံမှု (သို့မဟုတ်) ဒဏ်ခတ်မှုများ ကြုံရလေ့ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် ညှင်း

Do defendants have access to a lawyer?

Defendants detained by the police, charged, and bought before “special courts” may have access to a lawyer. Some defendants cannot find a lawyer because lawyers are afraid to take “false news” cases that are regarded as “political”. Other defendants cannot hire a lawyer because the defendant lacks resources or access to legal aid. Some defendants choose not to have a lawyer because they want to confess quickly in order to complete their sentence sooner. Some defendants do not believe that having a lawyer will be useful because judges have no discretionary powers as sentences are decided by the military. Those who have access to a lawyer primarily use the lawyer to pass messages to their friends and families rather than for defence.

Defendants brought before extrajudicial military tribunals are not granted access to a lawyer at any stage before, during, or after trial.

What sentences are given?

The special courts and military tribunals are punitive. They hand down the maximum sentence available.

What are the conditions of imprisonment?

Defendants awaiting trial or sentenced for “false news” are regarded by prisons as “political” prisoners. They face worse conditions than criminal prisoners. Political prisoners are subject to at the very least cruel, inhuman, or degrading treatment and punishment. Many have reported facing torture. Women and girls have faced gender-based violence and discrimination. Some have been disappeared and

ပန်းနီဝဲစက်ခြင်းခံရသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများသည် ဂျိန်ဒါခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ အချို့မှာ လက်စပျောက်ခံရပြီး အခြားသူများမှာ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်ဟု သိရသည်။ ၎င်းတို့သည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိခြင်းလည်း ပိုမိုနည်းပါးကြသည်။

အယူခံဝင်ခြင်းသည် အကျိုးရှိပါသလား။

တရားစွဲဆိုခံရသူများသည် “သတင်းအမှား”အတွက် “အထူးတရားရုံးများ”က ချမှတ်သောပြစ်ဒဏ်များကို အယူခံဝင်နိုင်ပါသည်။ “သတင်းအမှား”နှင့် ပတ်သက်သည့် အမှုအနည်းငယ်တွင် အယူခံဆက်တင်ထားသော တရားရုံးက အဆိုပါအယူခံများကို ပယ်ချကြပြီး ကျန်ရှိအမှုအား လုံးကိုမူ တရားရုံးက လက်ခံသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ပြန်လည်ပယ်ချလေ့ ရှိသည်။ အယူခံဝင်ခြင်းသည် အောင်မြင်ခြင်းမရှိကြောင်း ရှေ့နေများက သိကြသော်လည်း တရားစွဲဆိုခံရသူများသည် ၎င်းတို့၏ ရပ်တည်ချက်အရဖြစ်စေ၊ စစ်အုပ်ချုပ်မှုကို ဆန့်ကျင်ကြောင်း ပြသရန်ဖြစ်စေ အယူခံတင်ကောင်း တင်နိုင်သည်။

တရားစွဲဆိုခံရသူများသည် တရားလက်လွတ်ဖွဲ့စည်းထားသော စစ်ခုံရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အယူခံတင်ခွင့် မရှိပါ။ သေဒဏ်ချမှတ်ခံရပါက တရားစွဲဆိုခံရသူသည် လျော့ပေါ့ပြစ်ဒဏ်အတွက် စစ်ခေါင်းဆောင် မင်းအောင်လှိုင်ကို အသနားခံနိုင်သည်။

နိုင်ငံတကာတရားရုံးများက အကူအညီပေးနိုင်ပါသလား။

နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဂမ္ဘီယာနိုင်ငံကြားဖြစ်သည့် အမှုကဲ့သို့ နိုင်ငံအချင်းချင်းကြား ဖြစ်ပွားသော အမှုများနှင့်သာ အများအားဖြင့် သက်ဆိုင်သည်။ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီကဲ့သို့ အချို့သော နိုင်ငံတကာစာချုပ်အချေပြု အဖွဲ့အစည်းများသည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ အမှုများကို လက်ခံပေးသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆိုပါစာချုပ်များကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်း မရှိပါ။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ အမှုများကို လက်ခံစဉ်းစားပေးနိုင်သည့် တရားလက်လွတ်ဖမ်းဆီးခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂလုပ်ငန်း အဖွဲ့သည်သာ မြန်မာပြည်သူများအတွက် တစ်ခုတည်းသောယန္တရား ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များက ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအပေါ် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှု မရှိပေ။ ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် မတရားမှုတစ်ခုကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ရန်သာ အဓိကအကျိုးပြုသည်။ ကုလသမဂ္ဂလုပ်ငန်းအဖွဲ့ထံသို့ အမှုတင်သွင်းပါက ကုလသမဂ္ဂသည် စစ်တပ်လက်အောက်ခံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနကို အဆိုပါအမှုအကြောင်း စုံစမ်းမေးမြန်းမည် ဖြစ်သောကြောင့် မိမိဆီသို့ အန္တရာယ်ကို ဖိတ်ခေါ်ရာလည်း ရောက်နိုင်သည်။

others have reportedly been killed. Political prisoners also have less access to medical care.

Are appeals worthwhile?

Defendants can appeal against “false news” sentences handed down by “special courts”. In a minority of “false news” cases, the appellant court refuses to accept the appeal, and in all others the court accepts the appeal but dismisses it later. Lawyers know that appeals fail but defendants may choose to appeal as a matter of principle or as an act of protest against military rule.

Defendants cannot appeal against decisions made by extrajudicial military tribunals. In the case of a death sentence, defendants can petition the military leader, Min Aung Hlaing for a lesser sentence.

Can international courts help?

International courts are mainly concerned with cases between States, such as the Gambia versus Myanmar in the International Court of Justice. Some international treaty bodies, such as the Human Rights Committee, accept individuals’ cases, but Myanmar has not ratified these treaties. The UN Working Group on Arbitrary Detention is the only mechanism available to Myanmar people that can consider individuals’ cases. However, their decisions are not binding on UN Member States. Decisions are primarily used by individuals to highlight injustice. Submitting a case to the UN Working Group may also attract risk because the UN will ask the military-controlled Foreign Ministry about the case.

ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်းခံရစဉ် သင့်တွင်ရှိသော အခွင့်အရေးများ

Your rights when detained and arrested

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အသိအမှတ်မပြုသည့် စစ်တပ်၏ ပျက်ကွက်မှုကြောင့် တရားခံများ၊ ရှေ့နေများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း ထောက်ခံသူများသည် ဤဥပဒေပါအခွင့်အရေးများကို သတိနှင့် အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

Defendants, lawyers, and civil society supporters should exercise caution when using these legal rights given the military's failure to recognise the rule of law.

ရဲများ၏ တရားမဝင်ထိန်းသိမ်းခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်

တရားမဝင်ထိန်းသိမ်းခြင်း မခံရစေရေး သင့်တွင်အခွင့်အရေးရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၁(ခ) နှင့် ၃၇၆၊ ၃၇၉ မှ ၃၇၂ အထိ နှင့် ၃၄၈။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၆၁၊ ၁၀၀၊ ၁၆၇ နှင့် ၄၉၁)။

တရားမဝင် ထိန်းသိမ်းခံရခြင်းကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက် နစ်နာကြေးတောင်းပိုင်ခွင့်ရှိပြီး တရားမဝင်ထိန်းသိမ်းခံရကြောင်း ကန့်ကွက်ရန် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သို့ အသိပေးနိုင်သည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၇၈။ ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၃၃၀။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၀ နှင့် ၄၉၁)။

သင်သည် ထိန်းသိမ်းခံရချိန် (၂၄) နာရီပြည့်ပြီးပါက တရားရုံးသို့ သွားရောက် ပိုင်ခွင့်ရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၇၆။ ပြစ်မှု ဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈၁ နှင့် ၁၆၇)။

အချုပ်အကျဉ်းသားများအား ထောင်ကျအကျဉ်းသားများနှင့် ခွဲခြားထားရမည်။ အကျဉ်းထောင်လက်စွဲအပိုဒ်- ၄၁၅(၃)။

စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများပြုလုပ်ပြီး လုံလောက်သော သက်သေခံချက် မရရှိပါက သင်သည် ပြန်လည်လွှတ်ပေးခံရရန် အခွင့်အရေးရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၆၉၊ ရဲလက်စွဲအပိုဒ် ၁၇၄)။

Right against unlawful police detention

You have a right not to be unlawfully detained (Constitution, Arts. 21(b) and 376; 339-342, and 348; Code of Criminal Procedure, Arts. 61, 100, 167, and 491).

You have the right to claim damages from the police for unlawful detention, and to petition the Supreme Court to challenge the lawfulness of detention (Constitution, Art. 378; Penal Code, Art. 330; Code of Criminal Procedure, Arts. 80 and 491).

You have a right to go before a court if detained over 24 hours (Constitution, Art. 376; Code of Criminal Procedure, Arts. 81 and 167).

You have a right to be detained separately from prisoners (Prison Manual, Art. 415(3)).

You have the right to be released if insufficient evidence is found during the investigation (Code of Criminal Procedure, Art. 169, Police Manual, para. 1742).

တရားမဝင်ဖမ်းဆီးခံရခြင်းနှင့် ရှာဖွေခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်

သင်သည် ဖမ်းဆီးခံရသောအခါ သင့်အား အင်အားအလွန်အကျွံသုံး၍ ကိုင်တွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်မညီသည့် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှု ပြုလုပ်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅၀၊ ၅၁၊ ၅၂)။

သင်အား ရဲတပ်ဖွဲ့များမှ တန်းတူ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် လေးစားဆက်ဆံမှုကိုခံရနိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ-၃၄၇၊ ရဲလက်စွဲ ၁၀၅၆၊ ၁၀၈၆။

ရဲများသည် ရှာဖွေမှုပြုလုပ်လိုပါက တရားရုံးက ထုတ်ပေးထားသော ရှာဖွေခွင့်ဝရမ်း ရှိရန်လိုအပ်သည်။ ရဲများသည် ၎င်းတို့သိမ်းယူသွားသော ပစ္စည်းစာရင်း လက်ခံပြေစာကို သင့်ကိုမဖြစ်မနေပေးရန် လိုအပ်သည်။ သို့သော် တစ်ခါတစ်ရံတွင် သင်ကရှာဖွေခွင့် ပေးလိုက်ကြောင်း ပြသရန် ၎င်းကို အသုံးပြုသည်။ (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၉၆ မှ ၁၀၃ အထိ။ ရဲလက်စွဲ၊ စာ ပိုဒ်-၁၀၆၄။ တရားရုံးများလက်စွဲ၊ စာပိုဒ်-၄၀၁။ စစ်တပ်က “ဆိုင်းငံ့ လိုက်သော” နိုင်ငံသားများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာလွတ်လပ်ခွင့်နှင့်ပုဂ္ဂိုလ် ဆိုင်ရာလုံခြုံရေး အကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၈)။

ရှာဖွေရာတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် မသက်ဆိုင်သူ အသိသက်သေ ၂ ဦးရှေ့အများပြည်သူရှေ့တွင် ရှာဖွေ၍ ရှာဖွေသည့်နေရာတိုင်း သက်သေတို့ကကြည့်ရှုနိုင်ခြင်း ရှာဖွေပုံစံတွင်ရေးသွင်း သိမ်းဆည်းရမည်။ ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ ၁၀၃၊ ၁၆၅။ ရဲလက်စွဲ ၁၃၆၃၊ ၁၃၆၄၊ ၁၇၀၆။

သင်သည် ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည်။ (ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၃၅၄ နှင့် ၅၀၉။ Union of Myanmar Vs Thin Thein (and 3), 2002, M.L.R 36)။

ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်

သင်သည် ကြမ်းတမ်းစွာဆက်ဆံခံရခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၄ နှင့် ၃၅၃။ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၃၀ နှင့် ၃၃၁။ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၇(ဆ)။ UDHR၊ ပုဒ်မ ၅။ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဥပဒေ ပုဒ်မ- ၈၀(ဂ)။)။

သင်သည် စစ်ဆေးခံရစဉ် ထိခိုက်နာကျင်အောင် ပြုမူခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည် (ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၃၀ နှင့် ၃၃၁)။

Right against unlawful arrests and searches

You have the right not to be treated with excessive force or undue restraint when being arrested (Code of Criminal Procedure, Art. 50, 51, 52).

You have a right to be treated respectfully and with equal protection by the police (Constitution, Art. 347; Police Manual, paras. 1056 and 1086).

Police searches require a search warrant issued by a court. Police must give you a receipt for seized items, although this is sometimes used to show you consented to a search (Code of Criminal Procedure, Arts. 96-103; Police Manual, para. 1064; Courts Manual, para. 401; the military “suspended” Law Protecting the Privacy and Security of Citizens, Art. 8).

Police searches must be conducted before two witnesses who are independent of the police, in public view, and recorded in a form (Code of Criminal Procedure, Arts. 103 and 165; Police Manual, paras 1363, 1364, and 1706).

You have the right not to be physically and mentally sexually harassed (Penal Code Arts. 354 and 509; Union of Myanmar Vs. Thin Thein (and 3), 2002, M.L.R 36).

Right not to be tortured

You have the right not to be tortured or mistreated (Constitution, Arts. 44 and 353; Penal Code Arts. 330-331; Myanmar Police Force Maintenance of Discipline Law, Art. 17(g); UDHR, Art. 5; Child Rights Law, Art. 80(c)).

You have the right not to be hurt during an interrogation (Penal Code, Arts. 330-331).

သင်သည် ခြိမ်းခြောက်မှုပြု၍ဖြစ်စေ၊ ကတိကဝတ်ပေး၍ဖြစ်စေ မလျှော်ဩဇာသုံး၍ သိမ်းသွင်းခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ် ၃၄၃)။

သင်သည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြမ်းတမ်းစွာ ဆက်ဆံခြင်း ပြုခံရကြောင်း စုံစမ်းစစ်ဆေးရဲအရာရှိထံသို့ တိုင်ကြားခွင့်ရှိပြီး ၎င်းက မဖြစ်မနေ စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် လိုအပ်သည် (ရဲလက်စွဲ၊ စာပိုဒ် - ၁၆၉၃)။

ရဲကကျူးလွန်သော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို ရဲထံသို့ မတိုင်ကြားဘဲ တရားရုံးများသို့ မဖြစ်မနေ တိုင်ကြားရမည်။ ထို့နောက် ရရှိသောထိခိုက်ဒဏ်ရာများကို အမှုကြားနာစဉ် တရားသူကြီးများက မှတ်တမ်းယူထားရန် တောင်းဆိုသင့်သည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၀၀)။

နှုတ်ဆိုခွင့်

သင်သည် ဖြောင့်ချက်ပေးရမည့် တာဝန်မရှိကြောင်း သင့်အား မဖြစ်မနေ အသိပေးရန် လိုအပ်သည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၆၄)။

သင်သည် ဖြောင့်ချက်ပေးအောင် အတင်းအကျပ် ခိုင်းစေခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည် (သက်သေခံအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၄။ မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၃။ ICCPR ၊ ပုဒ်မ ၁၄(၃)။ ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ-၃၃၀၊၃၃၁)။

စစ်အာဏာပိုင်ထံသို့ပေးသည့် ဖြောင့်ချက်သည် သက်သေခံမဝင်ပါ။ (၁၉၆၀၊ တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊မတစ၊၁၂၅)

သင်က ဆန္ဒအလျောက် ဖြောင့်ချက်ပေးမှသာ ထိုဖြောင့်ချက်ကို သက်သေအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၆၄)။ အကျပ်ကိုင်ခံရသော၊ မှားယွင်းသော သို့မဟုတ် ဆင်ခြင်မှုမရှိသော ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်းကို ရှောင်ရှားသင့်သည်။

သင်သည် မိမိအပေါ် စွပ်စွဲချက်အတွက် ကိုယ်တိုင်သက်သေခံပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၄၂(၁)(က)။ ICCPR ပုဒ်မ ၁၄(၃)(ဆ)။

သင်သည် တရားသူကြီး၏ မေးခွန်းများကို မဖြေဆိုဘဲ နေပိုင်ခွင့် ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေ ပုဒ်မ၊ ၃၄၂(၂)(ဂ)။

You have the right not to be induced by threat or promise (Code of Criminal Procedure, Art. 343).

You have a right to report accusations of torture or misconduct to the investigating police officer, who must investigate them (Police Manual, para. 1693).

You must report police torture to the courts – not to the police – and should ask judges to record injuries during hearings (Code of Criminal Procedure, Art. 200).

Right to remain silent

You must be informed that you are not obliged to confess (Code of Criminal Procedure, Art. 164).

You have a right not to be forced to confess (Evidence Act Art. 24; Myanmar Police Force Maintenance of Discipline Law, Art. 13; ICCPR, Art. 14(3); Code of Criminal Procedure, Arts. 330-331).

Confessions given to the military are invalid (Supreme Court, BLR, 1960, 125).

Your confession can only be used as evidence if it is made voluntarily (Code of Criminal Procedure, Art. 164). You should avoid making coerced, false, or unwise confessions.

You have the right to not self-incriminate (Code of Criminal Procedure, Art. 342(1)(a); ICCPR Art. 14(3)(g)).

You have a right not to answer a judge’s questions (Code of Criminal Procedure, Art. 342(2)(iii)).

တရားစွဲဆိုသည့်စံနှုန်းများ

Charging standards

ဥပဒေအရာရှိသည် အမှုတစ်ခုက တရားစွဲဆိုသည့် စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါက အမှုကိုပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရန် တာဝန်ရှိသည် (ပြည်ထောင်စု ရှေ့နေချုပ်ဥပဒေ ၂၀၁၀၊ ပုဒ်မ ၃၆(ဈ)။ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု တိုက်ဖျက်ရေးကုလသမဂ္ဂသဘောတူစာချုပ်၊ ပုဒ်မ ၁၁ အကောင်အထည်ဖော်မှု လမ်းညွှန်နှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းမူဘောင်)။

အဆင့် (၁) အောင်မြင်နိုင်ခြေများပါသလား။

- ပြစ်မှုအစိတ်အပိုင်းအားလုံးအတွက် သက်သေပြရန် သံသယထက်ပိုသည့် သက်သေခံရှိပါသလား။ အဆိုပါ သက်သေသည် ရယူနိုင်သော၊ တင်သွင်းနိုင်သော၊ ယုံကြည်နိုင်လောက်သော သက်သေခံဖြစ်ပါသလား။
- လူသက်သေများသည် ယုံကြည်စိတ်ချရပါသလား။
- စွပ်စွဲခံရသူဘက်က ခိုင်မာသော ခုခံချေပနိုင်စွမ်း ရှိနေပါသလား။

အဆင့် (၂) အရေးယူခြင်းသည် အများပြည်သူအတွက် အကျိုးရှိပါသလား။

- ပြစ်မှု၏ သဘောသဘာဝနှင့် ပြင်းထန်မှုအတိုင်းအတာ မည်မျှ ရှိသနည်း။
- ပြစ်မှုကျူးလွန်ခံရသူနှင့် အခြားပြည်သူများ၏ သဘောဆန္ဒ မည်သို့ ရှိသနည်း။
- ပြစ်မှုကျူးလွန်သောနေ့ရက်နှင့် အရေးယူမှုစတင်သည့် နေ့ရက်ကြား ကြန့်ကြာမှုရှိပါသလား။
- အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းထက်စာလျှင် အများပြည်သူအတွက် ပိုမိုအကျိုးရှိနိုင်သည့် အခြားနည်းလမ်းရှိပါသလား။

Prosecutors have a duty to withdraw cases if the case does not reach the charging standard (Attorney General of the Union Law 2010, Art 36(i); United Nations Convention against Corruption, Article 11 implementation guide and evaluative framework).

Step 1: Is success likely:

- Is there evidence to prove every element of the crime beyond a reasonable doubt? Is the evidence accessible, admissible, and reliable?
- Are the witnesses credible?
- Are there strong defences available to the accused?

Step 2: Is prosecution in the public interest?

- What is the nature and seriousness of the crime?
- What are the interests of the victim and the broader community?
- Has there been a delay between the date of the crime and the beginning of the prosecution?
- Are there alternatives to prosecution that would better serve the public interest?

စွဲချက်တင်ခံရစဉ်နှင့်အမှုကြားနာစဉ် သင်၏ အခွင့်အရေးများ

Your rights when charged and in trial

ခုခံကာကွယ်ပိုင်ခွင့်

သင်သည် မိမိကိုယ်ကိုခုခံကာကွယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၉ နှင့် ၃၇၅။ ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃)။

သင်သည် သင့်အားမည်သည့်ပုဒ်မများဖြင့် စွဲချက်တင်ထားကြောင်း သိပိုင်ခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေ ပုဒ်မ၊ ပုဒ်မ ၂၀။ ICCPR ၊ ပုဒ်မ ၉(၂)။)

သင့်ကို ထိခိုက်စေမည့် မည်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုမျှ မချမှတ်မီ သင်ရော၊ သင့်ရှေ့နေတွင်ပါ တရားရုံးတွင် ခုခံလျှောက်ထားချေပပိုင်ခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေ ပုဒ်မ၊ - ၄၃၉ (၂)။)

သင်သည် သင့်အားတိုင်ကြားသူနည်းတူ တန်းတူထွက်ဆိုခွင့်ရှိသည်။ သင့်ဘက်မှ ထွက်ဆိုပေးမည့် ကိုယ်ပိုင်မျက်မြင်သက်သေ ခေါ်ဆိုခွင့်ရှိသည် (Maung Ant Bwe & One v. Union of Burma, 1948 BLR (HC) 863. Union of Burma v. Ah Shin & 2 Others, 1955 BLR (HC) 317.)။

သင်သည် သက်သေကို ပြန်လှန်စစ်ဆေးခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံး ဥပဒေ ပုဒ်မ၊ ၂၀၈(၂)။)

သင်သည် တရားရုံးက လေးစားစွာဆက်ဆံခြင်း ခံရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ (တရားရုံးများလက်စွဲ၊ အပိုဒ် ၁၃)။

ရဲမှ တရားခံကို ချုပ်မိန့်တောင်းခံသည့်အခါစာရွက်စာတမ်းများတွင် ဖြည့်စွက်ထားသည်များမှာ မှန်ကန်မှုရှိမရှိ ဥပဒေရုံးမှ တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးပြီး စိစစ်ပေးရမည်။ စွပ်စွဲခံရသူမှာ ကလေးသူငယ် ဖြစ်နေလျှင် သင့်လျော်သည့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများကို ရရှိစေရန် မှတ်ချက်ရေးထိုးပြီး ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ (ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ် နည်းဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေ ပုဒ်မ-၇၀)။

Right of defence

You have the right of defence (Constitution, Arts. 19 and 375; Union Judiciary Law, Art. 3).

You have the right to know what charges are against you (Code of Criminal Procedure, Art. 210; ICCPR, Art. 9(2)).

You have a right to be heard, or for your lawyer to be heard, before any decisions are made to your detriment (Code of Criminal Procedure, Art 439(2)).

You have the right to be heard equally with the complainant. You have the right to call your own witnesses (Maung Ant Bwe & One v. Union of Burma, 1948 BLR (HC) 863. Union of Burma v. Ah Shin & 2 Others, 1955 BLR (HC) 317.)

You have the right to cross-examine witnesses (Code of Criminal Procedure, Art. 208(2)).

You have the right to be treated with respect by the court (Court Manual, para. 13).

The law officer must check and verify all documents if the police ask for defendants to be placed in remand. If the defendant is a child, the law officer must protect their rights (Attorney General's Rules, Rule. 70).

ရှေ့နေခေါ်ဆိုခွင့်

သင်သည် ရှေ့နေခေါ်ယူခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၄၀။ တရားရုံးများလက်စွဲ၊ အပိုဒ် ၄၅၅။ ဥပဒေ ဆိုင်ရာ အထောက်အကူပေးရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၅၊ ၂၆၊ ၃၁ နှင့် ၄၃။ ICCPR ပုဒ်မ ၁၄(၃)(ဃ)။)

သေဒဏ်ထိုက်သည့်ပြစ်မှုနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါသူတို့အတွက် အစိုးရစရိတ်ဖြင့် ရှေ့နေများငှားရမ်းပေးရမည်။ (ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ် နည်းဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေ ၁၁၀၊ တရားရုံးလက်စွဲ အပိုဒ် ၄၅၇(၁)။) ပြစ်မှုတစ်ခုဖြင့် တရားစွဲခံရသူ၊ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံထားရသူ၊ ဆင်းရဲသူ၊ ကလေးသူငယ်၊ အမျိုးသမီး၊ အထူးစောင့်ရှောက်မှုလိုအပ်သူ၊ သက်ကြီးသူ၊ မသန်စွမ်းသူ၊ ကူးစက်ရောဂါတစ်ခုခုခံစားနေရသူများ ဥပဒေဆိုင်ရာ အထောက်အကူ တောင်းခံခွင့်ရှိခြင်း (ဥပဒေဆိုင်ရာ အထောက်အကူပေးရေး ဥပဒေ ၂ (ခ)။)

သင်သည် ရှေ့နေနှင့် တွေ့ဆုံခွင့်ရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၇၅။ တရားရုံးများလက်စွဲ၊ အပိုဒ် ၄၅၅။ တရားလွှတ်တော် ထုတ်ပြန်ချက်အမှတ် (၂) (အထွေထွေ)၊ (၁၆) ရက်၊ ဖေဖော်ဝါရီ၊ ၁၉၇၇။ အကျဉ်းသားအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၀။ ရဲလက်စွဲ၊ အပိုဒ်-၇၄)။

သင်သည် သင့်အကျိုးကို သစ္စာစောင့်သိလေးစားပြီး လစ်လျူရှုခြင်း မပြုသော ရှေ့နေတစ်ဦး ရယူခွင့်ရှိသည် (ရှေ့နေများအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၄။ ၁၉၆၈၊ BLR (တရားလွှတ်တော်) စာမျက်နှာ-၂၆၄။ ရှေ့နေ များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြေခံမူများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကြေညာစာတမ်း၊ ၁၂)။

သင်သည် ထောင်ဝင်စာလာတွေ့သည့် အချိန်အပါအဝင် သင်၏ရှေ့နေနှင့် လျှို့ဝှက်စွာ ဆက်သွယ်ပြောဆိုခွင့်ရှိသည် (သက်သေခံအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၂၆။ အကျဉ်းထောင်များအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၀)။

အခြေခံဥပဒေကိုအသုံးပြုပိုင်ခွင့်

သင်သည် သင်၏ အခြေခံဥပဒေပါအခွင့်အရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ပေးရန် တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ (Nga Pein v The Union of Burma, 1953 (SC) 116a)

သင်သည် မည်သည့် ဥပဒေတစ်ခု သို့မဟုတ် မူဝါဒတစ်ခုကိုမဆို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိမရှိ စစ်ဆေးပေးရန် တရားရုံးကို တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ((U Htwe (a) A. E. Madari v. U Tun Ohn & One. 1948 BLR (SC) 541, at 560-61).

Right to a lawyer

You have a right to a lawyer (Code of Criminal Procedure, Art. 340; Courts Manual, Vol. II, para. 455; Legal Aid Law, Arts. 25-26, 31, and 43; ICCPR, Art. 14(3)(d)).

You have a right to legal aid from the government if the accused crime is punishable by the death sentence or if you are poor (Attorney General’s Rules, Rule 110; Court Manual, Art. 457(1)). You have a right to legal aid if you are poor, a child, a woman, are in need of special care, are elderly, disabled, or suffer from an infectious disease (Legal Aid Law, Art. 2(b)).

You have a right to access your lawyer (Constitution, Art. 375; Courts Manual, para. 455; High Court Notification No.2 (General), 16th February 1927; Prisons Act, Art. 40; Police Manual, para. 74).

You have a right to a lawyer who loyally respects your interests and not negligent (Legal Practitioners Act, Art. 44; 1968, BLR (High Court) Page 264; UN Declaration on the Basic Principles on the Role of Lawyers, 12).

You have the right to confidential communications with your lawyer, including during prison visits (Evidence Act, Art. 126; Prison Act, Art. 40).

Right to use the Constitution

You have a right to ask for your Constitutional rights to be enforced (Nga Pein v The Union of Burma, 1953 BLR (SC) 116a).

You have a right to ask a court to test the constitutionality of any law or policy (U Htwe (a) A. E. Madari v. U Tun Ohn & One. 1948 BLR (SC) 541, at 560-61).

နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်စံနှုန်းများ အသုံးပြုပိုင်ခွင့်

သင်သည် မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ ထက်ကျော်လွန်၍ အခြားသောနိုင်ငံများမှ ကြေညာချက်များ၊ အခြေခံမူများနှင့် အယူအဆများကို ကိုးကားပိုင်ခွင့်ရှိသည် (Daw Si Si v. Union of Myanmar, (1964) BLR 876)။

သင်သည် မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ရာတွင်ဖြစ်စေ အယူခံဝင်ရာတွင် ဖြစ်စေ နိုင်ငံတကာဥပဒေများ စံနှုန်းများနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည် (၂၀၁၇ ဥပဒေဆိုင်ရာအထောက်အကူပေးရေး ဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်၊ ပုဒ်မ ၃(ခ))။

အပြစ်မရှိကြောင်းမှတ်ယူခွင့်

သင့်တွင် အပြစ်မရှိကြောင်း သက်သေမပြနိုင်မချင်း သင်သည် အပြစ် မဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခံရပိုင်ခွင့်ရှိသည် (Union of Burma v. U Aye Kyi, 1964 BLR 396; UDHR, Art. 11(1))။

အရေးယူလိုသောသူများသာ သင့်အတွက် အပြစ်မရှိကြောင်း သက်သေ ပြရမည့်တာဝန်ရှိပြီး သင်သည် အပြစ်ကင်းကြောင်း သက်သေပြရမည့် တာဝန်မရှိပါ (သက်သေခံအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၀၁ မှ ၁၀၄ အ ထိ)။

သင်၏ထွက်ဆိုချက်များကို မှားကြောင်း သက်သေမပြနိုင်ပါက ၎င်း တို့ကို အမှန်ဟုမှတ်ယူရမည် (Daw Tin Oo and U Aye Phe (3) v Union, 1966 BLR 129)။

“သက်သေခံချက်”အရည်သွေးသတ်မှတ်ချက်အတွက် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆို ချက်ရှိသည် (သက်သေခံအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃)။

သင်၏ ဖြေရှင်းချက်သည် အကျိုးအကြောင်းသင့်သည့် အမှန်တရား ဖြစ် နိုင်ခြေရှိပါက တရားရုံးက သင့်အားယုံကြည်မှုမရှိသည့်တိုင် သင်သည် တရားသေလွတ်ပေးခြင်း ခံရပိုင်ခွင့်ရှိသည် (M. Muthiah Servai v. Union, 1955 BLR (HC) 175)။

ဥပဒေနှင့်အညီတန်းတူအခွင့်အရေးရပိုင်ခွင့်

သင်သည် ဥပဒေနှင့်အညီတန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် မျှတသော တရားစီရင် ရေးဆိုင်ရာအခွင့်အရေး ရပိုင်ခွင့်ရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၉၊ ၃၅၃ နှင့် ၃၈၁။ ICCPR ၊ ပုဒ်မ ၉(၁))။

Right to use international law and standards

You have a right for your defence to refer beyond Myanmar’s Constitution to the statements, principles, and doctrine in other countries (Daw Si Si v. Union of Myanmar, (1964) BLR 876).

You have a right that your defence and appeal complies with international law and standards (Legal Aid Law 2017 Amendment, Art. 3(b)).

Right to be presumed innocent

You have the right to be presumed innocent until proven guilty (Union of Burma v. U Aye Kyi, 1964 BLR 396; UDHR, Art. 11(1)).

The burden of proof is on the prosecution, not on you (Evidence Act, Arts. 101-104).

The benefit of doubt is on you (Daw Tin Oo and U Aye Phe (3) v Union, 1966 BLR 129).

The standard of “proof” is defined (Evidence Act, Art. 3).

If you give an explanation which may reasonably be true, even though it is not believed by the Court, you are entitled to an acquittal (M. Muthiah Servai v. Union, 1955 BLR (HC) 175).

Right to due process

You have the right to due process and a fair trial (Constitution, Arts. 19, 38, 353, and 381; ICCPR, Art. 9(1)).

သင်သည် အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း ရပိုင်ခွင့်ရှိသည် (ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃(ခ)။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၅၊ ပုဒ်မ ၁၀)။

သင်သည် သက်သေခံချက်ကို ကြားနာခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၅၁)။

သင်သည် ဥပဒေသတ်မှတ်ချက်အတိုင်းသာ အခကြေးငွေပေးဆောင်ရန် အခွင့်အရေးရှိသည် (ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၇၃၊ ၁၉၉၉ တရားရုံးများလက်စွဲ၊ အပိုဒ် ၇၆ နှင့် ပုဒ်မ ၁၀၃(၄၄))။

သင်သည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကို တိုင်ကြားခွင့်ရှိသည် (အကျင့်ပျက်ခြစားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေ၊ ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၁၆၁ မှ ၁၇၁ အ ထိ)။

You have the right to a public trial (Union Judiciary Law 2010, Art. 3(b); Code of Criminal Procedure, Art. 352; UDHR, Art. 10).

You have a right to hear the evidence (Code of Criminal Procedure, Art. 353).

You have a right to only pay fees consistent with the law (Union Judiciary Law, Art. 73; Courts Manual 1999, para. 76 and Art. 103(44)).

You have a right to report corruption (Anti-Corruption Law; Penal Code, Arts. 161-171).

ကြန့်ကြာမှုမရှိသောစစ်ဆေးစီရင်ခြင်း ရရှိပိုင်ခွင့်

သင်သည် အကြောင်းခိုင်လုံမှုမရှိသည့် ကြန့်ကြာမှုများ သို့မဟုတ် ရွှေ့ဆိုင်းမှုများမရှိဘဲ အမြန်ဆုံးစစ်ဆေးစီရင်ခြင်း ရပိုင်ခွင့်ရှိသည် (တရားရုံးများလက်စွဲ၊ အပိုဒ် ၂၂၊ ၂၄၊ ၄၆၆။ Maung Tin Ngwe Vs. The Union of Burma, (1966) B.R. 639; ICCPR, 14(3))။

ကြားနာစစ်ဆေးမှုသည် (၆) လအတွင်း ပြီးဆုံးသင့်သည် (ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း ၁၀၉(c))။

ကြန့်ကြာနေသောအမှုများကို ပိတ်သိမ်းရမည် (ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ ကြေညာချက် ၁၁၄/၄၂၄ PTC [2855/2015])။

Right to trial without delay

You have a right to a speedy trial without unjustifiable delays or postponement (Court Manual, paras. 22, 24, 466, 560; Maung Tin Ngwe Vs. The Union of Burma, (1966) B.R. 639; ICCPR, 14(3)).

The trial should be completed within 6 months (Union Attorney General Rules, Rule 109(e)).

Stalled cases must be dismissed (Supreme Court Notification 114/424 PTC [2855/2015]).

အာမခံရယူခွင့်

သင်သည် အာမခံလျှောက်ထားပိုင်ခွင့်ရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၇၆ မှ ၃၇၈ အထိ။ UDHR ၊ ပုဒ်မ ၉။ ICCPR ပုဒ်မ ၉)။

ရဲများသည် (၂၄) နာရီထက်ပို၍ ချုပ်နှောင်လိုပါက တရားသူကြီးထံမှ ခွင့်ပြုချက် ရယူရမည်။ ထိုသို့ခွင့်ပြုချက်ရယူရာတွင် သင်ကိုယ်တိုင် တရားရုံးသို့ မဖြစ်မနေ လိုက်ပါရမည်။ ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ဘာကြောင့် မဖြစ်မနေ ဆက်လက်စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြု လုပ်ရန်နှင့် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန် လိုအပ်ကြောင်း တရားသူကြီးကို မဖြစ်မနေ ပြသရမည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၆၇)။

သင်သည် ထပ်မံချုပ်နှောင်ခံရခြင်းကို ငြင်းဆန်ခွင့်ရှိသည် (တရားရုံးများလက်စွဲ၊ စာပိုဒ် ၄၀၃)။

ရဲဌာန သို့မဟုတ် တရားရုံးသည် အာမခံလျှောက်ထားနိုင်သော ပြစ်မှုကို အာမခံပေးရမည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၉၆)။

Right to bail

You have the right to request bail (Constitution, Arts. 376-378; UDHR, Art. 9; ICCPR, Art. 9).

Police must get permission from a judge to extend detention beyond 24 hours. You must be present in the court for any extension. Police must show the judge why further investigation is necessary and why further detention is necessary (Code of Criminal Procedure, Art. 167).

You have a right to oppose further detention (Court Manual, para. 403).

The police or the court shall allow bail for bailable offences. (Code of Criminal Procedure, Art. 496).

When any person accused of any non-bailable offence is arrested or detained without warrant by an officer

အာမခံမပေးနိုင်သော ပြစ်မှုတစ်စုံတရာဖြင့် စွပ်စွဲခံရသူသည် ရဲတပ်ဖွဲ့ စခန်းမှူး၏ ဝရမ်းမပါပဲ ဖမ်းဆီးခြင်း သို့မဟုတ် ချုပ်နှောင်ခြင်း ခံရ သည့်အခါ ထိုသူသည် အသက် (၁၆) နှစ်အောက်ပြည်သူတစ်ဦး သို့မ ဟုတ် အမျိုးသမီးတစ်ဦး သို့မဟုတ် ဖျားနာသူ သို့မဟုတ် ချဉ်းနဲ့သူ တစ်ဦးဖြစ်ပါက ၎င်းကို အာမခံဖြင့်လွှတ်ထားရန် တရားရုံးက ညွှန်ကြား နိုင်သည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၉၇)။

ဥပဒေအရ အာမခံသူတစ်ဦးသာလိုသည်။ နှစ်ဦးဖြစ်ရန် မလိုအပ်ပါ (ပြစ် မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံး ဥပဒေ ပုဒ်မ- ၄၉၉(၁)။

in charge of a police-station, the Court may direct that any person under the age of sixteen years or any woman or any sick or infirm person accused of such offence be released on bail. (Code of Criminal Procedure, Art. 497).

Only one guarantor is required, not two (Code of Criminal Procedure, Art. 499(1)).

ဥပဒေအကာအကွယ်တန်းတူရပိုင်ခွင့်

သင်သည် မည်သည့် ဂျင်ဒါ၊ လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံ သားဖြစ်စေကာမူ တရားဥပဒေအကာအကွယ် တန်းတူရပိုင်ခွင့် ရှိသည် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၄၇။ UDHR ၊ ပုဒ်မ ၂ နှင့် ၇)။

Right to equal protection of the law

You have the right to equal protection of the law regardless of your gender, ethnicity, religion, or citizenship (Constitution, Art. 347; UDHR Art 2 and 7).

ဘာသာပြန်ဝန်ဆောင်မှုရယူခွင့်

သင်သည် တရားရုံးတွင် ဘာသာပြန်ဝန်ဆောင်မှု ရယူခွင့်ရှိသည် (ပြစ်မှု ဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၆၁။ ICCPR ပုဒ်မ ၁၄(၃)(က)။

သင်သည် ချုပ်နှောင်ထားခံရစဉ် လက်စမ်းစာ သို့မဟုတ် သင်္ကေတဘာ သာစကားအပါအဝင် ဘာသာပြန်ဝန်ဆောင်မှု ရယူခွင့်ရှိသည် (ဥပဒေ ဆိုင်ရာ အထောက်အကူပေးရေးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၇။ ICCPR ၊ ပုဒ်မ ၁၄(၃)(က)။

သင်သည် ဖြောင့်ချက်များအား ဘာသာပြန်ဆိုချက် ရယူခွင့်ရှိသည် (ပြစ် မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၆၄။ ICCPR ပုဒ်မ ၁၄(၃)(က)။

Right to interpretation

You have the right to interpretation in court (Code of Criminal Procedure, Art 361; ICCPR Art 14(3)(a)).

You have the right to interpretation when in custody, including by braille or sign language (Legal Aid Law 2017, Art 27; ICCPR Art 14(3)(a)).

You have the right to translate confessions (Code of Criminal Procedure, Art 364; ICCPR Art 14(3)(a)).

သင့်ရှေ့နေ၏အခွင့်အရေး

Your lawyer's rights

သင့်ရှေ့နေတွင်လည်း အရေးကြီးသော အခွင့်အရေးများရှိသည်။

ရှေ့နေဝင်ခွင့် (တရားရုံးများလက်စွဲ ၁၉၉၉၊ အပိုဒ် ၃(၁)၊ ပုဒ်မ ၃(၄) မှ ၃(၇) အထိ၊ ပုဒ်မ (၇)။

သင့်အားကိုယ်စားပြုခွင့် (တရားရုံးများလက်စွဲ၊ အတွဲ-၂၊ အပိုဒ် ၄၅၅)

ပစ္စည်းသက်သေနှင့် လူသက်သေများကို ကြားနာခွင့် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၅၃ နှင့် ၃၆၀)။

အမှုနှင့်ပတ်သက်သော အချက်အလက်များကို သိရှိခွင့်နှင့် တက်ကြွစွာ ခုခံချေပခွင့် (ရှေ့နေရှေ့ရပ်များ၏ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများ တာဝန်နှင့် အခွင့်အရေးများ၊ တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေများကောင်စီ၊ သတ္တမအကြိမ်မြောက် ထုတ်ဝေခြင်း၊ ပုဒ်မ ၁၄၁)

ညွှန်ကြားချက်များလက်ခံရရှိရန်နှင့် စာရွက်စာတမ်းများကို လေ့လာရန် လိုလောက်သော အချိန်ရယူခွင့် (တရားရုံးများလက်စွဲ၊ အတွဲ-၂၊ ပုဒ်မ ၄၅၇။ ICCPR ၊ ပုဒ်မ ၁၄(၃)(ခ)။

သင်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ သင်အကျိုးနှင့်သော်လည်းကောင်း တွဲဖက် သတ်မှတ်ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၅၇။ ရှေ့နေများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်သော အခြေခံမူများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း၊ အခြေခံမူ ၁၈)။

Right to practice (Courts Manual 1999, para. 3(1), Art. 3(4) - (7), 7).

Right to provide you with representation (Courts Manual, Vol. II, para. 455)

Right to hear the evidence and the witnesses (Code of Criminal Procedure, Art. 353 and 360).

Right to know the facts of the case and argue vigorously (Ethics of the Legal Practitioners Duties and Rights Seventh Edition, Union of Myanmar Bar Council, Art. 141).

Right to sufficient time to receive instructions and study documents (Courts Manual, Vol. II, Art. 457; ICCPR, Art. 14(3)(b)).

Right not to be identified with you or your cause (Constitution, Art. 375; UN Declaration on the Basic Principles on the Role of the Lawyer, Principle 18).

အထွေထွေ တရားရေးဆိုင်ရာ ခုခံချေပရေးဗျူဟာများ

General legal defence strategies

ခုခံချေပရေးဗျူဟာချမှတ်ခြင်း

တရားစွဲခံရသူများအားလုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နက်ရှိုင်းသော ဒီမိုကရေစီမဆန်သည့် တရားရေးစနစ်နှင့် ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ အချို့တရားစွဲခံရသူများသည် ၎င်းတို့အပေါ် စွဲဆိုချက်များသည် တရားဝင်မှုမရှိကြောင်း ပြန်လည်အံတုရန် ကြိုးစားလျှင် ပိုမိုဆိုးရွားသောရလဒ် နှင့် ကြုံရနိုင်ကြောင်း သိကြသော်လည်း ရင်ဆိုင်အံတုရန် ရွေးချယ်ကြသည်။ အခြားသူများမှာမူ မတရားသော ဒဏ်ခတ်အရေးယူမှုများကို ရှောင်ရှားရန် သိမ်ငယ်သော နည်းလမ်းများကို ရွေးချယ်ကြရသည်။ အချို့မှာ ၎င်းတို့၏ အမှု မြန်မြန်ပြီး၍ ထောင်မှမြန်မြန် လွတ်မြောက်ရန် မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် ဖြောင့်ချက်ပေးကြသည်။ အချို့မှာမူ ထောင်ဒဏ်လျော့ပေါ့ ချမှတ်ခံရစေရန် ၎င်းတို့အပေါ် တင်ထားသော စွဲချက်များကို ပြောင်းလဲနိုင်ရန် ကြိုးစားကြသည်။ ဤအရာများအားလုံးသည် စစ်မှန်သည့် ခုခံကာကွယ်ရေး ဗျူဟာများ ဖြစ်ကြသည်။

သင်၏ခုခံချေပရေးဗျူဟာကို သင်ကိုယ်တိုင်သာ ရွေးချယ်သင့်သည်။ သင်သည် ဆုံးဖြတ်ချက်မချမီ ရှေ့နေထံမှ ဥပဒေအကြံပြုချက်များ အမြန်ဆုံး ရယူနိုင်အောင် ကြိုးစားသင့်သည်။ ရှေ့နေတစ်ဦးသည် လမ်းညွှန်မှုပေးခြင်း၊ တရားရုံးတွင် ခုခံချေပပေးခြင်းနှင့် သင့်မိသားစုများနှင့် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများထံ သတင်းပေးပို့ခြင်း ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။ ၎င်းတို့သည် အမှုအတွက် လိုအပ်သော စာရွက် စာတမ်းနှင့် အချက်အလက်များ ပြင်ဆင်ပေးလိမ့်မည်။ ဖြစ်နိုင်ပါက အလားတူအမှုများကို ခုခံချေပဖူးသည့် အတွေ့အကြုံရှိသော ရှေ့နေကို ရွေးချယ်ပါ။ ၎င်းတို့သည် မည်သည့်အရာက အလုပ်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် မည်သည့်အရာက အလုပ်မဖြစ်ကြောင်း သိကြသောကြောင့်ဖြစ် သည်။

သင်၏ရှေ့နေသည် ခုခံချေပရေးဗျူဟာ ရေးဆွဲလိမ့်မည်။ ၎င်းတို့သည် အောက်ပါအချက်များ ဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

- (၁) ရှိနေသော အချက်အလက်များအားလုံးကို လေ့လာစိစစ်ခြင်း။
- (၂) ဥပဒေများကို စစ်ဆေးကာ ပြစ်မှု၏ အခြေခံအစိတ်အပိုင်းများကို ဖော်ထုတ်ခြင်း။
- (၃) သင်၏အမှုနှင့် ပတ်သက်သော ဖြစ်စဉ်အချက်အလက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း။
- (၄) တရားလို၏ ထွက်ဆိုချက်များကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်း။

ဤအချက်များအပေါ်အခြေခံ၍ သင်၏ရှေ့နေသည် သင့်ဘက်မှ အမှုအားနည်းချက်များကိုဖော်ထုတ်ခြင်း၊ တရားလိုဘက်မှ အမှုအားနည်း

Creating a defence strategy

All defendants face Myanmar’s deeply undemocratic judicial system. While some defendants choose to fight the legitimacy of their case, knowing that they may get a worse sentence as a result, many others are forced to make demeaning choices in order to escape unjust punishment. Some confess in the hope of speeding up their case so that they are freed from prison more quickly. Others try to get their charges changed to reduce the length of imprisonment. These are all legitimate defence strategies.

Only you should decide your own defence strategy. You should try to seek legal advice from a lawyer as soon as possible before deciding. A lawyer can provide guidance, defend in court, and ensure information reaches families and friends. They will prepare documents and information on the case. If possible, choose a lawyer that has previous experience fighting similar charges, because they will know what works and what does not.

Your lawyer will develop a defence strategy. They will:

1. Review all available information
2. Check the law to determine the essential elements of the crime
3. Investigate the facts of your case
4. Predict what the plaintiff will say.

Based on this, your lawyer will decide the weaknesses in your case and the weaknesses in the prosecution’s case. They will do this by looking at the evidence that supports you and the evidence that supports the prosecution. There are a number of general defence strategies which can be used separately or in combination.

ချက်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်း ပြုလုပ်လိမ့်မည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် သင့်အတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် သက်သေခံများနှင့် တရားလိုအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် သက်သေခံများကို ကြည့်ရှုလိမ့်မည်။ အထွေထွေအချေပေးဗျူဟာအချို့ရှိပြီး ၎င်းတို့ကို တစ်ခုစီသီးသန့်ဖြစ်စေ၊ ပေါင်းစပ်၍ဖြစ်စေ အသုံးပြုနိုင်သည်။

ရုပ်သိမ်းခြင်း

ခုခံချေပခြင်း နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ တရားလိုဘက်မှ အမှုပြန်လည်ရုပ်သိမ်းအောင် ကြိုးစားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤနည်းလမ်းသည် စွပ်စွဲခံရသူနှင့် တရားလိုကြား ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာ သီးသန့်ဆွေးနွေးခြင်းအပေါ် အခြေခံသည်။ ဤနည်းလမ်းတွင် တရားလိုကို ၎င်း၏နစ်နာမှုအတွက် ပြန်လည်တောင်းပန်ခြင်းနှင့် နစ်နာကြေးပေးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ အကယ်၍ တရားလိုဘက်က လက်ခံပါက ဥပဒေရုံးမှတစ်ဆင့် အမှုရုပ်သိမ်းပေးရန် တရားရုံးက မဖြစ်မနေ ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ (ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၉၄)။ အမှုစစ်ဆေးသည့် အဆင့်အပေါ်မူတည်၍ တရားစွဲဆိုခံရသူတစ်ဦးကို စွဲချက်ရုပ်သိမ်းရန် သို့မဟုတ် တရားသေလွတ်ပေးရန် ဆောင်ရွက်လိမ့်မည်။

ငြင်းဆိုခြင်း - သက်သေမခိုင်လုံခြင်း

အပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေမပြနိုင်သေးခြင်း သင်သည် အပြစ်မဲ့သူ တစ်ဦးဖြစ်သည်။ သင့်တွင် အပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေပြရန်မှာ ဥပဒေအရာရှိ၏ အလုပ်ဖြစ်သည်။ ဥပဒေအရာရှိသည် အောက်ပါအချက်များအတွက် လုံလောက်သောသက်သေများ မဖြစ်မနေပြနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။

(၁) သင့်သည် မိမိကိုယ်တိုင်၏ လွတ်လပ်သောသဘောဆန္ဒအရ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း။

(၂) သင့်တွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိခဲ့ကြောင်း (စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ)။ သင်သည် တပါးသူအားထိခိုက်နိုင်ခြေကို အလေးမထားဘဲ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း။ သင့်တွင် အဆိုပါပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ရန် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့် ကျွမ်းကျင်မှု/ အသိပညာရှိကြောင်း။

(၃) သင့်လုပ်ရပ်ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှု ဖြစ်စေခဲ့ကြောင်း။ ၎င်းကို သင်ကိုယ်တိုင်က တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေခဲ့ကြောင်း။

(၄) သင်သည် ဥပဒေလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ကြောင်း။

ဤအချက်များအတွက် သက်သေခံချက်များအပေါ် အကျိုးကြောင်းသင့်သော သံသယစိတ်ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် သင်၏ခုခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ လုံလောက်သောသက်သေမရှိပါက တရားရုံး

Withdrawal

Your defence strategy may be to try to get the plaintiff to withdraw the case. This is a private discussion between the defendant and the plaintiff. This may mean apologising and paying for any of the plaintiff's losses. If a plaintiff agrees, they must apply to the court through the law office to withdraw the case (Criminal Procedure Code Article 494). A defendant will be discharged or acquitted depending on the prosecution stage.

Denial: Insufficient proof

You are innocent until proven guilty. It is the prosecutor's job to prove you guilty. The prosecutor must show sufficient proof that:

1. You acted according to your own free will
2. You had criminal intent (mens rea). You were criminally negligent. You had the specific skill/knowledge necessary to commit the crime
3. Your act resulted in the ultimate harm. You directly caused it
4. You failed a legal obligation.

Your defence strategy may be to create reasonable doubt in the evidence for these. If there is insufficient proof then you can request that the court either judges you innocent or dismisses the charges. All evidence must conform to the Evidence Act.

က သင့်တွင်အပြစ်မရှိကြောင်း ဆုံးဖြတ်ရန် သို့မဟုတ် စွပ်စွဲ ချက်များ ရုပ်သိမ်းပေးရန် သင့်ဘက်က တောင်းဆိုနိုင်သည်။ သက်သေများ အား လုံးသည် သက်သေခံအက်ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီရန် မဖြစ်မနေလိုအပ် သည်။

ငြင်းဆိုခြင်း - အပြစ်မရှိကြောင်း သက်သေပြ ခြင်း

သင့်တွင် အပြစ်မရှိကြောင်း ထုချေချက်ပေးခြင်းသည် သင်၏ခွဲချေပ ရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ သင့်တွင် အပြစ်မရှိကြောင်း သက်သေပြခြင်း တွင် အောက်ပါလုပ်ဆောင်ချက်များ ပါဝင်နိုင် သည်။

- (၁) လူသက်သေကိုအသုံးပြု၍ အလီဘိုင်ပြခြင်း။
- (၂) ပြစ်မှုအမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း သက်သေပြခြင်း။
- (၃) ပစ္စည်းသက်သေများသည် ခိုင်မာမှုမရှိကြောင်း ဖော်ထုတ်ပြသခြင်း။
- (၄) အခြားသူများသည်လည်း သင့်နည်းတူ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့နိုင်ခြေရှိ ကြောင်းနှင့် အပြစ်ရှိသူသည် သင်မဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ပြသခြင်း။

ငြင်းဆိုခြင်း - အချက်အလက်မှားယွင်းခြင်း

သင်သည် လုပ်ရပ်တစ်ခုကို ကျူးလွန်ခဲ့သည်မှာ မှန်သော်လည်း အချက် အလက်များကို နားလည်မှုမှားယွင်းခြင်းအပေါ် အခြေခံ၍ ကျူးလွန်ခဲ့ ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြန်လည်ထုချေခြင်းသည် သင်၏ခွဲချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ သင်သည် အချို့အချက်အလက်များကို ရိုးသားစွာ ယုံ ကြည်ခဲ့သော်လည်း ၎င်းအချက်အလက်များသည် မှားယွင်းနေကြောင်း နောက်ပိုင်းမှ ပြန်လည်သိရှိရကြောင်း သင့်အနေဖြင့် ပြန်လည်ချေပ နိုင်သည်။ ထို့နောက် သင်သည် ထိုသို့ကျူးလွန်ရန် လုံလောက်သော ရည် ရွယ်ချက် (ထိခိုက်နိုင်ချေရှိသည်ကို သိလျက်နှင့် ထိခိုက်မှုဖြစ်စေရန် ရည် ရွယ်ချက်) မရှိခဲ့ကြောင်း ဆက်လက်ချေပနိုင်သည်။ လူတစ်ဦးသည် ရည် ရွယ်ချက်မရှိဘဲ ပြုမိသောလုပ်ရပ်တစ်ခုအတွက် အရေးယူခြင်း မခံရ သင့်ပါ။

Denial: Proving innocence

Your defence strategy may be to argue that you are innocent. Proving your innocence may include:

- 1. Using a witness alibi
- 2. Proving that the crime did not happen
- 3. Demonstrating that material evidence is weak
- 1. Showing that others had the same opportunity to commit the crime and may be guilty instead of you.

Denial: Mistake of fact

Your defence strategy may be to argue that although you committed the act you did so on the basis of a mistaken understanding of the facts. You would argue that you honestly believed in certain facts that later turned out to be mistaken. If the facts were mistaken, then you would argue that you did not have the required level of intention (mens rea) to do the act. A person who did not intend an act should not be held liable for it.

ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်း

ဝန်ခံခြင်းသည် သင်၏ခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပဒေပြဌာန်းချက်များအရ သင်သည် ရဲထံတွင်ဖြစ်စေ၊ တရားသူကြီးထံတွင် ဖြစ်စေ အပြစ်ရှိကြောင်း ဖြောင့်ချက်ပေးနိုင်သည်။ သင်သည် ရဲထံတွင် ဖြောင့်ချက်မပေးသင့်ပါ။ တရားသူကြီးထံတွင် ဖြောင့်ချက်ပေးမည်ဟု ဆုံးဖြတ်လျှင်လည်း ရှေ့နေအကူအညီ ရယူသင့်သည်။ သင့်ရှေ့နေသည် ပြစ်ဒဏ်လျော့ပေါ့စေရန် မည်သို့မည်ပုံ ဖြောင့်ချက်ပေးသင့်ကြောင်း သင့်ကို အကြံပေးနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ပိုမိုကြီးလေးသော ပြစ်မှုတစ်ခုကျူးလွန်ကြောင်း အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်စေသည့် လိုအပ်သည်ထက်ပိုသော ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားသူများကိုပါ အမှုနှင့်ငြိစွန်းအောင် ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်း မပြုမိစေရန် သတိထားသင့်သည်။

သင်ဖြောင့်ချက်မပေးမီ တရားသူကြီးတစ်ဦးသည် အဖြစ်မှန်များနှင့် ဥပဒေကို သင့်အား မဖြစ်မနေရှင်းပြရမည် (AIR 1923 Rangoon p132, Maung Sen; AIR 1931 Bombay p195 (196))။ သင့်အပေါ် တင်ထားသော စွဲချက်များ၏ သဘောသဘာဝနှင့် ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အကျိုးဆက်များကို သင့်အနေဖြင့် မဖြစ်မနေသိရှိထားရမည်။ (Sri Sawarmal v. Union of Burma (U Thein Maung), 1954 BLR (HC) 331)။

ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း အပြစ်မရှိကြောင်းချေပခြင်း - မိမိကိုယ်ကိုခုံခံကာကွယ်ခြင်း

သက်သေများပြားခိုင်လုံသောကြောင့် သင်၏ကျူးလွန်မှုကို ငြင်းဆိုရန် မဖြစ်နိုင်ပါက “အပြစ်မဲ့ကြောင်းခုံခံကာကွယ်ခြင်း” သည် သင်၏ ခုံခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ “အပြစ်မဲ့ကြောင်းခုံခံကာကွယ်ခြင်း” သည် အမှားလုပ်ခဲ့ကြောင်း ဝန်ခံသော်လည်း ပြစ်မှုအတွက် တာဝန်ခံရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရသင့်သည်ဟု ပြန်လည်ထုချေခြင်း ဖြစ်သည်။ သင်ကျူးလွန်သော လုပ်ရပ်အတွက် ဖြေရှင်းချက်ပေးလိုက်ခြင်းကြောင့် ထိုလုပ်ရပ်အတွက် သင်သည် ဥပဒေကြောင်းအရ တာဝန်မရှိတော့ပေ။ “ကျွန်တော်/ကျွန်မ လုပ်ခဲ့မိပါတယ်၊ ဒါပေမယ့် ...”။ သင်၏လုပ်ရပ်သည် လူမှုရေးအရ အများလက်ခံနိုင်သည့်အရာဖြစ်ကြောင်း သို့မဟုတ် စာရိတ္တပိုင်းဆိုင်ရာအရ ကျင့်ဝတ်နှင့်ကိုညီမှုရှိကြောင်း မဖြစ်မနေ ပြသရန်လိုအပ်သည်။

အပြစ်မဲ့ကြောင်းခုံခံကာကွယ်ခြင်း နည်းလမ်းအတွက် ဥပမာတစ်ခုမှာ မိမိကိုယ်ကို ခုံခံကာကွယ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ပါးသူတစ်ဦးက သင့်ကို ထိခိုက်အောင်လုပ်ရန် ခြိမ်းခြောက်သောကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ထိုသို့ထိခိုက်အောင်လုပ်ဆောင်မည်ဟု ယုံကြည်နိုင်လောက်သော အကြောင်းရှိသောကြောင့်ဖြစ်စေ သင်သည် မိမိကိုယ်ကို ခုံခံကာကွယ်သည့်အနေဖြင့် အင်အား

Confession

Your defence strategy may be to confess. According to the law you can do this by admitting guilt to the police or confessing to a judge. You should not admit guilt to the police. If you decide to confess to a judge, you should still consider getting a lawyer because they can advise you on how to confess in a way that may reduce any sentence. Also, be careful not to over-confess to a greater crime or to implicate others in a crime.

A judge must explain the facts and the law to you before you confess (AIR 1923 Rangoon p132 Maung Sen; AIR 1931 Bombay p195 (196)). You must know the nature of the charges against you and the consequences of admitting guilt (Sri Sawarmal v. Union of Burma (U Thein Maung), 1954 BLR (HC) 331).

Exculpatory defence: Self-defence

Your defence strategy may be to use an “exculpatory defence” if you cannot deny the act because there is overwhelming evidence. An exculpatory defence admits wrongdoing but argues that you should be freed from culpability for the crime. The act was justified and you bear no legal responsibility for it. “I did it, but...”. You must show that your act was socially accepted or morally principled.

One example of an exculpatory defence is the justification of self-defence. Your defence strategy may be to claim you acted in self-defence when you used defensive force because of a threat of harm from someone else, or when you reasonably perceived such harm. You can also claim self-defence if you used defensive force to protect others from harm.

သုံး လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ထွက်ဆိုခြင်းသည် သင်၏ ခုခံချေပ ရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ အခြားသူများကို ထိခိုက်ခြင်းမရှိအောင် ကာ ကွယ်ပေးရန် အင်အားသုံးဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါကလည်း မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်သည့် လုပ်ရပ်အဖြစ် ထွက်ဆို နိုင်သည်။

Example: Protester Min Min called on police officers to physically restrain their colleagues who were arbitrarily beating the people Min Min was protesting with. Min Min's defence lawyer argued that Min Min acted because of concern about the threat of harm to the protesters.

ဥပမာ - ဆန္ဒပြသူ မင်းမင်းသည် ရဲများကိုခေါ်၍ ၎င်းနှင့်အတူ ဆန္ဒပြ နေသောပြည်သူများကို ရမ်းကားရိုက်နှက်နေသည့် အခြားရဲများအား ကိုယ်ထိလက်ရောက် တားဆီးမှုပြုလုပ်ပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ မင်းမင်းသည် ဆန္ဒပြသူများ ထိခိုက်မှုဖြစ်မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မင်းမင်း၏ ရှေ့နေက ပြန်လည် ချေပခဲ့သည်။

ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း အပြစ်မရှိကြောင်းချေပ ခြင်း - ပြစ်မှုတစ်ခုကိုတားဆီးခြင်း

Exculpatory defence: Acting to prevent a crime

သင်သည် ပိုမိုဆိုးရွားသောပြစ်မှုတစ်ခုခု မဖြစ်အောင် တားဆီးရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ထွက်ဆိုခြင်းသည် သင်၏ ခုခံချေပရေး ဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤဗျူဟာသည် မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ခြင်းနှင့် ဆင်တူသည်။ ကွဲပြားချက်မှာ သင်သည် တိကျသော ပြစ်မှုတစ်ခုခု ရှိခဲ့ ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဆိုပါပြစ်မှုသည် သင်ကျူးလွန်ခဲ့သော လုပ် ရပ်ထက် ပိုမိုဆိုးရွားကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သင်၏လုပ်ရပ်သည် ထို ပြစ်မှုကို တားဆီးခဲ့ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သက်သေပြရန် လိုအပ် သည်။

Your defence strategy may be to claim that you acted in order to prevent a specific and more serious crime from happening. This strategy is similar to self-defence except you will need to show evidence of a specific crime, and that the specific crime was more harmful than your act, and evidence of how your act helped to stop it.

ဥပမာ - တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ မင်းမင်းသည် အခြားတက်ကြွလှုပ်ရှား သူများကို လမ်းဖျက်ဆီးရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ စစ်သားများသည် အဆိုပါလမ်းကို အသုံးပြုကာ ရွာထဲရှိ လက်နက်မဲ့ ပြည်သူများကို ရိုက်နှက်ခြင်းဖြင့် ပိုမိုဆိုးရွားသော ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြသောကြောင့် မင်းမင်းက ထိုသို့ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ၎င်းရှေ့နေက ပြန်လည် ချေပခဲ့သည်။

Example: Activist Min Min urged other activists to destroy a road. Min Min's defence lawyer claimed that Min Min acted in order to stop soldiers who were using the road to commit the far more serious crime of beating unarmed civilians in a village.

ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း အပြစ်မရှိကြောင်း ချေပ ခြင်း - မရှိမဖြစ်လိုအပ်ခြင်း

Exculpatory defence: Necessity

ပိုမိုဆိုးရွားသော ထိခိုက်မှုမဖြစ်အောင် တားဆီးရန်အတွက် သင့်အနေ ဖြင့် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် မဖြစ်မရှိလိုအပ်သည်ဟု ထွက်ဆိုခြင်းသည် သင်၏ခုခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤနည်းလမ်းသည်လည်း မိမိ ကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ခြင်း၊ ပြစ်မှုမဖြစ်အောင် တားဆီးခြင်းတို့နှင့် ဆင် တူသည်။ ပိုမိုဆိုးရွားသော ထိခိုက်နှစ်နာမှုအတွက် သက်သေပြရန် နှင့် အ ဆိုပါထိခိုက်မှုသည် သင်၏လုပ်ရပ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ထိခိုက်မှု များအားလုံးထက် ပိုမိုဆိုးရွားကြောင်း မဖြစ်မနေပြနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။

Your defence strategy may be to claim that your act was necessary to prevent a greater harm. It is similar to self-defence and acting to prevent a crime. You must show evidence of the greater harm and show that it was greater than any harm that your act caused. You must also show that there was no reasonable alternative to your act and that you stopped your act as soon as possible. You must show that you did not create the greater harm too.

ထိုပြင် သင့်အတွက် အခြားရွေးချယ်စရာ သင့်တော်သည့် နည်း လမ်းများ မရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် သင့်လုပ်ရပ်ကို တတ်နိုင်သမျှအစောဆုံး ရပ်တန့်ခဲ့ကြောင်း မဖြစ်မနေ ပြနိုင်ရန်လို အပ်သည်။ သင်ကိုယ်တိုင်က အဆိုပါ ပိုမိုဆိုးရွားသော ထိခိုက်မှုကို ဖန်တီးခဲ့သူမဟုတ်ကြောင်းလည်း မဖြစ်မနေ ပြနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။

ဥပမာ - နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် မင်းမင်းသည် စစ်သားများကို သပိတ်မှောက်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့သည်။ မင်းမင်းသည် စစ်သားများက အများပြည်သူကို ဖိနှိပ်နေခြင်းမှ တားဆီးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ထိုသို့ သပိတ်မှောက်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုသို့ ဖိနှိပ်ခြင်းသည် စစ်တပ်အတွင်း အမိန့်နာခံမှုပျက်စီးခြင်းထက် များစွာပိုမိုဆိုးရွားကြောင်း မင်းမင်း၏ရှေ့နေက ပြန်လည်ချေပခဲ့သည်။

Example: Political leader Min Min called on soldiers to strike. Min Min's defence lawyer argued that the call to strike was intended to prevent soldiers from oppressing the public, which was a far greater harm than any breakdown in military order.

ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း အပြစ်မရှိကြောင်းချေပခြင်း - နှိုးဆွခံရခြင်း

မည်သည့်သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကိုမဆို စိတ်မထန်းနိုင်အောင် ဖြစ်စေနိုင်လောက်သည့် အဖြစ်အပျက်များ၏ နှိုးဆွမှုကြောင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ထွက်ဆိုခြင်းသည် သင်၏ခုခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ နှိုးဆွခံရသူတစ်ဦးသည် တစ်စုံတစ်ခု ဆောင်ရွက်ရန် တားဆီးမရနိုင်သော ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဆင်ခြင်တုံတရားလည်း မရှိတော့ပါ။ ဤအရာသည် ရုတ်တရက်ခေတ္တခဏသာ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်မထိန်းနိုင်သည့် အခြေအနေဖြစ်သည်။ နှိုးဆွခံရခြင်းသည် ကျူးလွန်လိုသည့် မူလရည်ရွယ်ချက် (စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ကျူးလွန်လိုသောဆန္ဒ) နည်းကြောင်း ဖော်ပြသည်။ ဤအချက်က သင်သည် အဆိုပါပြစ်မှု ကျူးလွန်လိုသည့် ရည်ရွယ်ချက် အတိုင်းအတာမည်မျှ ရှိခဲ့ကြောင်းကို ဝေဝါးစေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ နှိုးဆွခံရခြင်းဖြစ်ကြောင်း ခုခံချေပနိုင်ရန် မည်သည့် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို သင့်လုပ်ရပ်နှင့် အလားတူ တုန်ပြန်လိမ့်မည်ဟု သင့်ဘက်က ပြသနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ ကြိုတင်ကြံစီထားမှုမရှိခြင်း အငြိုးဖြင့်ဆောင်ရွက်မှု မရှိခြင်းကြောင့် သင်သည် သင်၏လုပ်ရပ်အတွက် စာရိတ္တပိုင်း ဆိုင်ရာအရ အပြစ်နည်းသည်ဟု ထွက်ဆိုသင့်သည်။

Exculpatory defence: Provocation

Your defence strategy may be to claim that you were provoked by preceding events that would have caused any reasonable person to lose control. A provoked person has an irresistible urge to act and is not governed by reason. It is a sudden and temporary loss of control. Provocation reduces intention (mens rea) as it questions the extent to which you intended to commit the crime. The defence of provocation requires that you show that any reasonable person would respond in a similar way. You should claim that you were less morally culpable for the act because it was not premeditated and not done out of malice.

Example: Parent Nan May witnessed their child being seriously hurt and immediately urged neighbours to punish the perpetrators. Nan May's defence lawyer claimed that it was reasonable for Nan May to become so angry that he lost control and he should not be held culpable.

ဥပမာ - ကလေးမိဘဖြစ်သူ နန်းမေသည် ၎င်း၏ကလေး အပြင်းအထန် ထိခိုက်နာကျင်အောင် ပြုလုပ်ခံနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသောကြောင့် ကျူးလွန်သူကို ဝိုင်းဝန်းအပြစ်ပေးရန် အိမ်နီးနားချင်းများကို ချက်ချင်းတိုက်တွန်းခဲ့သည်။ နန်းမေသည် ထိုသို့ အလွန်ဒေါသထွက်ရန် ခိုင်လုံသော အကြောင်းရှိသောကြောင့် စိတ်မထိန်းနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး နန်းမေကို တာဝန်ခံစေခြင်း မပြုသင့်ပါဟု နန်းမေ၏ရှေ့နေက ပြန်လည်ချေပခဲ့သည်။

ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း အပြစ်မရှိကြောင်း ချေပခြင်း - လျော့ပေါ့စေခြင်း

အမှုသေးငယ်စေနိုင်သော အခြေအနေများကို ပြသ၍ ပြစ်ဒဏ်လျော့ပေါ့အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် သင်၏ခွဲခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤနည်းလမ်းတွင် အောက်ပါအချက်များ ထုတ်ဖော်ပြသခြင်း ပါဝင်သည်။

- ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့ဖူးသည့် မှတ်တမ်းမရှိခြင်း။
- မိမိလုပ်ရပ်အတွက် နောင်တရခြင်းနှင့် ပြန်လည်ဆင်ခြင်မှုရှိခြင်း။
- ကလေးသူငယ်ဖြစ်ခြင်း - စွပ်စွဲခံရသူသည် အသက် (၁၈) နှစ် အောက်ဖြစ်ခြင်း (ပြစ်မှုဆိုင်ရာအရေးယူနိုင်သည့် အသက်သတ်မှတ်ချက်သည် (၁၀) နှစ်ဖြစ်သည်)။
- တာဝန်ခံမှုလျော့ပေါ့ခြင်း - စိတ်မနှံ့ခြင်း အပါအဝင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ (သို့မဟုတ်) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့မှု ခံစားနေရခြင်း (သို့မဟုတ်) ထို့အတွက် ဆေးကုသမှု ခံယူနေရခြင်း။
- “နစ်နာသူ” အတွက် လျှော်ကြေးပေးခြင်း။
- သက်ကြီးရွယ်အိုနှင့် ကလေးသူငယ်များကို ပြုစုစောင့်ရှောက်သည့် တာဝန်ယူထားရခြင်း။
- ငယ်စဉ်ကလေးဘဝက ခက်ခဲကြမ်းတမ်းမှု ရှိခဲ့ခြင်း (သို့မဟုတ်) အကျပ်အတည်း ကြီးမားခြင်း။
- ကောင်းမွန်သော လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံရှိခြင်း။
- ကောင်းမွန်သော ပညာရေးအဆင့်အတန်းရှိခြင်း။
- အများပြည်သူအတွက် ကြီးမားစွာ အကျိုးပြုသူဖြစ်ခြင်း။
- အမှုစစ်ဆေးကြားနာခြင်းကို အပြည့်အဝမပျက်မကွက် တက်ရောက် ခြင်း။

Exculpatory defence: Mitigating circumstances

Your defence strategy may be to show mitigating circumstances in order to reduce any sentence, including:

- No criminal record
- Remorse and self-examination
- Defence of infancy: Defendant is aged under 18 (10 is the age of criminal responsibility)
- Defence of diminished responsibility: Being affected by or treated for physical or mental ill-health, including defence of “insanity”
- Compensation given to a “victim”
- Care responsibilities for elderly or children
- Difficult childhood or great hardships
- Good work experience
- Good educational background
- Significant contributions to society
- Attending the full trial without fail.

“သတင်းအမှား”နှင့်အထူးသက်ဆိုင်သော တရားရေးဆိုင်ရာ ခုခံချေပခြင်းဗျူဟာများ

Legal defence strategies specific to “false news”

ဗျူဟာ (၁) - သင်မဟုတ်၊ သတင်းမဟုတ်။

လူမှားခြင်း

သင့်၏ ပထမဆုံးသော ခုခံချေပရေးဗျူဟာမှာ ထိုအရာသည် သင်ဖန်တီး၊ ထုတ်ဝေ၊ ဖြန့်ဝေ၊ မျှဝေခဲ့ပြီး တစ်နည်းအားဖြင့် သင်က အချက်အလက်ကို ဖန်တီးရရှိစေခဲ့သူ ဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲချက်အပေါ် ခိုင်မာမှုမရှိဘဲ၊ သံသယဝင်လာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။ သင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို ငြင်းဆိုနိုင်ပြီး တရားလိုက သင်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြရန် သင်တောင်းဆိုနိုင်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ကို (သို့မဟုတ်) သတင်းထုတ်ဝေမှု နည်းလမ်းကို လက်လှမ်းမီရရှိသူမှာ သင်တစ်ဦးတည်းမဟုတ်ကြောင်း သင်တင်ပြနိုင်သည်။ အကယ်၍ အချက်အလက်များသည် အွန်လိုင်းတွင်ရှိလျှင် ထိုသတင်းကိုထုတ်သည့် အကောင့်မှာ သင့်အကောင့်မဟုတ်ကြောင်း၊ (သို့မဟုတ်) နာမည် သည် အများသူငှာ သုံးစွဲနိုင်သည့် နာမည်၊ (သို့မဟုတ်) ထိုအရာသည် သင်အဖြစ် အယောင်ဆောင်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း (သို့မဟုတ်) သင့်အကောင့် ခိုးယူခံထားခဲ့ရကြောင်း သက်သေပြနိုင်သည်။

ဥပမာ - မင်းအောင်သည် စစ်တပ်နှင့် ပတ်သက်သည့် တစ်တော့ မီဒီယိုတစ်ခုအတွက် “သတင်းအမှား” နှင့် တရားစွဲဆိုခံရသည်။ မင်းအောင်နာမည်မှာ အလွန်လူသုံးများသည့် နာမည်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း နှင့် တစ်တော့အကောင့်မှ မင်းအောင်မှာ သူဖြစ်ကြောင်း တရားလိုမှ သက်သေမပြနိုင် ကြောင်း တရားရုံးမှာ စွပ်စွဲခံရသူ မင်းအောင်၏ ရှေ့နေမှ ငြင်းဆိုနိုင်သည်။

Strategy 1: Not you, not news

Wrong person

Your first defence strategy may be to cast doubt on the allegation that it was you who created, published, distributed, shared, or otherwise made available the information. You may deny that you did so and ask that the prosecution proves it was you. You may claim that you were not the only person who had access to the information or the means of publication. If the information was online, you may claim that it was not your account, that it was a common name, that it was impersonation, or that your account was hacked.

Example: Min Aung was prosecuted for “false news” for a TikTok video about the military. Min Aung’s lawyer argued in court that Min Aung is a very common name and the prosecution has not proved that the TikTok account was his and not a different Min Aung.

အချက်အလက်သည် သတင်းမဟုတ်

အချက်အလက်သည် သတင်းမဟုတ်ကြောင်း ငြင်းဆိုခြင်းက သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်နိုင်သည်။ “သတင်း” ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် အများအားဖြင့် မီဒီယာတစ်ခုမှ မှန်ကန်မှုရှိ/မရှိ စိစစ်ပြီး၊ မီဒီယာအတတ်ပညာကျွမ်းကျင်မှုရှိဖြင့် ယင်း၏ ပရိတ်သတ်ထံ တင်ပြထား အချက်အလက်များဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်သည်။ သင်၏ အချက်အလက်များသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောထားမှတ်ချက်တစ်ခုနှင့် ပိုပြီး ဆင်တူပြီး မည်သည့်အမှတ်တံဆိပ်မှ မပါဘဲ၊ အလွတ်သဘော ရေးသား

Information was not “news”

Your defence strategy may be to deny that the information was “news”. The term “news” can be defined as information purporting to be correct, verified, and professionally presented, usually by a media outlet, and disseminated to an audience. You would argue that your information was more similar to a personal comment, in an informal style, without branding, and was seen by a small audience. You

ဖော်ပြထားခြင်းကြောင့် ပရိတ်သတ်အနည်းငယ်သာ မြင်နိုင်လိမ့်မည်ဟု စောဒကတက်နိုင်သည်။ သင်သည် ပရော်ဖက်ရှင်နယ်မီဒီယာ မဟုတ်ကြောင်း သင့်ပရိတ်သတ်များက ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ယုံကြည်ကြသည်ဟုလည်း ငြင်းဆိုနိုင်သည်။

ဥပမာ - ထက်ထက်သည် အာဏာသိမ်းမှုအကြောင်းအရာကို ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ပေါ်တင်ပြီးနောက် “သတင်းအမှား” ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသည်။ ထက်၏ ရှေ့နေက ထက် မှာ သတင်းသမားမဟုတ်ကြောင်းနှင့် ထိုပို့စ်ကိုလည်း မီဒီယာ ထုတ်ပြန်ခြင်း စာမျက်နှာပေါ်တွင် တင်ထားခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်း၊ သတင်းဆောင်းပါးပုံစံ ရေးသားထားခြင်း မဟုတ်ကြောင်း၊ သတင်းအဖြစ်လည်း တံဆိပ်ကပ်ထားခြင်း မရှိကြောင်း စောဒကတက်ခဲ့သည်။ ထိုအရာသည် စိစစ်အတည်ပြုထားသည့် သတင်းမဟုတ်ဘဲ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ထင်မြင်ချက်တစ်ခုသာဖြစ်ကြောင်း မည်သူမဆို ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်စွာ ယုံကြည်ကြလိမ့်မည်ဟု ထက်၏ ရှေ့နေက ငြင်းဆိုခဲ့သည်။

would also argue that your audience would reasonably believe that you were not a professional media outlet.

Example: Htet was arrested for “false news” after posting about the coup on Facebook. Htet’s lawyer argued that Htet is not a journalist and the post was not published on a media outlet page, was not written in the style of a news article, and was not branded as news. Htet’s lawyer argued that any reasonable person would believe that it was a personal comment and not verified news.

ဗျူဟာ (၂) အမှားကို ငြင်းဆိုပါ။

အချက်အလက် မမှန်ပါ

သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာသည် အချက်အလက်များကြောင့် ငြင်းဆိုရန်နှင့် တရားစွဲဆိုသူမှ မည်သည့်အချက်အလက် မှားယွင်းနေကြောင်း သက်သေပြရန် တောင်းဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အသေရေဖျက်မှု ဆိုင်ရာအမှုများတွင် မှန်ကန်ကြောင်း သက်သေပြရန် တာဝန်သည် တရားခံအပေါ်မကြာခဏ ကျရောက်သည်။ (တရားမျှတလုပ်ငန်းစဉ်တွင် သင်သည် အပြစ်မရှိကြောင်း သက်သေပြနိုင်သ၍ သင်သည် အပြစ်ကင်းသည်။) သို့သော် “သတင်းအမှား”သည် အသေရေဖျက်မှု မဟုတ်ပါ။ သက်သေပြရန် တာဝန်ကို အခြားပြစ်မှုများအတွက် တရားမျှတလုပ်ငန်းစဉ်များအရ တရားစွဲဆိုမှုနှင့်အတူ လုပ်ဆောင်ပေးရန် တရားရုံးအား သင်တောင်းဆိုနိုင်သည်။ သတင်းအချက်အလက်များမှာ မှန်ကန်ကြောင်း သက်သေပြရန် သင့်ကို တရားရုံးက မေးလာနိုင်သေးသည်။ သို့သော် သင်ကလည်း တရားစွဲဆိုရာတွင် စွဲဆိုထားသည့် သတင်းအချက်အလက် မှားယွင်းကြောင်း သက်သေကို ပြပေးရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။

ဥပမာ - မင်းမင်းသည် စစ်ကိုင်းတိုင်းမှ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာသူများအကြောင်း ရေးသားပြီးနောက် “သတင်းအမှား” ဖြင့် တရားစွဲခံရသည်။ အဆိုပါ တရားစွဲဆိုချက်သည် မင်းမင်း၏ သတင်းအချက်အလက် မှားယွင်းနေကြောင်း သက်သေပြနိုင်ဟု မင်းမင်း၏ ရှေ့နေမှ ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း မရှိကြောင်း မင်းမင်း၏ရှေ့နေမှ စောဒကတက်နိုင်သည်။

Strategy 2: Deny falsity

Information was not false

Your defence strategy may be to deny that the information was false and ask that the prosecution proves the falsity. The burden of proof in defamation cases is often on the defendant to prove accuracy (reversing due process which is that you are innocent until proven guilty). But “false news” is not defamation and you may encourage the court to place the burden of proof with the prosecution in accordance with due process for other crimes. You may still be asked to prove that the information was true but this does not stop you from also asking that the prosecution proves the information was false.

Example: Min Min was tried for “false news” after writing about people fleeing from Sagaing Region. Min Min’s lawyer argued that the prosecution has not proved that the allegations were false, and therefore no crime had been committed.

သတင်း၏အဓိကပါဝင်အချက်အလက်များအရ မှားယွင်းမှု မရှိပါ

သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာမှာ “သတင်း၏ အဓိကပါဝင်အချက်အလက်များ”အရ သတင်းအချက်အလက်မှာ မှားယွင်းမှုမရှိကြောင်း ငြင်းဆိုရန် ဖြစ်သည်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် မှားယွင်းသက်သေခံခြင်းနှင့် ပတ်သတ်သော ဥပဒေနှင့် တရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်မှ ဖြစ်လာသော ဥပဒေများတွင် ဥပမာအားဖြင့် အမှားတစ်ခုသည် သိသာထင်ရှားပြီး အသေးအဖွဲ့အမှား မဟုတ်ဘဲ အကျိုးဆက်မရှိသည့် အမှား ဟုတ်မဟုတ်ကို တရားစွဲဆိုခြင်းက သက်သေပြရန် လိုအပ်သည်။ သိသာထင်ရှားသော အမှားတစ်ခုကို “သတင်း၏ အဓိကပါဝင်အချက်အလက်များအရ မှားယွင်းခြင်း”ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ သိသာထင်ရှားသော အမှားတစ်ခုသည် အချက်အလက်တစ်ခုလုံးကို ခြေခြေမြစ်မြစ် မှားယွင်းစေသည့် အမှားဖြစ်သည်။ သင့်အနေဖြင့် သင်ထုတ်လုပ်လိုက်သော အချက်အလက်မှာ သတင်း၏ အဓိကပါဝင်အချက်အလက်များအရ မှန်ကန်ပြီး၊ အမှားသည် အသေးအဖွဲ့အချက်များသာဖြစ်၍ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်မရှိကြောင်း ငြင်းဆိုနိုင်သည်။

ဥပမာ - သောကြာနေ့တွင် ကုမ္ပဏီများသည် တရားမဝင်ခုတ်လာသည့် သစ်များကို ကလောမြို့နယ်ကို ဖြတ်ပြီး သယ်ယူခဲ့ကြောင်း ပြောဆိုပြီးနောက် နန်းမေသည် “သတင်းအမှား” ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရသည်။ နန်းမေ၏ ရှေ့နေက ရက်စွဲမမှန်သော်လည်း ခုတ်ထစ်ထားသော သစ်များကို သယ်ယူလာခြင်းမှာ မှန်ကန်သောကြောင့် သတင်းသည် အဓိကပါဝင်အချက်အလက်အရ အမှားအယွင်းမရှိဟု နန်းမေ၏ ရှေ့နေက ချေပလျှောက်လဲခဲ့သည်။

သတင်းအချက်အလက် မှန်ကန်သည်

သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာသည် အချက်အလက်တိကျကြောင်း (သို့မဟုတ်) မှန်ကြောင်း သက်သေပြရန် ဖြစ်သည်။ မှန်ကန်တိကျသော အချက်အလက်များကို လက်ခံရသည်မှာ သက်သေသက်သာ မရှိသော်လည်း “သတင်းအမှား” အဖြစ်သတ်မှတ်၍ မရနိုင်ကြောင်း တင်ပြသင့်သည်။ အချို့သော အချက်အလက်များဖြင့် ကိုက်ညီမှုရှိမှသာလျှင် သတင်းအချက်အလက်မှန် ဖြစ်သည်။ အချက်အလက်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန် ခက်ခဲသော်လည်း ဥပမာအားဖြင့် သတင်းထောက်လေ့ကျင်ရေး လက်စွဲစာအုပ်များတွင် အချက်အလက်ကို ခွဲခြားရန် အကြံဉာဏ်များကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ အချက်အလက်များကို စာအုပ်များ၊ အမီအခိုကင်းသည့် မီဒီယာများ၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသော အွန်းလိုင်းအရင်းအမြစ်များ၊ သက်သေများတွင် (သို့မဟုတ်) ကျွမ်းကျင်သူများ၏ သက်သေခံချက်များတွင် တွေ့နိုင်သည်။

Information was not false in a material respect

Your defence strategy may be to deny that the information was false in a “material respect”. In democracies, laws and case law relating to perjury, for example, require that the prosecution shows that an error was significant and not merely trivial or inconsequential. A significant error is called “false in a material respect”. A significant error is an error that is substantive and undermines the whole information. You would argue that the information was true in a material respect, and any errors were trivial or inconsequential.

Example: Nan May was arrested for “false news” after saying that companies were transporting illegally cut trees through Kalaw Township on Friday. Nan May’s lawyer argued that although the date was incorrect, cut trees were being transported and therefore the information was not materially false.

Information was accurate

Your defence strategy may be to prove that the information was accurate or “true”. You should argue that accurate information, however uncomfortable, cannot be regarded as “false news”. Information is accurate if and only if it corresponds to some facts. Identifying facts may be difficult but advice can be found in journalist training manuals for example. Facts can be found in books, independent media, reliable online sources, in witnesses, or in testimonies by experts.

Example: Salai was prosecuted for “false news” after posting on Facebook about local corruption. Salai’s lawyer brought witnesses to the court who testified that they had paid bribes to different public officials.

ဥပမာ - ဆလိုင်းသည် ဒေသတွင်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှုအကြောင်းကို ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်ပေါ်တွင် တင်ပြီးနောက် “သတင်းအမှား” ဖြင့် တရားစွဲ ဆိုခံရသည်။ ဆလိုင်းရှေ့နေသည် တရားရုံးသို့ သက်သေများကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပြီး၊ ထိုသက်သေများသည် အရာရှိများကို လာဘ်ပေးခဲ့ကြောင်း ထွက်ဆိုခဲ့သည်။

ဗျူဟာ (၃) - တာဝန်မရှိကြောင်း ငြင်းဆိုခြင်း

သတင်းအချက်အလက်သည် မှန်ကန်သည်ဟု ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ယုံကြည်ခဲ့သည်။

နောက်ပိုင်းတွင် မှားယွင်းနေသည်ဟု ထင်မြင်လာခဲ့သော်လည်း ထိုအချိန်က ယင်းအချက်အလက်သည် မှန်ကန်ကြောင်း ယုံကြည်ရန် သင့်တွင် အကျိုးအကြောင်းဆီလျော်သော အခြေအနေများ ရှိကြောင်း ပြသရန်မှာ သင်၏ခွဲခွဲချေချေဗျူဟာ ဖြစ်သည်။ (ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၅ ခြွင်းချက်) သာမန်လူတစ်ဦးအား တူညီသော အတွေးအမြင်ပုံစံကိုဖြစ်စေမည့်အချက်များ (သို့မဟုတ်) အခြေအနေများသည် “ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော အခြေအနေများ” ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေသည် သံသယဖြစ်ခြင်းထက် ပိုပြီး၊ သက်သေလည်း မမြောက်ပေ။ စဉ်းစားတတ်သော မည်သူမဆို တူညီသော သတင်းရင်းမြစ်တစ်ခုမှ တူညီသော အချက်အလက်ကို ရလျှင် သင်ကဲ့သို့ပင် ထင်မြင်ယူဆလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း သင်သက်သေပြရလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤကိစ္စတွင် သင်သည် တိကျမှန်ကန်သော သတင်းအချက်အလက်များကို မျှဝေရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင်မှ ထိုအချက်အလက်မှားယွင်းခဲ့ပြီး၊ သင်၏ လုပ်ဆောင်ချက်မှာလည်း ကျိုးကြောင်းဆီလျော်နေသောကြောင့် အမှားကို သိသိလျက်နှင့် လစ်လျူရှုသည်ဟုလည်း မမှတ်ယူနိုင်ပေ။

ဥပမာ - မေသူသည် ဗီဒီယိုတွင် ဒေသခံရဲများ၏ မှတ်တမ်း ဗီဒီယိုကို တွေ့ပြီးနောက် လာဘ်စားနေသည်ဟု ပြောဆိုသဖြင့် “သတင်းအမှား” ဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသည်။ မေသူ၏ ရှေ့နေက တရားရုံးသို့ သက်သေများကို ခေါ်ဆောင်ကာ အလားတူ ဗီဒီယိုဖိုင်ကို မြင်ခဲ့ပါက သူတို့လည်း ရဲများသည် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူနေကြောင်း ထင်မှတ်ယုံကြည်ကြလိမ့်မည်ဟု သက်သေပြခဲ့သည်။

Strategy 3: Deny liability

Information was reasonably believed to be accurate

Your defence strategy may be to show that you had reasonable grounds to believe that the information was accurate, even if it later turned out to be false (Penal Code, article 505 exception). “Reasonable grounds” is a set of facts or circumstances that would cause an ordinary person to form the same opinion. It is more than suspicion but less than evidence. You would show that any reasonable person would reach the same conclusion as you if they were presented with the same information from the same source. In this case, you intended to share accurate information, even if it later turned out to be false, and your actions were reasonable so you cannot be regarded as acting in a negligent way.

Example: May Thu was tried for “false news” after recording local police and alleging that they were taking bribes in the video. May Thu’s lawyer brought witnesses to the court who testified that if they saw the same video, they would also believe that the police were taking bribes.

အချက်အလက်များသည် သဘောရိုးဖြစ်ခဲ့သည်။

သင်သဘောရိုးဖြင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း ပြသရန်မှာ သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာဖြစ်နိုင်သည်။ သဘောရိုးအရ ပြောဆိုခြင်းကို ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၉၃ အရ ကာကွယ်ပေးထားသည်။ သူသည် ရိုးရိုးသားသား၊ မျှမျှတတ၊ စစ်မှန်စွာ ပြောဆိုဆက်ဆံခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြသသင့်သည်။

ဥပမာ - ဒေါက်တာကောင်းသည် ဂျာနယ်လစ်တစ်ဦးကို ကိုဗစ်ရောဂါ ဖြစ်ပွားမှုအရေအတွက် တိုးလာနေသည့်အကြောင်း သတိပေးပြီး နောက် “သတင်းအမှား” ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသည်။ ဒေါက်တာ ကောင်း၏ ရှေ့နေက ဆရာဝန်သည် အရေအတွက်အရ မှားယွင်းနိုင်သော်လည်း အများပြည်သူ ဘေးကင်းစေရန် ရည်ရွယ်၍ ကောင်းမွန်သောသဘောရိုးဖြင့် ပြောဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း စောဒကတက်နိုင်သည်။

Information was in good faith

Your defence strategy may be to show that you acted in good faith. Any communication made in good faith is protected under the Penal Code (article 93). You should show that you communicated honestly, fairly, and sincerely.

Example: Dr Kaung was arrested for “false news” after warning a journalist about the increasing number of Covid cases. Dr Kaung’s lawyer argued that the doctor communicated in good faith intending to keep the general public safe, even if the number was incorrect.

သတင်းအချက်အလက်သည် မျှတသည့် သဘောထားမှတ်ချက်ဖြစ်သည်။

အချက်အလက်များသည် “မျှတသော သဘောထားမှတ်ချက်” တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ပြဆိုရန်မှာ သင်၏ခုခံချေပရေးဗျူဟာဖြစ်သည်။ မျှတသော (သို့မဟုတ်) ရိုးသားသော သဘောထားမှတ်ချက်သည် အများအကျိုးစီးပွားနှင့်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များကို ရည်ညွှန်းသည်။ ယင်းတို့တွင် တရားလိုကို မလိုမှန်းထားစိတ် (သို့မဟုတ်) ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်မျိုး မပါဘဲ မျှဝေခဲ့သည့် မှားယွင်းသော သတင်းအချက်အလက်များလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။ အသေရေဖျက်မှု စွပ်စွဲချက်များကို ကာကွယ်ရာတွင် မျှတသော သဘောထားမှတ်ချက်ကို အများအားဖြင့် တွေ့ရှိရသည်။

ဥပမာ - ရတနာသည် ကျောင်းသစ် ဆောက်လုပ်ရာတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု ကို စိုးရိမ်မိကြောင်း ဖေ့စ်ဘွတ်တွင် တင်ပြီးနောက် သူမအား “သတင်းအမှား” ဖြင့် တရားစွဲခဲ့သည်။ ရတနာ၏ ရှေ့နေက ရတနာသည် အကောင်းဆုံးကျောင်းဆောက်လုပ်ရရှိရန်သာ စိတ်ဝင်စားပြီး ကျောင်းမှ တာဝန်ရှိသူများကို စွပ်စွဲရန် မကြိုးစားကြောင်း ချေပခဲ့သည်။

Information was fair comment

Your defence strategy may be to claim that the information was a matter of “fair comment”. Fair or honest comment refers to information that is of public interest. It may include false information provided that the information has not been shared with malice or with intent to harm the plaintiff. Fair comment is commonly found in defences against allegations of defamation.

Example: Yatanar was tried for “false news” after posting on Facebook that she was concerned about corruption in the building of a new school. Yatanar’s lawyer argued that Yatanar was only interested in getting the best school possible and not trying to make allegations against school officials.

သတင်းအချက်အလက်သည် မရည်ရွယ်ဘဲ မှားယွင်းနေခဲ့သည်။

သင်သည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်း ငြင်းဆိုခြင်းက သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်သည်။ တရားစွဲဆိုမှုတွင် သင်သည် မှားယွင်းသောအချက်အလက်များကို မျှဝေခဲ့ပြီး (ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှု) နှင့် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို မျှဝေရန် ရည်ရွယ်

Information was unintentionally false

Your defence strategy may be to deny that you acted intentionally. The prosecution must prove that you both shared false information (*actus reas*) and intended to share false information (*mens rea*). Proving intention (*mens rea*) requires proving that you both intended to share false information and

ချက်ရှိခဲ့ပြီး (စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆန္ဒရှိမှု) ရှိကြောင်း နှစ်ခုလုံး သက်သေပြရမည်။ (စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆန္ဒရှိမှု) ရည်ရွယ်ချက်ကို သက်သေပြခြင်းတွင် သင်သည် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို မျှဝေရန် နှင့် မှားယွင်းသော အချက်အလက်များကို မျှဝေခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက် နှစ်ခုလုံးကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ရည်ရွယ်ကြောင်း သက်သေပြရန် လိုအပ်သည်။ တရားလိုက ရည်ရွယ်ချက်ကို သက်သေမပြနိုင်ခဲ့လျှင်၊ သင့်အနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်မှားမှန်း သိသိလျက် ပေါ့ဆခဲ့သည်ကို သူတို့ သက်သေပြရန် လိုအပ်သည်။ သင်သည် အချက်အလက်ကို ချန်လှပ်ထားခဲ့သည့် စွပ်စွဲချက် မှန်သမျှကို ကာကွယ်ရန် အလားတူ ကာကွယ်ရေးကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ဥပမာ - ရန်ကုန်မြို့ရှိ စက်ရုံများအကြောင်း ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် အဆိုပါသင့် ဓာတုပစ္စည်းများကို ဖော်ပြထားသဖြင့် “သတင်းအမှား” ဖြင့် ကျော်ဝင်း ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသည်။ ကျော်ဝင်း၏ ရှေ့နေမှ ကျော်ဝင်းသည် ဓာတုဗေဒ အမည်ကို မတော်တဆ မှားယွင်းရေးသားမိကြောင်း နှင့် နောက်ဆက်တွဲ အများပြည်သူကို ရိုက်ခတ်ရန် မရည်ရွယ်ကြောင်း ချေပခဲ့သည်။

intended any consequences of sharing the false information. If the prosecution cannot prove intention, they should have to prove that you were negligent. You may also use a similar defence to defend against any allegations that you omitted information.

Example: Swar Win was arrested for “false news” after referring to a toxic chemical in an article about factories in Yangon. Swar Win’s lawyer argued that Swar Win accidentally wrote the wrong chemical name and did not intend for the public consequences.

အချက်အလက်သည် အခြားသူများ၏ အဘော်များသာ ဖြစ်သည်။

အချက်အလက်များသည် အခြားသူများ၏ စကားများဖြစ်ကြောင်း နှင့် သင်သည် ထိုအရာများကို ထပ်ပြောရုံမျှသာဖြစ်ကြောင်း ပြသရန်မှာ သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာ ဖြစ်သည်။ မီဒီယာမှ တရားစွဲဆိုခံရသည့် အသရေဖျက်မှု စွပ်စွဲချက်များကို ခုခံကာကွယ်ရာတွင် ၎င်းဗျူဟာကို အများအားဖြင့် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ အခြားသူတစ်ဦးမှ သင့်မတိုင်ခင် ထုတ်ပြန်ပြောဆိုပြီးသားဖြစ်သည့်အတွက် သင့်အနေဖြင့် မူလတာဝန်ရှိသူ မဟုတ်ကြောင်း ချေပရလိမ့်မည်။ သင်က အချက်အလက်ကို ထပ်မံပြောဆိုသော်လည်း ထိုအချက်ကို ဖန်တီးခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

ဥပမာ - နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်၏ မှတ်ချက်ကို ဖွဲ့စည်း တွတ်ခံပေါ်တွင် တင်ပြီးနောက် စိုင်းသည် “သတင်းအမှား” ဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသည်။ စိုင်း၏ ရှေ့နေမှ သဘောထားမှတ်ချက်များတွင် “သတင်းအမှား” ပါဝင်လျှင် စိုင်းအနေဖြင့် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်၏ စကားလုံးများကို ထပ်မံပြောကြားခြင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တွင် တာဝန်ရှိကြောင်း တရားရုံးတွင် ချေပခဲ့သည်။

Information was words of others

Your defence strategy may be to show that the information was the words of others, and you were merely repeating it. This is commonly found in defences against allegations of defamation and is often used by the media. You would argue that you cannot be held primarily responsible for a statement that was first made by someone else. You may have repeated the information, but you did not create it.

Example: Sai was tried for “false news” after posting a political leader’s comments on Facebook. Sai’s lawyer argued in court that if the comments included false information, then any liability is with the political leader because Sai was only repeating the leader’s words.

သတင်းအချက်အလက်သည် အတည်ရည်ရွယ် ရေးသားခြင်း မဟုတ်ပါ။

အချက်အလက်များသည် အတည်မဟုတ်ဘဲ၊ စနောက်လိုသော ရည်ရွယ်ချက်ရှိခဲ့ကြောင်း ခုခံခေပခြင်းက သင်၏ကာကွယ်ရေးဗျူဟာ ဖြစ်သည်။ ထိုသတင်းအချက်အလက်များတွင် ဟာသ၊ ပြက်ရယ်ပြုခြင်း၊ လှောင်ပြောင်ခြင်း နှင့် သရော်ခြင်းများပါဝင်သည်။ စနောက်လိုသော အချက်အလက်များသည် အချက်အလက် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု မဟုတ်သဖြင့် ယင်းတို့ကို အမှန် (သို့မဟုတ်) အမှားဟု တံဆိပ်တပ်ခြင်း မပြုသင့်ပါ။

ဥပမာ - မိုဟာမက်သည် ကိုဗစ် ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းအကြောင်း ကဗျာတစ်ပိုဒ်ကို ရေးသားပြီးနောက် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရသည်။ မိုဟာမက်၏ရှေ့နေက ကဗျာသည် ကာကွယ်ဆေးကို ဆန့်ကျင်ကြသူများ၏ သရော်ကဗျာသာ ဖြစ်ပြီး၊ ကဗျာ၏ သဘောမှာ ထိုသူတို့ကို သရော်လှောင်ပြောင်ရန်သာ ရည်ရွယ်ထားကြောင်း ချေပခံခဲ့ရသည်။

Information was intended to be insincere

Your defence strategy may be to claim that the information was intentionally insincere. Insincere information includes jokes, mockery, satire, and parody. Insincere information should not be labelled true or false because it is not intended to be regarded as a statement of fact.

Example: Mohammed was arrested after publishing a poem about Covid-19 vaccinations. Mohammed's lawyer argued that the poem was a parody of vaccine deniers and repeating their claims was intended to be interpreted as mocking them.

ဗျူဟာ (၄) - ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအား ကန့်သတ်ခြင်း သတင်းအချက်အလက်သည် ထိခိုက်နစ်နာမှု မဖြစ်စေခဲ့ပါ။

သင်၏ ကာကွယ်ရေး ဗျူဟာသည် သတင်းအချက်အလက်ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာစေခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်းကို ငြင်းဆိုပြရန်ဖြစ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာစေခဲ့ကြောင်း သက်သေပြရန် တရားလိုကို သင်မေးရလိမ့်မည်။ ထိခိုက်နစ်နာမှုဆိုသည်မှာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ဆုံးရှုံးခြင်း (သို့မဟုတ်) ပျက်စီးခြင်းတစ်ခုခုကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ထိခိုက်နစ်နာမှုတိုင်းသည် ရှင်းလင်းပြတ်သားသော၊ တိုင်းတာနိုင်သော အဆိုများဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ သက်သေဖြင့် တင်ပြရမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ထိခိုက်မှုသည် ဂုဏ်သိက္ခာပိုင်းဆိုင်ရာပါက [FEM မှ ထုတ်ဝေထားသော အသေရေဖျက်မှုဥပဒေနှင့် ပတ်သတ်သည့် အစီရင်ခံစာ](#)ကို ကြည့်ပါ။

ဥပမာ- ကချင်ပြည်နယ်တွင် စစ်တပ်က စစ်ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သည်ဟု ဆိုသဖြင့် ဥမ္မာ သည် “သတင်းအမှား”ဖြင့် တရားစွဲခံရသည်။ ဥမ္မာ၏ ရှေ့နေက စစ်တပ်သည် ထိုသို့သော ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်နေကြောင်း လူတိုင်းက ပြောနေသောကြောင့် ဥမ္မာ၏ ပြောဆိုချက်တစ်ခုတည်းကြောင့် စစ်တပ်မှ ထိခိုက်နစ်နာသွားကြောင်း ရှင်းလင်းစွာတိုင်းတာ၍ရသော ထိခိုက်မှုကို စစ်တပ်မှ မပြနိုင်ကြောင်း ဥမ္မာ၏ရှေ့နေက ချေပခဲ့သည်။

Strategy 4: Damage limitation

Information did not cause harm

Your defence strategy may be to deny that the information caused harm. You would ask the prosecution to prove that the information caused harm. Harm means any injury, loss, or damage. Any claim of harm should be clear, measurable, and supported by evidence. See [FEM's publication on defamation law](#) if the harm is to a reputation.

Example: Ohmar was tried for “false news” for claiming that the military was committing war crimes in Kachin State. Ohmar's lawyer argued that the military could not show clear, measurable harm attributable to only Ohmar's statement, because everybody was saying that the military was committing such crimes.

စာနယ်ဇင်းကောင်းစီကို တိုင်ကြားပါ။

အကယ်၍ သင်သည် သတင်းသမား ဖြစ်လျှင် (သို့မဟုတ်) ဖြစ်ခဲ့လျှင် သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာသည် သတင်းမီဒီယာ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၁အရ တရားလိုသည် တရားရုံးအစား မြန်မာနိုင်ငံ သတင်းမီဒီယာကောင်စီသို့ တိုင်ကြားရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။ သတင်းမီဒီယာကောင်စီသည် ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးဌာနထံမှ လွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းမဟုတ်ပါ။ သို့သော် သင်နှင့် တရားလိုကြားတွင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်း ပေးနိုင်သည်။ ၎င်းကို သင်ပြုလုပ်ရန် ဆန္ဒမရှိနိုင်သော်လည်း ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်အား ရှောင်ရှားကောင်း ရှောင်ရှားနိုင်ပေလိမ့်မည်။

ဥပမာ - မီဒီယာ ဓာတ်ပုံအတုလုပ်သည်ဟုဆိုကာ အေးစံသည် “သတင်းအမှား” ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရသည်။ အေးစံသည် သတင်းထောက်တစ်ဦး ဖြစ်သောကြောင့် တရားလိုသည် ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ မတိုင်ကြားမီ သတင်းမီဒီယာ ကောင်စီသို့ ရှေးဦးစွာ တိုင်ကြားသင့်သည်ဟု အေးစံ၏ ရှေ့နေက ခုခံသည်။

Complain to Press Council

If you are or were a journalist, your defence strategy may be to ask the plaintiff to complain to the Myanmar Press Council rather than to the criminal court, in accordance with the News Media Law (article 21). The Press Council is not independent from the Ministry of Information, but it may seek a negotiated resolution between you and the plaintiff, which, although unlikely to be in your favour, would mean that you avoid a criminal punishment.

Example: Aye San was arrested for “false news” following claims that a media photo was faked. Aye San’s lawyer argued that as Aye San was a journalist, the plaintiff should first complain to the Press Council before making a police complaint.

အမှားပြင်ဆင်ချက်များ

သင်၏ ခုခံချေပရေးဗျူဟာသည် အချက်အလက်မှားယွင်းကြောင်း လက်ခံပြီး ထုတ်ဝေခဲ့သော နေရာတိုင်းမှ အချက်အလက်များကို ဖျက်ပစ်ရန် ကမ်းလှမ်းပြီး မှန်သောအချက်အလက်များဖြင့် ပြန်လည်အစားထိုးခြင်းပြုလုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုအရာကို မီဒီယာနှင့် သက်ဆိုင်သော အရာအမှုများတွင် အများဆုံးတွေ့ရပြီး “အမှားပြင်ဆင်ချက်”အဖြစ် လူသိများသည်။ အမှားပြင်ဆင်ချက်သည် ဝန်ခံမှုပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်ပြီး မည်သည့် ပြစ်ဒဏ်ကိုမဆို လျော့ချနိုင် (သို့မဟုတ်) ပျောက်စေနိုင်သည်။ အမှားပြင်ဆင်ချက်တွင် အချက်အလက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိခိုက်မှုများအတွက် တောင်းပန်မှုများလည်း တခါတရံပါဝင်နိုင်သည်။

ဥပမာ- အိန္ဒြာသည် ဆေးရုံ သားဖွားဆောင်တွင် ဆေးဝါးများအကြောင်း ရေးသားဖော်ပြမှုအတွက် “သတင်းအမှား”ဖြင့် တရားစွဲခံရသည်။ အိန္ဒြာ၏ ရှေ့နေမှ အိန္ဒြာအနေဖြင့် မူရင်းပို့စ်ကို ဖျက်ပစ်မည်ဖြစ်ပြီး မှန်ကန်သောအချက်အလက်အသစ်ဖြင့် ထုတ်ဝေမည်ဟု ကတိပေးခဲ့သည့် အိန္ဒြာ၏ တောင်းပန်းချက်အား တရားရုံး တွင် ဖတ်ကြားခဲ့သည်။

Corrections

Your defence strategy may be to accept that the information was false, offer to delete the information from wherever it was published, and instead replace it with accurate information. This is commonly found in cases against the media and is known as a “correction”. A correction is a form of confession and may reduce or eliminate any punishment. A correction may sometimes include an apology for any harm caused by the information.

Example: Eaindra was prosecuted for “false news” for posting about medicine in hospital maternity wards. Eaindra’s lawyer read out Eaindra’s apology in court which also promised to delete the original post and publish a new one with accurate information in it.

နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများကိုအရေးယူခြင်း

သင်သည် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးဖြစ်နေပါက (သို့မဟုတ်) ဖြစ်ခဲ့ပါက ဝန်ထမ်းတစ်ဦးကို “သတင်းအမှား” ဆိုင်ရာဥပဒေဖြင့် အရေးယူရန် ဌာနအကြီးအကဲ၏ သဘောတူချက် မဖြစ်မနေရယူရန် လိုအပ်သည်ဟု ပြန်လည်ချေပသည့် ခုခံချေပရေးဗျူဟာကို သင့်အနေဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည်။ (ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးထုံးဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၉၇(၁))။ ဤအချက်သည် လူထုအာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်သည့် ဝန်ထမ်းများအတွက်လည်း အကျိုးဝင်သည်။

Prior approval for prosecution of officials

If you are or were an official, your defence strategy may be to claim that any prosecution of an official for “false news” must be approved by a head of the department (Criminal Procedure Code, Article 197(1)). This would include officials participating in the Civil Disobedience Movement.

ကျေးဇူးတင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း

ဤအစီရင်ခံစာဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် သုတေသနလုပ်ငန်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သူအားလုံးကို FEM မှ ကျေးဇူး တင်ကြောင်း ပြောကြားလိုပါသည်။ ဤသုတေသနသည် Creative Commons Share Alike လိုင်စင်အရ လွတ်လပ်သောထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း(မြန်မာ) [Free Expression Myanmar (FEM)] ၌ မူပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ ဤလိုင်စင်အရ FEM ကို အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြပြီး၊ သင်၏ အသစ်ဖန်တီးမှုများအား တူညီသော စည်းမျဉ်းဖြင့် လိုင်စင်ပြုလုပ်ထားလျှင် ဤစာတမ်းအား စီးပွားရေးအရ မဟုတ် သည့်ပြန်လည်ထုတ်ဝေခြင်း၊ အနည်းငယ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းတို့ပြုလုပ်နိုင် ကာ၊ စီးပွားရေးအရမဟုတ်သည့် သင့်လုပ်ငန်း (စာအုပ်စာတမ်း စသည်တို့) တွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

FEM မိတ်ဆက်

လွတ်လပ်သောထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း(မြန်မာ) [Free Expression Myanmar (FEM)] သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်ခွင့်အရေးတွင် နှံ့စပ်သော၊ ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော၊ ဥပဒေချိုးဖောက်ခံရသူများကို ကာကွယ်နေသော၊ ထို့အပြင် အကောင်းဆုံး နိုင်ငံတကာ အလေ့အထကောင်းများကို အလေးဂရုပြုလာအောင် လုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာသည် လိုအပ်နေသည့် သင့်လျော်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ အလေးထားဂရုပြုလာရန် FEM ၏ ရည်ရွယ်ချက် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပါသည်။

- www.FreeExpressionMyanmar.org
- www.facebook.com/FreeExpressionMyanmar
- coordinator@FreeExpressionMyanmar.org

တို့တွင် ကျေးဇူးပြု၍ ဝင်ရောက်ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

Acknowledgements

The report is copyrighted under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlikeLicense. This license lets you remix, tweak, and build upon FEM's work non-commercially, as long as you credit FEM and license your new creations under the identical terms.

The cover image and images throughout have been created by FEM and Dall-E artificial intelligence.

About FEM

Free Expression Myanmar (FEM) is a national human rights organisation that is expert in free expression and information, engaging in legal reform, defending victims of violations, and promoting best international standards.

This report forms part of FEM's objective to promote appropriate and needed reforms. See:

- www.FreeExpressionMyanmar.org
- www.facebook.com/FreeExpressionMyanmar
- coordinator@FreeExpressionMyanmar.org

Support

The Incitement Toolkit is funded by USAID. The views represented in this paper are those of the author(s) and do not necessarily represent the views of USAID.

FEM would like to thank USAID for their useful manual on criminal defence in Myanmar.

FEM would also like to thank International Bridges to Justice and the British Council for their useful manuals on criminal defence.

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း "သတင်းအမှား"ဆိုင်ရာ တရားခံရှေ့နေလက်စွဲ

ရာနှင့်ချီသော အပြစ်မဲ့သတင်းထောက်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ် သူများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ Facebook အသုံးပြုသူများ၊ ဆန္ဒ ထုတ်ဖော်သူများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများသည် ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကျင့်သုံး၍ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်ခြင်း ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သတင်းအမှားဆိုင်ရာဥပဒေများအရ ဖမ်းဆီး ခြင်း၊ တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ (မြန်မာဥပဒေ တွင် "မမှန်သတင်း"ဟု သုံးနှုန်းသော်လည်း ယခုအစီရင်ခံစာတွင် အများ ရင်းနှီးပြီးသားဖြစ်သော "သတင်းအမှား" ကိုသာ အသုံးပြုသွားပါမည်။)

ဤ"သတင်းအမှား"ဆိုင်ရာ လက်စွဲကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမြစ်တွယ်နေသည့် မတရားသော တရားရေးစနစ်ကို တစ်လှမ်းခြင်း ခုခံတွန်းလှန်နေမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် တရားခံများ (တရားစွဲဆိုခံရသူများ)၊ ရှေ့နေများ နှင့် ၎င်းတို့ကိုထောက်ခံသော အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက "သတင်းအမှား"ဆိုင်ရာ စွပ်စွဲချက်များမှ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်နိုင်အောင် အားပေးကူညီရန် ရည်ရွယ်ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။

"သတင်းအမှား"ဆိုင်ရာလက်စွဲတွင် (၁) သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာ စံနှုန်း များ၊ (၂) မြန်မာနိုင်ငံအခြေအနေနှင့် ဥပဒေများ၊ (၃) ဖမ်းဆီးခြင်း၊ ထိန်း သိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုခြင်းခံရပါက သင့်တွင်ရှိသော အခွင့်အ ရေးများနှင့် ရွေးချယ်စရာများ၊ (၄) ဖြစ်နိုင်ခြေ ဥပဒေအရ ခုခံချေပရေး ဗျူဟာများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များ ပါဝင်သည်။ စာမျက်နှာ တစ်ခုစီတိုင်းကို မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားထားပြီး ပိုမိုလေ့ လာနိုင်ရန်နှင့် အခြားသူများနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုရာတွင် အထောက်အ ကူဖြစ်စေရန် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်လည်း ထပ်မံဖော်ပြထားသည်။

Defence lawyers' toolkit for "false news" cases in Myanmar

Hundreds of innocent journalists, human rights defenders, activists, Facebook users, protesters, and politicians have been arrested, charged, and sentenced under Myanmar's "false news" laws for exercising their right to freedom of expression and opposing the coup.

The "False News" Toolkit empowers defendants, lawyers, and their civil society supporters to defend themselves against allegations of "false news" as part of an incremental resistance against Myanmar's deeply unjust legal system.

The "False News" Toolkit includes guidance on: 1) relevant international standards; 2) the situation and laws in Myanmar; 3) your rights and options when detained, arrested, or charged; 4) potential legal defence strategies. Each page is written in Myanmar but repeated in English to enable you to research further and communicate with different audiences too.

